

„Hočemo mir, prijateljstvo in sodelovanje z vsemi sosedi, ki spoštujejo našo državno nedotakljivost in neodvisnost“

Besede kneza-namestnika so bile govorne iz srca vseh Jugoslovanov

Nj. kralj. Visočanstvo knez Pavle.

Ljubljana, 2. decembra.

Spoštljiv molk, srčna radost in čustvo najgloblje hvaležnosti je po vsej slovenski domovini spremljalo v nedeljo govor kneza namestnika, s katerim so naša srca zaradi njegove ljubezni do naše zemlje in umevanja njenega položaja in potreb še posebno močno zvezana. Njegove besede pa niso odmevale samo v naših dušah in širom vse Jugoslavije, temveč so po svojih moških krepkih poudarkih odmevale in še odmevale po vsem svetu. Povedale so, kaj vsi jugoslovanski rodovi naše države v sedanjem prevažnem trenutku svetovne zgodovine mislijo, čutijo in hočejo.

Najprej je trdna volja naše države, je dejal naš knez namestnik, da bi ji bil ohranjen mir, ker so naši rodovi stoletje za stoletjem, ko so veliki narodi živeli v blagostanju, uživali dolge dobe miru in mogli pridobivati gmotne dobrine ter jih množiti, morali z mečem v roki braniti svoje in svojih dragih golo življenje, trpeti premoč in tlačanje tujega osvajalca in se boriti za svojo svobodo tja do najnovjšega časa. Nešteta dragocena življenja so padla, siromaščina je bila stalni delež pridnega in nadarjenega ljudstva in tudi omika se ni mogla razviti do dostojne višine, dokler ni bil odvrgnjen tuji jarem — zato imamo pravico uživati blagoslov miru, ki nas je stal več ko kateri koli drugi narod, saj nismo branili samo sebe, ampak smo morali biti na straži za vso Evropo in prelivati kri zanj, da ni bila poplavljen od vzhoda. Zato zahtevamo po pravici, da naj nas pustijo pri miru in spore za oblast med seboj poravnajo sami.

Nočemo torej krvaveti za druge in za stvari, ki se nas ne tičejo ter hočemo ostati v tej vojni nepristranski, ohraniti prijateljstvo z vsemi bližnjimi in daljnjejsimi sosedi in nikomur ničesar ne storiti v kvar. Toda zase, za neodvisnost in neokrnjenost svoje države in vsega sploh, kar je po prirodnem pravu naše, po junaštvu naših prednikov osvobojeno in združeno ter po našem narodnem delu in duhu posvečeno — za to, je poudaril naš knez namestnik, smo odločeni se boriti do zadnje srage krvi, če bi kdo ne spoštoval naše neodvisnosti in nedotakljivosti naše svete zemlje in svobode njenih otrok. Nikogar ne sovražimo, ampak vse spoštujemo in z vsemi želimo sodelovati za največje vrednote stvarne in duhovne kulture naše celine ter od nikogar ne zahtevamo, kar je njegovega, zato pa tudi nihče nima ničesar zahtevati od nas. Tako bomo lahko z vsemi najboljši, odkritosrčni in zanesljivi prijatelji tudi v bodoče, kakor smo bili doslej.

Naš knez namestnik pa tudi ni pozabil opozoriti svet na to, da za svojim kraljem stoji vse ljudstvo, da so Srbi, Hrvati in Slovenci eno v duhu svojih dedov in pradedov, da za svojo svobodo, ki jo morejo ohraniti in obvarovati le skupno, žrtvujejo vse, kar jim nalaga usoda, pa da je prav tako, kakor je krepka ta njihova volja, odkrita tudi njihova želja, da storijo vse, da bi mogli uživati mir v pridnem delu, ki koristi tudi njihovim sosedom in vsej Evropi sploh.

Besede kneza namestnika princa Pavla so navdihovale neposredno ali posredno vse prireditelje našega narodnega praznika, so podčrtale

Nj. kr. Vis. knez-namestnik Pavle je imel v nedeljo zvečer ob 17.30, ob priliki narodnega praznika zedinjenja Srbov, Hrvatov in Slovencev v skupno jugoslovansko državo, v radiu naslednji govor:

V tem trenutku, ko vsi Jugoslani, duhovno zedinjeni in čvrsto povezani v svoji dragi domovini, dostojanstveno proslavljajo 1. december leta 1918, dan svojega zedinjenja, pošiljam svoj pozdrav vsem Srbom, Hrvatom in Slovincem v globoki veri v srečno bodočnost naše kraljevine.

Današnja proslava dneva zedinjenja pada v resne in hude čase. Večina sveta je v oboroženem sporu in vojna besni na mnogih straneh. Treba je ohraniti vso resnost in hladnokrvnost, da obvarujemo državo vojnih požarov.

Naša država vodi mirobiljubno politiko in želi prijateljstva ter sodelovanja z vsemi svojimi sosedi, ki spoštujejo nedotakljivost in njeno neodvisnost.

Naša država ni ustvarjena za zeleno mizo. Naša država je sad brezmejnih žrtev in naporov celih rodov. Njeni temelji počivajo na kosteh njenih najboljših sinov, ki so s svojo krvjo kupili pravico do življenja, svobodo in neodvisnost. Celi rodovi od očeta do sina, so nosili luč narodne svobode, dokler ni bila uresničena ta velika narodna zamisel. Naši ljudje so čvrsto povezani s to zemljo, ker vedo, s kolikimi žrtvami so si pridobili pravico, da bi živeli in na njej gospodarili.

Naša država je kljub svoji nevtralnosti v sedanjí vojni izpostavljena mnogim težavam, ki izvirajo iz zunanjih dogodkov. Za nas je zelo vzpodbuden prizor, da v takih trenutkih vidimo, kako je vse naše ljudstvo združeno okoli svojega kralja, kako mirno in dostojanstveno prenaša vse neizogibne žrtve.

Porabim naj to priložnost, da izrazim svoje veliko priznanje vsem Jugoslovanom zaradi velike narodne zavesti, ki jo kažejo v sedanjih resnih trenutkih. To nam vsem vlija vero, da bo naša država srečno prebrodila vse težave, s katerimi se mora boriti in da bo obvarovana pustošenja vojne in njenih še hujših posledic.

Življenjska sila našega ljudstva, ki se sedaj kaže, nam daje nove dokaze, da moremo z zaupanjem gledati v svojo bodočnost. To državo varujejo rodovi, ki so vredni svojih velikih prednikov. Zaradi tega se moremo mirno posvetiti svojemu vsakdanjemu delu, zavedajoč se svoje moči in svoje pravice.

Živel kralj! — Živela Jugoslavija!

Veličastne proslave po vsej Sloveniji

Ljubljana, 2. decembra. Vsa Slovenija je včeraj praznovala praznik Zedinjenja. Od vseh strani nam prihajajo poročila, kako iskreno, prisrčno in spontano je letos, kakor še nikdar, slovenski narod obhajal ta praznik.

Ljubljana slavi državni praznik zedinjenja

Posebno Ljubljana je ta dan slovesno obhajala. Celó vreme se je prijazno nasmehnilo in nam poslalo sončen dan, kakršnih je tako kasno le malo. Ze na predvečer je bila vsa Ljubljana v zastavah, mnoge trgovine pa so svoje izlozbe okrasile z lepimi slikami našega mladega kralja. Ljubljanski grad je žarel lepo razsvetljen, s pobočja pa se je blestel napis »Čuvajmo Jugoslavijo!«

Na praznik sam so bile, kakor vsako leto, dopoldne slovesnosti v cerkvah. Prav mnogo se je zbralo Ljubljančanov ob 10 pred stolnico, kjer je bila postavljena častna četa 40. pešpolka z godbo. Zahvalne molitve v cerkvi je opravil škof ljubljanski dr. Gregorij Rožman ob številni asistenci duhovščine. V cerkvi so se k opravi lu zbrali najodličnejši predstavniki, med njimi ban dr. Marko Natlačen, divizijski poveljnik general Ljubomir Stefanovič, ljubljanski župan dr. Juro Adlešič, predsednik Akademije dr. Nachtigal, rektor univerze dr. Slavič, predsednik vrhovnega sodišča dr. Konda, predsednik apelacijskega sodišča dr. Golia, podban dr. Majcen ter številni ravnatelji in zastopniki državnih uradov, ustanov in šol, kakor tudi veliko zastopstvo častnikov, rezervnih častnikov, občinskih odbornikov, zastopnikov raznih društev in drugih. — Prav tako so bile molitve v pravoslavni cerkvi, kjer so bili navzoči številni vojaški in civilni predstavniki ter tudi v protestantski cerkvi.

Odlikovanja za 1. december

Dopoldne je bila v banski palači lepa slovesnost, pri kateri so številni zaslužni delavci in odborniki odbora za postavitev spomenika kralju Aleksandru v Ljubljani dobili visoka odlikovanja. Ob 11.14 je g. ban sprejel odlikovance in poudaril, da je letos septembra dobila Ljubljana res

in dvignile njegov pomen in odjeknile našo narodno voljo ter poglobile zaupanje, ki ga ima ljudstvo naše države v njeno vodstvo, v vladarski dom in tiste, ki z njim zvesto sodelujejo, da Jugoslavija prebije te težke čase srečno in častno. Slovenski narod je tudi ob tej priliki, v središču in na mejah, pokazal, kako je eno s svojimi brati, vdan vladarju, namestniku in idealom vsega jugoslovanskega rodu in njegova mladina je na svoji akademiji »Unionu«, katere se je udeležil tudi naš narodni voditelj dr. Anton Korošec, izpričala svojo neomajno zvestobo domovini v zanosu, ki je vreden tradicije junaške zgodovine Jugoslovanov, vreden velikega časa, v katerem živimo in mirno ter pogumno pripravljeni stojimo pred dvermi bodočnosti.

dostojen spomenik kralja Aleksandra. Ta spomenik je doslej največji in najlepši spomenik v državi in ogromno delo, ki so ga zahtevale pravice za postavitev spomenika, je našlo priznanje na najvišjem mestu. G. ban je nato odlikovancem čestital in izročil ljubljanskemu županu dr. Juru Adlešiču odlikovanje Jugoslovanske kronske 2. stopnje, generalnemu tajniku TPD Josipu Pogačniku, primariju dr. Josipu Hebeinu, odvetniku dr. Janku Žirovniku, upravniku policije dr. Lovru Hacinu, ravnatelju TPD dr. Vinku Vrhuncu, kiparju Alojziju Dolinarju, odvetniku in predsedniku ZFO dr. Stanku Žitku, tehničnemu višjemu svetniku inž. Ladislavu Bevcu odlikovanja sv. Save 3. stopnje, odlikovanje Jugoslovanske kronske IV. razreda je prejel poveljnik varnostne straže Janko Bedenk in inž. arh. Herman Hus, odlikovanje Jugoslovanske kronske V. razreda pa sta prejela policijski komisar Ivan Polak in gradnik Vzaemne zavarovalnice Ignacij Zeleznik. Dr. Alojzij Gradnik, sodnik kasacijskega sodišča, in gimnazijski ravnatelj v pokouju dr. Josip Pipenbacher, ki osebno nista bila navzoča, sta pa prejela odlikovanje sv. Save II stopnje. V imenu odlikovancev se je zahvalil generalni tajnik Josip

Pogačnik, ki je prosil g. bana, naj tolmači izraze vdanosti odlikovancev na najvišjem mestu. Ljubljanski župan dr. Adlešič je v svoji zahvali, v kateri je poudaril, da je s tem odlikovanjem prejela odlikovanje vsa Ljubljana, prosil g. bana, naj tolmači na najvišjem mestu hvaležnost in vdanost bele Ljubljane.

Dr. Korošec v Ljubljani

Ljubljana, 1. decembra. Prosvetni minister in predsednik senata g. dr. Anton Korošec se je v soboto zjutraj pripeljal v Ljubljano, kjer je praznoval državni praznik Zedinjenja.

V soboto zvečer se je minister dr. Korošec udeležil slavnostne akademije Zveze fantovskih odsekov in Dekliških krožkov v Unionu na čast 1. decembra.

V nedeljo zjutraj je dr. Korošec v marijanski kapeli maševal za praznik Zedinjenja in za domovino. V nedeljo zvečer se je udeležil žanrkarskega koncerta v Unionu, ki ima že od vsega početka značaj domoljubne manifestacije.

„Slavna zgodovina - šola naše mladine“

Veličastna fantovska in dekleška akademija v Unionu

Matice naših mladinskih organizacij ZFO in ZDK sta na predvečer praznika Zedinjenja priredili v veliki dvorani hotela »Union« slovesno akademijo v proslavo državnega praznika. Kakor v Ljubljani, tako so bile akademije tudi povsod drugod po deželi, kjer z uspehom delujejo naše mladinske organizacije. Mladinska akademija v »Unionu« je bila seveda najlepša in po svoji snovi tako svojevrstna, da ni nič čudnega, če so tudi z dežele prihili mnogi prijatelji naših mladinskih organizacij. Ni nam treba posebej poudarjati, da je bila že zgodaj pred 8. uro dvorana zasedena do zadnjega kotička in da je bila tik pred 8. uro nabita, kakor smo to navajeni le ob prireditvah ZFO in ZDK. Veliki oder je bil zastrt s svetlomodro zaveso. Nekaj minut pred 8 je prispel v dvorano predsednik senata in prosvetni minister dr. Anton Korošec, ki ga je vsa dvorana navdušeno pozdravila. Veliko je bilo tudi številu drugih oddelčnikov, ki so prišli pogledat prizadevanja naše mladine. Tako so bili navzoči ban dravske banovine dr. Marko Natlačen, ki je prišel z gospo, škof dr. Gregorij Rožman, zastopnik divizijskega poveljnika general Janež z gospo, divizijski general in poveljnik štaba za utrjevanje Lev Rupnik z gospo, general Masič z gospo, župan dr. J. Adlešič z gospo, rektor univerze dr. M. Slavič, podban dr. Majcen z gospo, senator dr. Kulovec, bivši minister Snój z gospo, načelnik prosvetnega oddelka dr. Sušnik, veliko število bivših narodnih poslancev in oddelčnikov ter zastopnikov našega javnega, kulturnega in gospodarskega življenja. Ministra za telesno vzgojo je zastopal načelnik Drago Ulaga.

Točno ob 8 so prikorakali pred zastor postavni fanfaristi, člani fantovskega odseka Sv. Pe-

ter v Ljubljani. Odigrali so pozdravno koračnico in želi za njo lepo priznanje. Improvizirani zastor na odru se je nato odgrnil in odkril na odru skupino naše mladine. Od najmlajših pa do rednih so bili zbrani člani naših organizacij okrog slike Nj. Vel. kralja Petra, ki je bila okrašena z zastavami in zelenjem. Godba »Sloge« je zazigrala državno himno, ki jo je vsa dvorana poslušala stoje. Ob prapor Zveze je stopil nato član v kroju in z zanosom recital Župančičevo pesem »Vseh živih dan«. Po pesmi je stopil na oder predsednik ZFO g. dr. Stanko Žitko in spregovoril:

Dr. Žitkov govor

Povabili smo Vas, da s slovensko mladino praznujete praznik zedinjenja, praznik prerojenja, praznik svobode jugoslovanske države.

Bila je res velika naša želja, da pridete k prvemu nastopu v tem delovnem letu, ki smo ga vsega posvetili sodelovanju slovenske mladine ob nastopu vladanja našega mladega kralja Nj. Vel. kralja Petra II. Ta akademija je namreč uvod v mladinske nastope in zборе, s katerimi hočemo letos tako poudariti svojo pripravljenost in svojo ljubezen do domovine, da bomo v tem ob sebi združili ves narod.

Danes nastopajo naši mlajši. Spored kaže, da hoče akademija pokazati na svojisk način zgodovino naše narodne svobode, kako se je najprej bohotila v brezskrbni neugnanosti moči in življenja polnega, a neizkušenežnega naroda, kako je potem bila zatrta in uklenjena v verige narodnega robstva in tlačanstva in kako je slednjič po dolgi dobi zopet zasijala v Vidovih zarjaj ob

zopetni združiti bratov, ki so gnani po nemili usodi stoletja hodili svoja pota.

Kaj nam pove zgodovina, kaj nam kličejo naši predniki, oni od večerj in oni stoletja nazaj tja v davno preteklost!

Da je država močna na zunan samo takrat, ko je enodušna in strnjena v svoji notranosti.

Da morajo rodovi biti vedno pripravljeni veliko trpeti in veliko žrtvovati, če hočejo, da bodo prihodnji rodovi uživali sad njihovega trpljenja in njihovih žrtv — svobodo.

Kot najsvetlejša in najzanesljivejša luč pa je ves čas trpljenja in bojev za svobodo sijala našim prednikom, luč vere, luč kršćanstva. Ta luč jim je dajala čudežno moč, da so ohranili svoj pogum, svojo zavest, svoje zaupanje v prihajajočo svobodo, čeprav je večkrat izgledalo, da je že vse izgubljeno. Tako trpljenje naših prednikov ni šlo v izgubo, ker niso izgubili zavesti svoje pravice do svobode, ker so živeli po navedenih načelih Kristusovega nauka in ker so trpeli z močjo kršćanske vere. Od tega trpljenja smo postali vsi — tudi današnji rodovi — le še bolj odporni in sposobni, da tudi zdržimo in ne omahnemo v boju in trpljenju za svobodo. To smo dolžni sebi, svojim prednikom in onim, ki bodo prišli za nami. Na nas je, da sprejeto svobodo, kršćansko vero in navedeno ohranimo in ohranimo sebi in prihajajočim rodovom.

Naša volja — je volja stoletij. Naša odločnost in naša pripravljenost — sta sad odločnosti in pripravljenosti stoletij. Jezik, zemlja, vera, značaj in kri, ki nas združujejo s predniki, so tako močne vezi, da jih ne bo nihče uničil ali premagal.

V odločilnih časih so imeli naši predniki voditelje, katerim so sledili z vsem zaupanjem in spoštovanjem. Za edinstvo in udarnost je to neizogibno potrebno. Tudi mi smo polni zaupanja, vdanosti in zvesti svojim državnim voditeljem, ki v težkih časih z veliko modrostjo vodijo jugoslovansko državo na zunan po poti prave edinstvi in reda, na zunan po poti nepopustljive odločnosti in miroljubnosti.

To so misli, to so obljube slovenske mladine, ko v teh usodopolnih časih praznujemo praznik zedinjenja, ko se pripravljamo na delo v letu, v katerem bo naš mladi kralj prevzel v svoje roke vladarstvo jugoslovanske države. Njemu poklanjamo vso svojo pripravljenost. Vemo, da to ne smejo biti samo besede. V našem slovenskem značaju je, da smo bolj zaprti, da svoje notranjosti ne kažemo na zunan; toda če in ko bi bilo treba, bodo naše moči planile na dan, takrat bomo pokazali, da smo vredni nasledniki svojih prednikov.

Vsa naša mlada moč, vse naše delo, vsa naša ljubezen Bogu, domovini in kralju!

Kadarkoli je govornik omenjal našega kralja, našo domovino in pripravljenost ter vdanost naše mladine državi, kraljevski družini in kralju, ga je vedno prekinilo navdušeno ploskanje. Godba je zaigrala učinkovito Jenkovo »Kosovsko uverturo«, na kar se je začel po kratkem odmoru simbolični ciklus zbornih recitacij z gimnastičnimi vajami pod naslovom »Iz naše zgodovine«.

Vse točke tega ciklusa, ki je bil razdeljen v tri dele: 1. Pod svobodnim soncem, 2. V roblstvu in 3. V zarje vidove, je vezala miselnost povezanost. V gibih in simboličnih kretnjah ter zborovni spremljevanju je nastopajoča mladina prikazala dogodke iz prvih dob naše narodne zgodovine do končne osvoboditve pred 22. leti. Za uvod je bila odigrana Simon Jenkova »Molitve«, na kar je sledila recitacija Gradnikovega »Prihodca«. Ob tem so izvajali simbolične vaje člani Fantovskega odseka Ljubljana-Trnovo in pokazali mlade borce-stražarje. V žarki luči so nastopili suljarji in lokostrelci, ki so z eleganco pokazali nekaj bojnih iger. Ko pa jih je poklical glas trombe, so se postavili strumno v vrsto, da branjajo svojo zemljo. Prirčna je bila slika rajanja mladine pod svobodnim soncem. Posebno ljubke so bile gojenke z venčki na glavi.

Nato se je začel drugi del z zborni recitacijo odlomka iz Prešernovega »Sonetnega venca«. Do bo turških napadov v našo deželo so simbolično prikazali janičarji, ki so na Beethovnovo turško koračnico izvajali težke in učinkovite gimnastične vaje. Podmladek fantovskega odseka v Celju se je s temi vajami postavil in žel obilo priznanja. Članice dekliških krožkov so z ritmično vajo »Zaljuče ženec slehernemu prikazale obup in trpljenje ob brezuspešnih poskusih priti izpod tujevega jarma. Pomladek fantovskega odseka klasične gimnazije v Ljubljani je nastopil z »Galliotic po pesmi Vladimirja Nazorja. Goli hrbti so se krivili, mišice so se napenjale, ko je skupina živo pokazala trpljenje sužnjem, ki so gnali z dolgiimi vesli tujemu gospodarju barke po morju. Pa ni še trpljenja konec! Naš kmet je bil pod valpotovim bičem stoletja. Trpljenje postaja vedno hujše. Kmetje se združijo in uprejo. Pomladek fantovskega odseka škofovih zavodov v St. Vidu nad Ljubljano je učinkovito ob puntarski pesmi pokazal kmečki upor in njegov žalostni konec. Recitacija odlomka iz Aškerčevega odlomka iz »Kronanja v Zagreb« je zaključila prikazovanje brezupnega trpljenja z vprašanjem »Kdaj vzkrasne stara pravda nam?«

Tretji del nastopa je pokazal našo pot v svobodo. Člani pomladka fantovskega odseka škofovih zavodov iz St. Vida nad Ljubljano so na besedilo Zupančičeve pesmi »Naša beseda« odlično pokazali, kako se je naš narod s silo otresel suženjskih spon in kako je vstopil z neomajnim pogumom in nezlomljivo voljo do dela v novo svobodno državo. Sledila je zadnja simbolična slika »Vstajenje našega naroda«. Ob recitaciji Krekove pesmi »Zarje« je zasijalo nad alegorično skupino sonce svobode. Prizor so zaključile Cankarjeve besede: »Dano je življenje našemu narodu, nihče več mu ga ne more vzeti! Saj si je s svojim delom, s svojim umom in srcem zaslužil sončno življenje, ta narod kmetov in delavcev, ta narod sužnjem, ki ne mara biti več narod sužnjem!«

Vse točke so druga za drugo žele obilo odobravanja in priznanja. S posebnim navdušenjem pa so bila sprejeta izvajanja pomladka iz škofovih zavodov v St. Vidu nad Ljubljano. Velika

zasluga za veličastni potek akademije gre prav vsem, ne samo tistim, ki smo jih videli na odru. Tako zaslužijo vse priznanje tudi recitacijski zbor in organizatorji tega večera, ki so nam s to prireditvijo ustvarili vzorno mladinsko akademijo, iz katere veje pravi duh ljubezni do našel, ki sta si jih ZFO in ZDK izbrala za svoja vodila.

Časnikarski koncert

Na državni praznik zvečer ob 8 pa so ljubljanski časnikarji povabili Ljubljano na tradicionalni časnikarski koncert, ki je bil že nekaj dni razprodan do zadnjega sedeža. Izbrana ljubljanska družba je napolnila veliko dvorano Uniona, časnikarji pa so sprejemali odlične goste. Koncert je počastil tudi predsednik senata, prosvetni minister in veliki prijatelj časnikarjev dr. Anton Korošec. Nadalje so bili navzoči g. ban dr. Marko Natlačen, divizijski poveljnik general Ljubomir Stefanovič, poveljnik štaba za utrjevanje general L. Rupnik, ljubljanski župan dr. Adlešič, predsednik vrhovnega sodišča dr. Fran Konda, predsednik apelacijskega sodišča dr. Golia, rektor ljubljanske univerze dr. Slavič, podban dr. Stanek Majcen, ravnatelj državnih uradov in ustanov in mnogi drugi odlični predstavniki ljubljanskega kulturnega življenja.

Ves koncertni spored je izpolnila Ljubljanska filharmonija, ki ji je dirigiral g. Drago Šijanec. Za uvod v koncert je zaigrala Filharmonija državno himno, ki jo je vsa dvorana poslušala stoji. Potem je Filharmonija odigrala simfonično pesnitev »Zapeljivce«, delo Blaža Arniča, Arničovo delo je izredno prevzelo vse poslušalce in ko je bila skladba odigrana, je vsa dvorana z viharim navdušenjem ploskala izvajalcem, dirigentu in komponistu. Blaž Arnič je sprejel tudi lep zlat venec. Sledila je koreografska simfonična pesnitev L. M. Škerjanca »Mařenka«, kateri je bila za podlago istoimenska novela Ivana Cankarja. Tudi to delo je dvorana sprejela z odobravanjem, komponist L. M. Šijanec pa je prejel dva venca. Izredno je ugajala Čajkovskega koncertna fantazija za klavir, pri kateri je kot solist na klavirju nastopil rektor Glasbene akademije g. Trost. Občinstvo je nagradilo vse izvajalce, posebno pa g. Trosta z lepim priznanjem. G. Trost je prejel tudi lep venec. Po krajšem odmoru je prišla na vrsto zadnja točka, znamenita Dvorakova simfonija »Iz novega sveta«. Kakor pri vseh prejšnjih, tako je tudi pri tej simfoniji Ljubljanska filharmonija z dirigentom Šijancem žela navdušeno priznanje. Po enodušni sodbi je bil ta koncert doslej najbolj uspešen koncert časnikarjev in pravi glasbeni užitek za vse ljubitelje lepe glasbe. Hkrati je bil ta večer poln priznanja za delo ljubljanske filharmonije, kakor tudi dirigenta Draga Šijanca.

Prirčne slovesnosti v Mariboru

Maribor, 2. decembra.

Maribor je proslavil večer praznik Zedinjenja v istem okviru, kakor prejšnja leta, samo da so bile letošnje proslave še bolj prirčne in poglavitne, saj Mariborčani posebno sedaj, ko imajo priložnost v sosedini opazovati posledice vojne vihere, hvaležni, da živijo v mirni, urejeni jugoslovanski državi. Ze na predvečer praznika se je mesto okrasilo s državnimi zastavami, ki so vihrale s slehernega poslopja. V množici proslavnih prireditelj, ki so se vršile na predvečer praznika v soboto, je bila gotovo najlepša in najbolj uspešna slavnostna akademija fantovskih odsekov in dekliških krožkov v narodnem gledališču, ki je združila poleg mnogoštevilnih prijateljev slovenske mladine tudi vse predstavnice javnega mariborskega življenja. Vsi prostori gledališča so bili zasedeni, med navzočimi omenjamo pa prevz. knezoškofa dr. Ivana Tomažiča z gg. kanoniki, mestnega poveljnika generala Paraca s polkovnikom Kilerjem in Božovcem ter poveljniki ostalih mariborskih vojaških edinic, rektorja visoke bogoslovne šole in predsednika Prosvetne zveze dr. Hohnjeja, mariborskega župana dr. Juvana, predsednika okrožnega sodišča dr. Hudnika, viš. drž. pravdnika dr. Zorjana, okrajnega glavarja dr. Šiško in Eileta, predstojnika mestne policije Kosa; podžupana Zebota in druge. Program telovadne akademije je bil posrečeno in pestro sestavljen ter so gledalci nastopajoče nagradili z živahnim odobravanjem. Slavnostni govor je imel dr. Franček Zebot.

V nedeljo, na državni praznik, je bila dopoldne ob 11 v stolni cerkvi cerkvena proslava z molitvami za kralja in domovino. Prisostvovali so ji mestni poveljnik general Parac na čelu številnega zbora aktivnih in rezervnih častnikov, rektor visoke bogoslovne šole dr. Hahnjec, predsednik okrožnega sodišča dr. Hudnik in prvi državni tožilec dr. Zorjan, mestni župan dr. Juvan z občinskimi svetniki, obč. glavarja dr. Šiška in Fileta, predstojnik mestne policije Kos, namestnik šefa obmejne policije komisar Jancič ter predstavniki drugih državnih in gospodarskih uradov, narodnih in kulturnih društev ter gospodarskih organizacij. Molitve za kralja in domovino je opravil prevzvišeni škof dr. Ivan Tomažič ob asistenci stolnih kanonikov in številne duhovščine. Pred cerkvijo je bila postrojena častna četa s polpovno zastavo in vojaško godbo.

Praznovanje po vsej Jugoslaviji

Vsa država je 1. december letos obhajala še bolj slovesno in prirčno kakor druga leta.

V Beogradu

Glavno mesto Jugoslavije je 1. december letos obhajalo nad vse slovesno. V nedeljo ob 11 dopoldne je bila v dvorni kapeli na Dedinju slovesna služba božja, ki so se je udeležili kralj Peter II., knez namestnik Pavle, knežinja Olga e kneževičema Aleksandrom in Nikolajem ter knežnjo Elizabeto.

Istočasno je bila v saborni cerkvi slovesna služba božja, ki so se je poleg kraljevih namestnikov Stankoviča in dr. Peroviča ter predsednika vlade Dragiša Cvetkoviča udeležili tudi ministri, med njimi zunanji minister dr. Cincar-Marković, vojni minister general Peter Pešić, pravosodni minister dr. Marković, socialni minister dr. Budavljivič itd. Službe božje so se udeležili tudi zastopniki drugih držav, med njimi nemški poslanik v. Heeren, sovjetski poslanik Plotnikov, italijanski Mamelli, ameriški Leyn, dalje grški, poljski, romunski, francoski, belgijski, slovaški, čilski itd. Zelo številno je bila zastopana tudi generaliteta. Službo božjo je opravil pravoslavni patriarh Gavril. Pred saborno cerkvijo je bila postavljena častna četa pehotnega polka kraljeve garde z zastavo in godbo.

Začetna slika na mladinski akademiji. Naša mladina okrog svojega kralja

vanjem, komponist L. M. Šijanec pa je prejel dva venca. Izredno je ugajala Čajkovskega koncertna fantazija za klavir, pri kateri je kot solist na klavirju nastopil rektor Glasbene akademije g. Trost. Občinstvo je nagradilo vse izvajalce, posebno pa g. Trosta z lepim priznanjem. G. Trost je prejel tudi lep venec. Po krajšem odmoru je prišla na vrsto zadnja točka, znamenita Dvorakova simfonija »Iz novega sveta«. Kakor pri vseh prejšnjih, tako je tudi pri tej simfoniji Ljubljanska filharmonija z dirigentom Šijancem žela navdušeno priznanje. Po enodušni sodbi je bil ta koncert doslej najbolj uspešen koncert časnikarjev in pravi glasbeni užitek za vse ljubitelje lepe glasbe. Hkrati je bil ta večer poln priznanja za delo ljubljanske filharmonije, kakor tudi dirigenta Draga Šijanca.

stoletja. Te svoje pridobitve, svojo Jugoslavijo, moramo vedno biti pripravljeni braniti. Samo s po-
žrtvovalnim delom se ustvarjajo velika in trajna dela.

Popoldne so v Beogradu na Kalimegdanu vojaške godbe priredile koncerte, zvečer pa je bila slavnostna bakljada po beograjskih ulicah. Vse ulice so bile polne ljudstva, ki je navdušeno pozdravljalo vojsko.

V Zagrebu

Zagreb je slovesno obhajal državni praznik zedinjenja. Ob 9 dopoldne je bila v zagrebski stolnici slovesna zahvalna služba božja, ki jo je opravil zagrebski nadškof dr. Stepinac ob veliki asistenci. Službe božje v stolnici se je udeležil ban banovine Hrvatske dr. Ivan Šubišić, podban dr. Krbeč, zagrebski župan Starčević, kakor tudi zastopniki političnih strank. Pred cerkvijo je stala častna vojaška četa.

Ob pol desetih je bila služba božja v pravoslavni cerkvi, ki so se je udeležili isti zastopniki kakor katoliške. Poleg njih je bil navzoč tudi armadni general Peter Nedeljković z generali in častniki. Tudi pred pravoslavno cerkvijo je bila postavljena častna vojaška četa.

Po službi božji je ban dr. Šubišić v banekih prostorih sprejemal čestitke. Med drugimi so prišli banu čestitati angleški konzul, francoski konzul, nemški konzul dr. Freund, italijanski Bobi, general Nedeljković z več generali, rektor univerze z dekani vseh fakultet, predsednik Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti dr. Bazala in mnogi drugih.

Po drugih krajih države

V Novem Sadu in po vsej donavski banovini so 1. december zelo slovesno obhajali. V soboto zvečer je bila sokolska akademija. V nedeljo zjutraj je bilo vse mesto v zastavah. Po cerkvah pa so bile slovesne službe božje, nakar je ban dr. Kijurina sprejemal čestitke raznih gospodarskih, kulturnih in narodnih organizacij. Tudi nemške in madžarske manjšine so se prišle pokloniti. V okviru te slavnosti so Srbi v Novem Sadu v Srbski matici obhajali tudi 250 letnico, odkar so se naselili v Vojvodini. Vseučiliški profesor dr. Jovan Radonič je pri tej priliki imel slavnostni govor.

Zelo slovesno je praznoval 1. december Niš, ki je bil že dan prej ves v zastavah. — Sarajevo je bilo na predvečer praznika vse razsvetljeno in v zastavah, kakor doslej še ne. Službe božje so bile dopoldne po vseh cerkvah, nakar je zvečer bila bakljada ter nato še slavnostna zabava v narodnem gledališču v spomin 22 letnice osvoboditve. — Prav tako slovesno je bil obhajati ta praznik na Cetinju, zelo slovesno v Skoplju, kjer je bila vsa slavnost tako mogočna kakor doslej še nikdar. — Tudi Banjaluka, Split in druga mesta so obhajala ta državni praznik zelo mogočno in lepo.

Naši izseljenci v Ameriki obhajajo 1. decembra

Washington, 2. decembra. AA. Jugoslovanski izseljenci v Severni Ameriki so letos še prav posebno svečano proslavili narodni praznik zedinjenja. Opaziti je bilo, da so se letošnje proslave udeležili zastopniki vseh srbskih, hrvaških in slovenskih narodnih društev. Glavna proslava je bila v Saint Louisu ob navzočnosti jugoslovanskega poslanika Konstantina Fotiča, ki je imel slavnostni govor na veliki manifestaciji narodne sloge, prireditvi, ki so se je udeležili v velikem številu Srbi, Hrvati in Slovenci. Prav tako je bila svečana proslava 1. decembra tudi v Washingtonu. Na njej je imel o priliki sprejema jugoslovanskih izseljencev govor poslanski svetnik Ribaf.

Svečane prireditve so bile dalje v New Yorku, v Chicagu, Detroitu, Clevelandu in v Pittsburgu ob navzočnosti generalnih konzulov. Vse izseljensko časopisje, tako srbsko, hrvaško in slovensko v svojih uvodnikih pozdravlja zedinjenje in poudarja potrebo, da mora Jugoslavija v današnjih časih vztrajati pri politiki nevtralnosti ter nujno braniti samostojnost in neodvisnost države. Istočasno listi podčrtavajo tudi veliko vero vseh naših izseljencev v bodočnost domovine.

Ameriško časopisje prav tako s toplimi besedami piše o zedinjenju Jugoslavije ter poudarja, da je Jugoslavija država, ki je nastala po junaških naporih ter da uživa respekt in simpatije pri vsem ameriškem ljudstvu.

Govor kneza-namestnika v ameriškem radiu

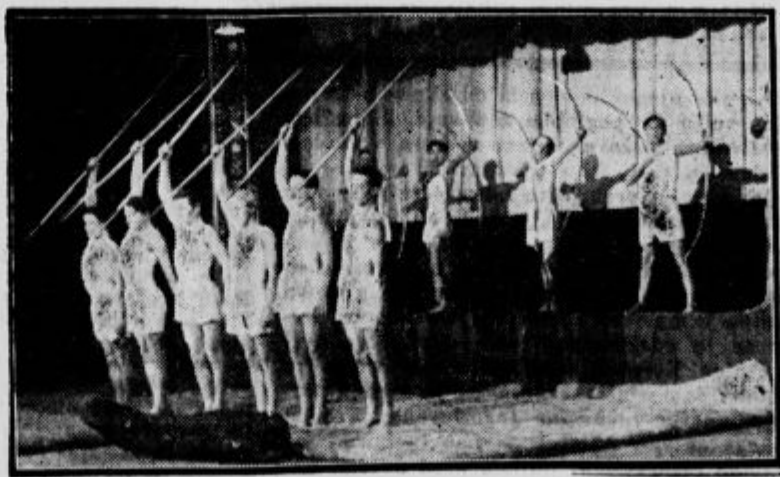
New York, 2. dec. b. 30 minut po govoru Nj. Vis. kneza namestnika Pavla so imeriške radijske postaje reproducirale vsebino njegovega govora. Ob 20 je prenašala govor National Broad Casting Company, ob 22 pa Columbia Broad Casting.

1. december v Atenah

Atene, 2. decembra. AA. Danes dopoldne je bila v tukajšnji ruski cerkvi svečana zahvalna služba božja o priliki jugoslovanskega praznika Zedinjenja. Službe božje se je udeležil tudi kr. poslanik dr. Vukčević z osebjem poslanstva ter člani jugoslovanske kolonije. Navzočni so bili dalje številni Grki, prijatelji naše države, na čelu z zastopniki jugoslovansko-grške lige. Današnje grško časopisje prinaša zelo tople članke v zvezi s proslavo jugoslovanskega državnega praznika zedinjenja. Vsi listi ugotavljajo složno, da je Jugoslavija bila ustvarjena za ceno velikih žrtv in da so novi jugoslovanski rodovi pripravljeni za svojo državo, za njeno nedotakljivost in svobodo dati tudi svoje življenje ter doprinesiti največje žrtve. Listi podčrtavajo, da jugoslovanska nevtralnost ni znamenje njene slabosti, pač pa želja, da se ohrani mir na Balkanu, za kar Jugoslavija neprenehoma dela. Vpliv Jugoslavije pri delu za ohranitev miru je zlasti pomemben v času kr. namestništva, ki državo vodi na pot velike bodočnosti pod prosvetljeno vladavino Nj. kr. Vis. kneza namestnika.

Prizor z mladinske akademije: na levi: rajanje v svobodi. Na desni: pripravljenost na obrambo domovine in svobode.

Pol milijona kg bomb na Southampton

Angleška poročila priznavajo strahotno razdejanje — Tudi London je bil spet hudo udarjen — Angleški bombniki napadli Köln in Wilhelmshaven

Nemški napadi na angleška mesta so od sobote zvečer pa do ponedeljka popolne trajali brez prestanka. V soboto zvečer se je začel napad na veliko južno-angleško pristanišče Southampton, na katerega je bilo dve zaporedni noči vrženih do 300.000 kg bomb vseh vrst. Povzročile so veliko razdejanje. V naslednji noči je bil napadljiv podoben napad na London. Nemška taktika je sedaj ta, da nemški bombniki napadejo vsako noč po eno mesto z vso silo in ga skušajo čim bolj razdejati. Na ta način so bila bombardirana do sedaj: Coventry, Birmingham, Plymouth, Bristol, Southampton in London. Ponočni napadi napadalec skoraj ne stanejo nobenih žrtev. Tudi Angleži so očividno izbrali isto taktiko in tudi vsako noč bombardirajo po eno nasprotnikovo mesto z večjo silo.

Sledijo uradna poročila obeh vojskojčitih se taborov.

Nemška poročila

Berlin, 1. dec. AA. DNB: Neka nemška pomorna križarka, ki operira v čezmorskih krajih, javlja, da je dosedaj potopila 79.000 ton sovražnega brodograja. Tu niso šteti uspehi zaradi min, ki jih je bila položila ta križarka. V noči od petka na soboto je nemško letalstvo izvršilo nov velik napad na London. Val za valom so preletavala nemška letala mesta in metala bombe težkega in najtežjega kalibra. Bombe so padale na Paddington, Kensington in Battersea. Ogromni požari so osvetljevali mesto in kazali pot letalom, ki so napadala. Izvršen je bil napad tudi na druge cilje, ki so važni za vojno. Ti napadi so veljali Liverpoolu, Birminghamu in Plymouthu. V teku večerajšnjega dne je bila delavnost nemških eskadril in letal omejena na ogled. Ob tej priliki je bilo ugotovljeno, da v Plymouthu besni še vedno hudi požari, zlasti v rezervuarjih bencina.

Berlin, 2. dec. AA. DNB: Nemško vrhovno poveljstvo poroča:

Močni oddelki nemških letal so izvedli v trumih napad na Southampton v noči od sobote na nedeljo in vrgli na pristanišče bombe najtežjega kalibra. Izbruhnili so nad 600 velikih in nebroj malih požarov, ki so se ponoči spremenili v veliko morje plamenov. Začetki je bila velika tovarna ob pomolu, v drugih delih pristanišča pa so nastali veliki požari po raznih skladiščih. Isto noč kakor tudi čez dan so lahka in težka bojna letala napadla London in vrgla bombe. Podnevi se je udeleževanje letalstva nad drugimi kraji omejilo na ogledniške polete in na polete lovskih letal, ki so se večkrat uspešno spoprijela s sovražnikom.

V noči od 1. na 2. december so se nadaljevali napadi na Southampton in druga mesta, dočim angleška letala niti to noč niso nastopila. Sele ob zori je priletelo nekaj letal v smeri od Severnega morja ter vrglo bombe na stanovanjske okraje v nekem mestu ob obali. Ranjenih je bilo več ljudi.

Nemška lovska letala so sestrelila večeraj nad Južno Anglijo 11 sovražnih aparatov. Izginili sta dve nemški letali.

Angleška poročila

London, 1. dec. AA. Reuter: Letalsko ministrstvo in ministrstvo za notranjo varnost sporočata: Sovražno letalsko delovanje v noči od sobote na nedeljo je v glavnem veljalo južni obali in njeni okolici. Med napadom na neko mesto (Southampton) je izbruhnilo več požarov, od katerih so bili nekateri resni. Bilo je tudi precej škode na delavskih in drugih zgradbah. Obvestila še niso popolna, bati pa se je, da je bilo precej ranjenih in ubitih. Bombe, ki so padle po drugih mestih, so povzročile majhno škodo. Ubitih je bilo zelo malo, nekaj pa je bilo tudi ranjenih. V Londonu so letala odvrkla na treh mestih bombe, ki so povzročile zelo majhno škodo. Tudi ranjenec je bilo malo.

Letalsko in varnostno ministrstvo poročata, da so se v noči od nedelje na ponedeljek izvedli letalski napadi na London in da so bombe z močnim eksplozivom in zažigalne bombe poškodovale poslopja. Nekaj ljudi je bilo ubitih, nekaj pa ranjenih. Popolnih poročil še ni, mislijo pa, da število žrtev ni veliko. Sovražnik je metal bombe predvsem na London in na sosednje grofije ter na nekaj mest v drugih delih Anglije, toda po doslej objavljenih poročilih je bila škoda majhna, prav tako tudi število žrtev.

Pri večerajšnjih napadih na Anglijo smo zbili 8 sovražnikovih letal, izgubljenih je pa 5 angleških lovskih letal, a njihovi piloti so bili rešeni.

Razdejanje Southampton

London, 2. dec. t. Reuterjev posebni poročevalec, ki je obiskal Southampton po zadnjem nemškem napadu, pripoveduje, da so celi predel mesta spremenjeni v kupe razvalin in da je na tisoče in tisoče ljudi brez strehe. Na stotine delavcev je jutraj prišlo na delo, pa je namesto tovarn našlo kupe ruševin. Skoraj vsaka ulica ima poškodovano poslopje. Mnogo ulic pa je zasutih. Nemci so metali najprej stilske rakete, za tem zažigalne bombe, končno pa eksplozivne. Vso noč so val za valom prihajali nemški bombniki. Razdejanje je trajalo do jutra. Največ je trpel trgovski del mesta.

kamor je bil naperjen glavni napad. Toda hudo prizadet je stanovanjski del. V teku današnjega dneva je bilo vse prebivalstvo, ki je prišlo ob streho, spravljeno v zasilne barake, ki so bile pripravljene. Odrpne so bile javne kuhinje. Med tem ko je bilo število pri sobotnem napadu ubitih oseb zelo visoko, je število žrtev snočnjega napada mnogo manjše.

Vojna na morju

London, 2. dec. AA. Reuter: Admiraliteta poroča, da je angleška podmornica »Triade« izgubljena, ker se predolgo ni vrnila v svoje oporišče.

New York, 2. dec. t. Reuter: »Mackay Radio« poroča, da je sprejel klic na pomoč od naslednjih ladij: 1. »Victor Ross« (11.000 ton) je javila, da je bila torpedirana od podmornice, 2. »Kilgerran Castle« (276 ton) javlja, da je bila bombardirana od sovražnega bombnika, 3. »Loch Ranza« (5.000 ton) poroča, da je bila torpedirana in da se potaplja.

Grško-italijansko bojišče

Na severu so Grki prodrli mimo Podgradca
Italijani pripravljajo protiofenzivo

Od sobote zvečer do ponedeljka zvečer so se razvijali na severnem in južnem delu grško-italijanske fronte v Albaniji hudi boji. Grški pritisk je bil tako hudo, da je nasprotnika potisnil iz Podgradca nazaj proti Elbasanu. Prav tako uspešen je bil za Grke sunek na južnem delu fronte blizu morske obale, kjer so zaplenili precej orožja in potiskajo nasprotnika po reki Vojuši navzdol. Italijani organizirajo protiofenzivo na tretji obrambni črti. Grški generalni štab se pri prodiranju drži zemljepisnih razmer in sledi vedno tokom rek od izvirov navzdol, tako da ima grška vojska nasprotnika vedno pod seboj. Grki bi radi do italijanske ofenzive ki jo z gotovostjo pričakujejo dosegli takšne uspehe, da bi jih bilo težko vreči nazaj čez albansko mejo.

Italijanska poročila

Nekje v Italiji, 1. dec. AA. Stefani, Službeno poročilo št. 177 vrhovnega poveljstva italijanske oborožene sile se glasi:

Nasle čete, ki so začele z močnimi protinapadi, so na grški fronti odbile vrste čete s sovražne napade. Posebno se je odlikovala alpinska divizija Zulis. — V Severni Afriki je naša letalska eskadrila v izvidniški ofenzivi v pokrajini El Ruenta odbila in bombardirala z bombami lažjega kalibra sovražne mehanizirane oddelke. Dve sovražni letali sta metali bombe na Menelo (Kirineja), toda bombe niso povzročile ne škode niti niso zahtevale človeških žrtev.

Nekje v Italiji, 2. dec. AA. 178. uradno poročilo glavnega štaba italijanske vojske se glasi:

Na grškem bojišču so bili srđiti sovražni napadi povsod odbiti. Z našimi protinapadi je bil sovražnik odbit na prejšnje njegove postojanke in je pretrpel hude izgube, zlasti na desnem krilu devete armade, kjer je bila pred napadom izvedena živahna artilerijska priprava vsega armadnega zbora. Na odseku 11. armade sta se zlasti odlikovala dva bataljona divizije »Pusteria« in »Ferrara«. Na čelu 47. pehotnega polka je slavno padel polkovnik Tricio. Naše alpinske ogledniške patrrole so presenetile konjeniške oddelke in jih uničile. Sovražna letala so metala bombe na pusta področja nekaterih otokov v Dodekanezu in pri tem niso dosegla nobenih uspehov.

Grška poročila

Atene, 2. dec. AA. Atenska agencija. Uradno poročilo vrhovnega poveljstva oboroženih grških sil št. 36 z dne 1. decembra zvečer se glasi:

Pomembno prodiranje na vsej fronti. Zavzeli smo točke izredno važnega pomena za razvoj naših operacij. V pokrajini Premetiji (na jugu) smo ujeli nekaj sovražnikovih vojakov in zaplenili vojni material.

Nasle čete so vkorakali v Podgradec. Atene, 2. dec. b. Pomočnik ministra za tisk je danes sporočil, da so zavladali v Albaniji veliki snežni viharji. Grške čete utrjujejo zavzete postojanke. V Atene prihajajo zadnja poročila, ki govorijo, da vlada na fronti trenutno skoraj popolno zatišje zaradi slabega vremena in silovitih snežnih viharjev ter so bile na odseku od Podgorice do Elbasana le manjše praske, na drugih frontah pa divjajo boji z vso srđitostjo. Glavno vlogo igrajo ročne granate, puške in noži. Na bojišču v Epiru se grške čete odločno upirajo. Sodelovanje med angleško in grško mornarico je popolno, prav tako tudi med grškim in angleškim letalstvom, ki skupno uničuje luke ob italijanski obali.

Atene, 2. dec. AA. Atenska agencija. Odločno zaničamo poročilo, ki so ga objavili nekateri tuji časopisi, češ da so bili v Grčiji vpoklicani pod orožje mladeniči od 18. do 20. leta za službo v zaledju. Poročilo je popolnoma zlonamerno in netočno, ker ima Grčija še široke možnosti v vrstah rezervistov in ni nobene potrebe, da bi klicala pod orožje mladeniče od 18. do 20. leta.

Z naše meje

Belgrad, 2. dec. m. O zadnjih bojih, ki so se odigrali na grško-italijanskem bojišču, poročajo iz Škoplja:

Po padcu Podgradca se borbe razvijajo na bližnjih vrhovih na Mokri planini in ob obali

Uvoz sadja v Anglijo ukinjen

London, 2. dec. t. Reuter: Minister za prehrano lord Woolton je objavil uredbu, s katero je prepovedan uvoz v Anglijo vseh vrst sadja, z izjemo pomaranč. Uvažati se smejo samo proizvodi, ki so za nadaljevanje vojne neobhodno potrebni. Lord Woolton je izjavil, da bo verjetno moral tudi znižati količino slanine, ki jo dobiva vsak Anglež na dan za svoj zajtrk.

Na Nemčijo

London, 2. dec. t. Reuter. Letalsko ministrstvo poroča, da so letala angleške obrežne obrambe napadla in več ur bombardirala pristanišča Lorient (oporišče podmornic), Brest in Boulogne. Druga skupina je bombardirala norveško oporišče Christiansand in napravila mnogo škode.

London, 2. dec. t. Reuter. Letalsko ministrstvo poroča: V noči od sobote na nedeljo so angleški bombniki napravili običajen obisk pristanišč na nizozemski, belgijski in francoski obali. V notranjosti Nemčije so bombardirali Köln in industrijsko okolico. V noči od nedelje na ponedeljek pa so naperili glavni cilj svojih napadov na pristanišče in ladjedelnice v Wilhelmshavenu, kjer so povzročili velika razdejanja.

Ohridskega jezera ter na cesti Podgradec—Elbasan. Topniško streljanje ni prenehalo že ves dan in vso noč iz Ohrida morejo prav lepo opazovati razvoj operacij na bojiščih. Medtem ko se je večeraj streljanje slišalo od strani pred Podgradcem, prihaja zdaj iz Podgradca in okoliških hribov. V Svetem Naumu so okna na vseh hišah popokala zaradi močnih detonacij. Zlasti močne detonacije so bile ob priliki angleško-grških letalskih napadov. Kakor zdaj poročajo z jugoslovansko-albanske meje pri Sv. Naumu, je glavno vlogo pri padcu Podgradca igralo letalstvo. Grški in angleški bombniki so zadnje dni strahovito bombardirali italijanske položaje in osrednji del fronte na kraju, ki ga imenujejo Ploče. Sele po napadu letalstva in po topniškem udeleževanju so izvršili Grki napad in osvojili mesto. Z grške strani javljajo, da so se Italijani hrabro borili. Italijani so zapuščali položaje šele po večkratnih hudih grških napadih, ko jih ni bilo več mogoče obdržati. Izgube so na obeh straneh zelo velike. Večraj so se boji nadaljevali z nezmanjšano srđitostjo. Kljub slabemu vremenu, snegu in mrazu, ki vlada v teh krajih na planinah Kamiji in Mokri gori, se razvijajo tam ogorčeni boji. Toda vse to ne ovira vojaških operacij, ki se nadaljujejo brez prestanka. Grki imajo še vedno za cilj zavzeti planin Kamije in Mokre gore. Grki so v teku večerajšnjega dne precej napredovali. Napadajo zelo oprežno in počasi, ker imajo mnogo vrhov okoli Podgradca Italijani še vedno v svojih rokah. Zato Grki predvsem poskušajo zavzeti te vrhove. Danes se boji razvijajo v gorovju Mokre planine in na cesti Podgradec—Elbasan. Čeprav na bojišču Podgradec—Moskoplje vlada zelo slabo vreme in snežni veter, so grške čete zavzele vas Mamujišče na zahodni obali Ohridskega jezera pet kilometrov za Podgradcem.

Belgrad, 2. dec. m. Iz zadnjih poročil, ki prihajajo iz Djevdjelije o bojih na italijansko-grških bojiščih, je razvidno, da pri Podgradcu danes ni bilo večjih bojov. Italijansko topništvo je obstreljevalo grške položaje okrog Podgradca, Grki pa so obstreljevali s topništvom Lahe na Mokri gori. Na tem sektorju teče fronta na črti Mumu-

Vojna Siam-Indokina

Bangkok, 2. dec. t. Reuter. Siamske oborožene sile so ujele francoski topničarski rečni čoln na reki Mekong. Francoska ladja je bila upeljena po srđitih bojih, v katerih so Francozi podlegli. Siamski bombniki so v soboto zvečer bombardirali sovražne postojanke na meji Cambodga v Indokini. Vrgli so 10 bomb. Dve osebi sta bili po francoskih obvestilih ubiti, nekaj jih je bilo ranjenih.

Tokio, 2. dec. t. Domei. Danes dopoldne je bila seja cesarskega tajnega sveta. Trajala je dve in pol ure ter so na njej obravnavali besedilo prijateljske pogodbe med Siamom, Iranom in Japonijo, ki jo hoče japonska vlada sedaj uzakoniti. Uradnega sporočila o sklepih, ki so bili sprejeti, ni.

Roosevelt si bo ogledal oporišča, ki jih je Ameriki dala Angliji

Washington, 2. dec. t. Associated Press: Predsednik Roosevelt odpotuje na daljše križarjenje po Karibijem morju, kjer bo obiskal vse ameriške posesti in verjetno tudi nekatera oporišča, ki so jih Združene države Severne Amerike nedavno dobile od Anglije. Potovanje bo začel s Florido, kjer ga bo v Miami vzel na krov ameriška oklopnica, ki jo bo spremljevalo nekaj križark in rušilcev. Dalj časa se bo zadržal v Puertorico, nakar bo šel na Jamajico in verjetno tudi na St. Lucia, od koder se bo skozi Bahamsko otočje vrnil nazaj na celino. Potovanje bo trajalo 14 dni do tri tedne.

Nova ameriška tovarna orožja zletela v zrak

Washington, 2. dec. t. Reuter: V državi Tacoma je zletela v zrak tovarna za smodnik. To je v petih dneh že druga eksplozija orožne in municijske tovarne v tej državi.

Nov predsednik Mehike

Mexico City, 2. dec. AA. DNB: Večraj dopoldne je prisegel pred kongresom novi mehiški predsednik general Manuel Avila Camacho. Slovesnost so prisostvovala posebna odposlanstva 27 držav, med njimi tudi Nemčije in Italije. Dosedanji predsednik Cardenas je izročil novemu predsedniku zeleno-belo-rdečo lento, znak predsedniškega dostojanstva, ki si jo je Camacho pripel na prsi. Po tem ustavnem ceremonijalu je novi predsednik v nekaj besedah orisal program svoje vlade.

Ogi. reg. pod S. B. 1318 od 15. XII. 1938

jišče—Berdova—Dragomat po kotah 1430, 1202, 1443 in 1042. V teku današnjega dne je italijansko letalstvo bombardiralo vojna skladišča v Korči in cesti Korča—Podgradec, Grki pa Elbasan, Klisuro in Meteleni ter še nekatere kraje v Albaniji ter premikajočo se italijansko kolono.

Z odlokom grškega poštnega ministrstva je bil večeraj obnovljen reden poštni promet s Korčo. Na vseh pošiljkah za Korčo je treba napisati naslove v grškem jeziku, namesto Korča pa se mora napisati Korica, kakor jo imenujejo Grki.

Oddelek za gospodarsko službo v Solunu je večeraj izdal naredbo, po kateri morajo vsi trgovci v dveh dneh prijaviti vse zaloge življenjskih potrebščin, žita, namenjenega za trgovino, ki naj bi se uporabile za vojne potrebe. Po tej naredbi je treba prijaviti žitarice vseh vrst, olje, masline, milo, konzervirano mleko itd.

Jutri se vrne iz Grčije skupina nemških državljakov, ki zapušča Grčijo zaradi vojne in potuje v Nemčijo.

Afriško bojišče

Italijanska poročila

Nekje v Italiji, 2. dec. t. Uradno poročilo štev. 178 glavnega štaba italijanske oborožene sile o operacijah v Afriki se glasi:

V Vzhodni Afriki so naša lovska letala uničila eno letalo na letališču Gebaren. Sovražnikova letala so metala bombe na področje Casalle, kjer sta bili dve osebi ubiti, štirje civilisti pa ranjeni. Ena sovražna letala je sestrelila protiletalska obramba. Drugi letalski napadi so bili izvedeni na Gurao, kjer sta bili ranjeni dve ženski, na Assabo in Metemo, kjer so bili trije mrtvi in 17 ranjenih.

Rim, 2. dec. t. Reuter. Bivša bojna ladja »Lorraine«, ki se je nahajala v pristanišču v Aleksandriji, je bila uničena po italijanskih bombah, ki so jih na njo vrgli bombniki ob priliki zadnjega napada na to luko, preteklo soboto. Dve drugi ladji, katerih narodnosti ni bilo mogoče ugotoviti, sta bili prav tako zažgani. »Lorraine« je imela 22.000 ton, zgrajena je bila l. 1913, pred 6 leti pa popravljena.

Angleška poročila

Kairo, 2. dec. t. Reuter. Angleško vrhovno poveljstvo poroča: V odseku pri Kassali naše patrulje uspešno izkoriščajo uspeh, ki so ga dosegle v soboto, ko so prizadele nasprotniku velike izgube. Naše letalstvo je bombardiralo sovražne postojanke v zahodni egiptsko-libijski puščavi in pristanišča v Libiji. Na drugih frontah se ni zgodilo nič posebnega.

Kitajska zmaga

Cunking, 2. dec. t. Tass. Maršal Čangkajšek je danes v svojem govoru, ki so ga prenašali radijske postaje, omenil, da so kitajske armade v pokrajini Hupeh dobile sijajno zmago nad Japonci. Japonci so pred 10 dnevi začeli obsežno ofenzivo proti kitajskim armadam v dolini reke Han, ki se pri Hankau steka v reko Jangce. Japonci so hoteli odstraniti kitajsko nevarnost za Hadkav, kakor tudi potisniti kitajsko armado, ki oblega mesto Ičang, dobrih 600 km daleč proč od Hankau, toda kitajske čete so napad odbile in Japonce poglnele v beg. Japonsko uradno sporočilo, objavljeno preteklo soboto, že samo priznava, da so »Japonci ofenzivo začasno prekinili«.

Ameriški admiral naznanja:

»Naše brodogradnje največje na svetu«

Washington, 2. dec. AA. DNB: Sef admiralitete Združenih držav S. A., admiral Starke, je večeraj izjavil, da imajo Združene države danes najbrž najmočnejšo vojno mornarico na svetu. Meseca junija letos, je rekel admiral, je zvezni kongres odobril 11% povečanje ameriškega brodograja, meseca julija pa nadaljnje povečanje za 70%. Če se bo to povečanje izvedlo, bo ameriška vojna mornarica imela tele enote:

32 bojnih ladij, 18 matičnih ladij za letala, 91 križark, 325 rušilcev, 185 podmornic in 15 tisoč letal.

Admiral Starke je dalje v svoji izjavi izrazil svoje prepričanje, da je brodogradnja Združenih držav močnejša, da pa še zmeraj ni zadostno močno. Od leta 1921 do 1933 s poskusom razoroževanja nismo izgubili samo ladje, ampak tudi dragocen čas. Amerika bo potrebovala leta in leta, da zgradi zares močno brodogradnjo. Zato mora biti pripravljena, da se bo naslanjala le na samo sebe. Združene države ne potrebujejo samo ladij, letal in moštva, ampak tudi novih oporišč, med katerimi šteje Starke tudi Puertorico, Havaj in Guajano. Na koncu je Starke ožgal, da ima ta trenutek vojna mornarica Združenih držav 460 večjih in 193 manjših ladij, med njimi 15 bojnih ladij, 5 matičnih ladij za letala, 18 velikih in 19 manjših križark, 206 rušilcev in lahkih polagalec min, 64 podmornic, 11 patrolnih ladij in mnogostevilnih pomožnih ladij.

Zagrebska vremenska napoved: Hladno in jasno.

Zemunska vremenska napoved: Hladno. Po večini jasno na zahodni polovici in severnih krajih. V ostalih delih države se bo palogama zjasnilo. Močna pooblaščenost bo prevladovala na skrajnem jugu, kjer utegne še snežiti. V rednih dolinah jutranja megla. Ponoči hujši mraz.

Madžarski „puščičasti križi“ o prijateljstvu do Jugoslavije

Budimpešta, 2. dec. b. V parlamentu je zahteval »puščičasti križev« Zoltan Mecko govoril o zunanje-političnih vprašanjih ter zlasti toplo govoril o madžarsko-jugoslovanskem prijateljstvu. Dejal je: Ustvaritev novega prijateljstva in zgraditev starzga spada v življenjski načrt madžarskega naroda. Mislim predvsem na Jugoslavijo. Nato je citiral poročilo jugoslovanskega časopisa, ki govori o dobrih medsebojnih odnosih in pravi: Jaz sem prepričan, da bosta obe državi, ki živita v svobodi, našli pot in obliko, ki je potrebna za ohranitev dobrih odnosov med obe-

ma narodoma. Prijateljski stisk roke mora biti iskren, kakor morajo biti iskreni tudi oni, ki si podajajo roke. Z veseljem lahko poudarim, da bo v najkrajšem času skupina parlamentarcev, brez ozira na politično stališče, odpotovala v Belgrad, da se medsebojno spozna in ohrani dobre sosedske odnose, ki so potrebni tudi v interesu Evrope. Nato je govoril predsednik skupne madžarskih kmetov, ki je prav tako izjavil, da je njegova politična skupina prejela povabilo iz Belgrada, ki se mu je z največjim veseljem odzvala.

Bolgarski tisk ves navdušen za prijateljstvo z Jugoslavijo

Sofija, 1. decembra. AA. Opoldanski in večerni listi pišejo o današnjem jugoslovanskem narodnem prazniku. List »Dnes« piše pod naslovom »Praznik Jugoslavije«: »Jutri bo Jugoslavija slavila svoj narodni praznik. Bolgarska javnost, ki dobro ve o bližnjih in prijateljskih vezeh, ki obstojajo med obema državama, zlasti od leta 1937 naprej, ko je bil podpisan zgodovinski pakt med Bolgarijo in Jugoslavijo, ne more ostati ravnodušna ob tem velikem prazniku naše zahodne sosedice. Iskreno prijateljstvo med Belgradom in Sofijo brez dvoma predstavlja boljše bodočnost balkanskih narodov. Potom iskrenega prijateljstva in težnje se pripravljati pot k sodelovanju in trajnemu prijateljstvu med seboj, in vprav zaradi jugoslovanskega narodnega praznika bo bolgarska javnost poudarila tradicionalno tovarištvo in želela sodelovanja med obema prestolnicama, da bi se stalno razvila v duhu vzajemnosti in sporazuma.«

Vladni list »Večere« pod naslovom »Jugoslovanski praznik« piše: »Jutri ima Jugoslavija praznik. Bolgarski tisk ne more, da ne bi zapisal tega dogodka. Ob tej priliki naj opomnimo, da odnosi med Bolgarijo in Jugoslavijo, tako kakor so očitani s pogodbo od leta 1937, predstavljajo podlago za trajne odnose v duhu zaupanja med obema sosednjima državama.« Nato list poudarja, da sodelovanja med obema državama brez dvoma predstavlja dejanski doprinos za osvetlitev vse atmosfere. Evo, zakaj mi beležimo ta praznik, pravi dalje list. V sosednji državi s polno vero, da bo jugoslovansko-bolgarsko prijateljstvo nedvomno doprineslo k zjasnitvi mednarodnega ozračja.

List »Mir« na uvodnem mestu prinaša članek svojega glavnega urednika, v katerem se ugotavlja, da bo Jugoslavija jutri praznovala 22letnico zedinjenja Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Tudi list »Slovo« objavlja pod naslovom »Jugoslovanski praznik« dolg članek, v katerem omenja kot pobornika ideje južnega slovnanstva škofa Strossmayerja.

Vsi današnji jutranji časopisi prinašajo govor, ki ga je imel snoči po radiu Nj. kr. Vis. knez namestnik Pavle. »Poslednja pošta« objavlja na prvi strani pod dvokolonskim naslovom besedilo govora kr. namestnika kneza Pavla pod sledečimi naslovi: »Politika jugoslovanske države«, »Jugoslavija ni

bila ustvarjena za zeleno mizo, pač pa s kostmi najboljših njenih sinov. Ona lahko računa na svojo moč in pravico.«

Časopis »Sofija« tudi prinaša na prvi strani besedilo govora Nj. kr. Vis. kneza namestnika pod debelim naslovom: »Jugoslavija vodi miroljubno politiko in želi prijateljskega sodelovanja z vsemi narodi, ki spoštujejo njeno neodvisnost in neodvisnost.«

»Praznične vest« na uvodnem mestu prinašajo besedilo govora kneza namestnika Pavla pod naslovom »Jugoslovanski knez namestnik govori o sedanjem položaju in poziva k miru. Jugoslavija bo sodelovala z vsemi, ki spoštujejo njeno neodvisnost in celoto. On veruje, da se bo Jugoslavija izognila vojski.

»Duga« kakor tudi drugi časopisi prav tako prinašajo na prvih straneh snočni govor kr. namestnika kneza Pavla, in sicer »Duga« pod naslovom »Jugoslavija vodi politiko miru in sodelovanja. Jugoslavija bo ohranila prijateljske vezi z vsemi sosedji, ki spoštujejo njeno neodvisnost in celoto.

Vsi časopisi prinašajo tudi poročilo o večeršnjih zahvalnih službah božjih v Sofiji o priliki jugoslovanskega narodnega praznika in o sprejemu, ki ga je kr. poslanik Milanović priredil na ta dan za člane jugoslovanske kolonije. Nekateri listi objavljajo tudi slike, ki so bile posnete med zahvalno službo božjo v Sofiji.

Odmev našega narodnega praznika v Italiji

Rim, 2. decembra. AA. Italijanski tisk je na kratko zabeležil jugoslovanski praznik Zedinjenja. Večji redakcijski članek prinaša Popolo d'Italia ter turinski list »Stampa«. Prvi obravnava zgodovinski material o jugoslovanskem prazniku zedinjenja. Na koncu svojega članka pa pravi Stampa sledeče: »Fašistična Italija, ki je v preteklosti podala vse dokaze za svoje lojalno prijateljstvo do Jugoslavije, se s pristranostjo pridružuje narodnemu prazniku svojih sosedov. Italija in Jugoslavija lahko tudi v bodoče učinkovito in plodno sodelujeta na programu evropske obnove, ki bo zajamčil evropskim narodom dolgo dobo pravičnega miru in plodovitega dela.«

enega in istega naroda, saj jezik ni odločilen faktor pri ugovarjanju, katera skupina je narod in katera ne. Misel državne skupnosti Hrvatov, Srbov in Slovencev ima poleg jezikovne enotnosti Hrvatov in Srbov ter sorodnosti slovenskega jezika s hrvatskim in srbskim jezikom še drugo močnejše opravičilo. To je skupnost naših interesov. Mi se vedno zavedamo te skupnosti. V tem duhu je deloval tudi Stjepan Radić. Gledajoč vprašanje države smo se prav gotovo razlikovali od tistih etaristov, ki jim je država sama na sebi bil namen... Naše razmerje do Jugoslavije je določeno le po oceni, ali se morejo Hrvati, Srbi in Slovenci dobiti pri skupnem delu, da zadovoljivo rešijo zadeve enih in drugih in tretjih ter da do drugih narodov nastopajo enotno, ko gre za življenjske interese vseh treh. Dejstvo, da je med nami moglo priti do sporazuma 26. avgusta, dokazuje možnost notranjega sodelovanja in vzajemnosti na zunanji. Zgolj od nas samih je odvisno, koliko bomo strnjeni v razmerju do tujestevstva. Dejstvo, da je ta strnjeno mogoče, ko je bil ustvarjen sporazum, nam veleva, da mora ta strnjeno biti še okrepljeno, ko se bo zgradil končni in popolni sporazum... Želja kneza namestnika Pavla je, da bi državno skupnost Hrvatov, Srbov in Slovencev izročil mlademu kralju obnovljeno in na znotraj okrepljeno. V tem prizadevanju knez namestnik uživa pomoč hrvatskega, srbskega in slovenskega naroda.«

Glasovi listov o letošnjem 1. decembru

Vse časopise v državi se je letošnjega 1. decembra spominjalo tako in mu dalo tak zunanji in notranji naglas, kakor se doslej še ni zgodilo. Vsi listi naglašajo velikanski pomen tega praznika za usodo Slovencev, Hrvatov in Srbov.

Belgrajsko »Vreme« je v svojem uvodniku, ki ga prinaša s sliko mladega kralja, naglasilo, kako je Jugoslavija v tej silni vojni mirna na znotraj in zunaj ter ni na potu nikakim tujim interesom. »Njena želja je, da bi na svetu spet zavladal mir, red in duh koordinacije... Tudi za prihodnje bo Jugoslavija obdržala svoje dosedanje stališče, trdovratno in neomajno. Ustvarjena v boju, dobljena za ceno neizmernega trpljenja, bo Jugoslavija varovala svoje pridobitve. Nam nikdar ni bilo nič podarjeno. Vsako stopinjo svoje zemlje smo v življenjem plačevali. Nikomur nismo nič vzeli, zato tudi nikomur nič ne dolgujemo. Umirali smo — to je bila naša usoda, ohranili si bomo, kar smo si ustvarili — to je naša naloga. Praznik 1. decembra mora biti dan velikega praznovanja, večjega kakor navadnega, dan moralnega in narodnega dviganja, dan privodov in spominov, dan praznovanja na grobovih tistih, ki so s krvjo zaznamovali slede časti ter nam in potomcem zapustili v dediščino Jugoslavijo.«

»Politika« na uvodnem mestu prinaša dolg zgodovinski članek o 1. decembru s sliko kralja Petra II. in kneza namestnika. List popisuje zgodovinsko dogajanje našega zedinjenja, nakar pravi: »Ne smemo pa ostati pri tem, kar je bilo doslej storjenega, niti se zanašati v tisto spontano silo in voljo vsega našega naroda. Pač pa je treba neprenehoma delovati, da bi se v teh časih povsod pokazala narodna sloga in sila. To je v sedanjih časih naša pravica in naša dolžnost, ker si hočemo ohraniti svoj mir, ki ga brez največjih moralnih in gmočnih sil ne bo mogoče ohraniti. Kakor v časih, ko se je Jugoslavija ustvarjala, tako je tudi zdaj, ko vsi narodi sveta gredo skozi težave in preizkušnje, treba vse drugo pustiti ob strani ter iti za enim edinim ciljem: premagati vse preskušnje ter ohraniti Jugoslavijo. Samo složni in zbrani okoli svojega kralja in svoje države bomo dosegli ta svoj cilj.«

»Hrvatski Dnevnik«, glasilo dr. Mačka in podpredsednika vlade, je za 1. december prinesel dolg uvodni članek, kjer naglašuje stališče do tega državnega praznika, »ki je bil razglašen za rojstni dan Jugoslavije. List pravi, da je o tem dnevu pisal že lansko leto ter da pri tem, kar je lani zapisal, tudi letos ostaja. Nato pa pristavlja nekaj novih misli, kako se je razvijalo delo za Jugoslavijo v inozemstvu ter kako je bilo stališče Hrvatov. »Bilo je brez dvoma napačno stališče, da so Slovenci, Hrvati in Srbi na podlagi jezika komponente

Iz banovinske službe

Split, 2. decembra. b. Večera je postala veljavna odpoved tovarne cementa v Splitu svojim delavcem. Tovarna je delo ustavila in odpustila 700 nastavlencev. Do odpusta je prišlo zaradi prenehanja izvoza in premajhe porabe cementa v državi. Tovarna ima v skladišču 3000 vagonov izdelanega cementa.

Zagreb, 2. decembra. b. Danes ob 6.25 je prispel v Zagreb francoski opolnomočeni minister Roger Maugras. Na postaji so ga pričakovali generalni konzul v Zagrebu, Georges Geraud in vicekonzul Andre Gaillard z osebjem konzulata. Ob 10 dopoldne je g. Maugras obiskal bana dr. Šubišića v banskim dvorih. Francoški poslanik na našem dvoru se je nekaj časa razgovarjal z banom v navzočnosti generalnega konzula in ravnatelja francoskega inštituta v Zagrebu Jeara Rayrea. Nato je francoski poslanik obiskal predsednika HSS dr. Mačka v njegovem stanovanju na Prilazu št. 2. Razgovor je trajal nad četrt ure in sta mu prisostvovala glavni tajnik HSS Juraj Krnjević in francoski generalni konzul v Zagrebu. Francoški poslanik je obiskal tudi »adškofa dr. Stepinca. Opoldne je ban dr. Šubišić v spremstvu kabinetnega šefa vrnil obisk poslaniku Maugrasu, ki je nato v prostorih konzulata sprejel člane francoske kolonije. Ob 1 popoldne je ban dr. Šubišić priredil kosilo, ki so se ga udeležili Maugras, dr. Maček, predstavniki HSS, francoski generalni konzul v Zagrebu in drugi. Popoldne je francoski poslanik pregledal etnografski muzej, ob 5 popoldne pa je priredil generalni konzul sprejem v prostorih konzulata.

Gospodarstvo

Kontrola izvoza lesa — šele od 1. januarja 1941

Pretekli teden je obiskala ravnateljstvo za zunanjo trgovino Stalna delegacija našega lesnega gospodarstva pod vodstvom g. dr. Adolfa Golie, glavnega tajnika Zveze industrijev. Stalna delegacija je ravnateljstvu za zunanjo trgovino predložila vse posledice, ki so nastale zaradi nenadne uvedbe kontrole izvoza lesa brez predhodnih določil, ki naj bi omogočila razvoj izvoza lesa po starem. To je povzročilo veliko zmedo in škodo v lesni trgovini in industriji. Poleg tega obeta tudi nameravani poseg ravnateljstva za zunanjo trgovino v lesno trgovino samo s tem, da bo ravnateljstvo samo nastopilo kot izvoznik, škodo za lesno trgovino in industrijo. Ta škoda bo pa tudi znatna zaradi tega, ker ravnateljstvo za zunanjo trgovino nima dovolj

sposobnih moči za to trgovsko stroko in bi to škodovalo tudi fiskalnim interesom države.

Po daljši razpravi je ravnateljstvo pristalo na to, da se uvedba kontrole izvoza lesa in proizvodov, ki je bila že itak predložena na 1. decembra, ponovno odloži in sicer ostane dosedanj način izvoza lesa v veljavi do 1. januarja 1941.

Vendar je pričakovati, da se bo ves sistem nove kontrole izvoza lesa moral znatno izpremeniti, ker ne odgovarja interesom gospodarstva in izvozne trgovine sploh. Prevelika birokratizacija bo zavrla izvoz, ne da bi uspešno izvedla kontrolo, ki je vsekakor potrebna in katere se nikdo ne more in ne sme braniti.

Cene govejih kož in usnja ne smejo biti višje, nego so bile 4. oktobra 1940

Kraljevska banska uprava, referat za kontrolo cen, obrača pažnjo vsem interesentom, zlasti mesarijem, tovarnarjem in trgovcem, ki proizvajajo in prodajajo kože in usnje, da spadajo surove kože in usnje od 4. oktobra t. l. pod kontrolo cen.

Zato bi se pregrešili vsi tisti, ki bi prodajali kože in usnje brez odobritve dražje, kakor so jih prodajali 4. oktobra t. l., proti predpisom uredbe o kontroli cen.

Kraljevska banska uprava vlog za povišanje cen kožam in usnjam ni reševala, ker se bodo določile te cene za vso državo enotno in ker predvidoma ne bodo dosegle cen z dne 4. oktobra t. l.

Pri tem položaju bi odobravanje podražitev nad nivo z dne 4. oktobra prehod na bodoče maksimalne cene za kože in usnje le oteževalo.

Pač pa bodo organi kontrole cen nadzorovali gibanje cen kož in usnja od dne te objave in bodo postopali po predpisih uredbe o kontroli cen proti vsakomur, ki bi te predmete dalje dražil.

Ta kontrola se bo začela pri surovih kožah, ki so osnova za nadaljnje formiranje cen v tej stroki.

Rudarska in topilniška proizvodnja v oktobru

Po podatkih za gozdove in rudnike je znašala meseca oktobra letna rudarska proizvodnja (v oklepajih podatki za september):

Črni premog 34.557 (31.489), rjavi premog 466.770 (435.681), lignit 176.005 (151.674), nafta 93 (93), zemeljski plin 356.077 (304.123) kub. metrov, železna ruda 67.252 (17.819), manganova ruda 2.081 (1.352), kromova ruda 8.217 (8.453), boksit 22.552 (37.963), pirit 14.321 (15.611), bakrena ruda 87.710 (81.062), svinčenocinkova ruda 63.532 (60.334), magnezit 6.220 (5.500), kromovi koncentrat 1.068 (1.030), bakreni koncentrat 6.668 (8.391), svinčni koncentrat 7.847 (6.850), cinkovi koncentrat 3.673 (3.136).

Topilniška proizvodnja je dala v oktobru (v oklepajih podatki za september): surovo železo 8.129 (7.018), baker 3.889 (3.711), elektrolitični baker 839 (1.174), svince 4.605 (3.652), cink 541 (502) ton, zlato 50.2 (81.5), srebro 135.0 (152.2) kg.

Uvoz blokiranega blaga iz Italije. Poročali smo že, da je bilo ob začetku vstopa Italije v vojno blokiranega v italijanskih lukah mno-

ŠPORT

Nedeljski športni izidi

Slovenska nogometna liga:

Mars : Maribor 5 : 3
Bratstvo : Kranj 3 : 2
Železničar : Amater 2 : 1
Olimp : Ljubljana 0 : 5

Prihodnjo nedeljo so na sporedu še tekme zadnjega kola in sicer v tejse razporedbi: Bratstvo : Železničar, Amater : Mars, Maribor : Olimp, Ljubljana : Kranj. Dotedaj pa je stanje na tabeli naslednje:

Ljubljana	13	9	2	2	52:21	20
Železničar	13	8	3	2	28:12	19
Amater	13	7	1	5	35:29	15
Kranj	12	6	1	5	25:24	13
Bratstvo	13	6	1	6	28:36	13
Mars	12	5	2	5	33:25	12
Maribor	13	3	2	8	25:39	8
Olimp	13	1	0	12	11:51	2

Medmestne tekme:

Belgrad : Zagreb 3 : 1,
Belgrad jun. : Zagreb jun. 5 : 1,
Novi Sad : Subotica 4 : 2.

Nemški pokalni finale:
Dreceder SC : FC Nürnberg 2 : 1

Meddržavno srečanje:

Italija : Madžarska 1 : 1.

Tek Zedinjenja

Kratka praga

Rezultati teka na krajši progi (ca. 3000 m) so bili:

Seniorji (že plasirani preko 800 m): 1. Kien Lado (Primorje) 11:11.2, 2. Štajner Valtter (Concordia, Zagreb) 11:26.2, 3. Drovencik Branko (Pr.), 12:09.4, 4. Hlebec Jože (Pr.), 13:06.2, 5. Tavčar Slavo (Pr.), 13:07.2.

Neverificirani (rojeni 1. 1922., 1923. in 1924.): 1. Dobraj Peter (Reka), 2. Trpinec Milan (Kamenik), 13:12.4.

Šmufarji: 1. Mikuž Adolf (Pr.), 11:37. — Sokol: 1. Bašin Miloš (Lj. Sokol), 13:06.2. — ZFO: 1. Jerman Franc (Dol pri Ljubljani), 11:55. 2. Kočutar Franc (Ljubljana, mesto), 12:08.

Dolga praga:

Rezultati teka na dolgi progi (proga je bila dolga okoli 5000 m in je potekala čez ljubljanski Grad) so bili:

1. Bručan Jože (Primorje) 19:42.4, 2. Glonar Jože (visoka šola za tel. vzgojo), 19:52.8, 3. Benedičič Mirko (Skala, Jesenice), 20:37.8, 4. Pere Stane (Sokol, Hranstnik), 5. Jerman Jože (ZFO, Dol pri Ljubljani).

Meddržavni troboj v pingpongu:

Hrvatska : Nemčija 5 : 2

V Zagrebu je bil v soboto in v nedeljo meddržavni tabletenški troboj Madžarske, Nemčije in Hrvatske.

V boju med Hrvatsko in Nemčijo so bile odigrane naslednje tekme:

1. Harangozo (H) : Hoffmann (N) 21 : 12, 21 : 13, 2. Kaspar (N) : Blaž (H) 21 : 19, 21 : 16, 3. Dolinar (H) : Eckl (N) 21 : 11, 21 : 10. Eckl je službeni prvak Nemčije.

4. Harangozo (H) : Kaspar (N) 21 : 19, 21 : 19, 5. Dolinar (H) : Hoffmann (N) 21 : 16, 21 : 15, 6. Eckl (N) : Blaž (H) 21 : 18, 21 : 19, 7. Dolinar (H) : Kaspar (N) 21 : 14, 21 : 12, 21 : 23.

Hrvatska : Madžarska 5 : 1

1. Szido (M) : Harangozo (H) 21 : 25, 18 : 21, 2. Soos (M) : Hexner (H) 21 : 10, 19 : 21, 21 : 19, 3. Rosza (M) : Dolinar (H) 12 : 21, 15 : 21, 4. Szgo (M) : Hexner (H) 15 : 21, 19 : 21, 5. Rosza (M) : Harangozo (H) 8 : 21, 16 : 21, 6. Soos (M) : Dolinar (H) 14 : 21, 8 : 21.

Z dvema velikima zmagama nad najboljšima evropskima narodoma v namiznem tenisu je Hrvatska dokazala, da je daleč najmočnejši narod v namiznem tenisu v Evropi. Tokrat je levji delež za zmago pripadel Slovincu Zarku Dolinarju.

Madžarska : Nemčija 5 : 4

1. Kaspar : Rosza 21 : 19, 21 : 18, 2. Eckl : Soos 20 : 22, 17 : 21, 3. Eckl : Szido 24 : 22, 21 : 12, 4. Hoffmann : Soos 17 : 21, 21 : 18, 17 : 21, 5. Kaspar : Szido 21 : 18, 16 : 21, 22 : 24, 6. Hoffmann : Rosza 16 : 21, 21 : 17, 16 : 21, 7. Kaspar : Soos 21 : 18, 17 : 21, 21 : 14, 8. Eckl : Rosza 21 : 11, 21 : 14, 9. Hoffmann : Szido 18 : 21, 20 : 22.

Profesionalno boksarsko prvenstvo

Welter : Dimić (B) : Stelcer (Z), zmagal Dimić po 12 kolih.

Srednja : Po tretji rundi v boju z Drvaričem Pavlovič odstopi. Pavlovič je padel tako nerodno, da si je najhuj poškodoval meniskus.

go našega blaga, ki smo ga uvozili iz prekmorskih držav, zlasti iz Južne Amerike. Pretekli teden se je vrnil iz Rima viceguverner naše Narodne banke g. dr. Ivo Belin, ki se je z mednarodnimi italijanskimi faktorji pogodil, da bodo te pošiljke čimprej dane na razpolago našim lastnikom in bo to blago v kratkem uvoženo v našo državo.

Bombažna preja iz Italije. Nedavno je ravnateljstvo za zunanjo trgovino izdalo večje število dovoljenj za uvoz bombažne preje iz Italije. Za tretje četrtletje je preostalo nabaviti si v Italiji še okoli 500 ton bombažne preje, ki bo zdaj uvožena. Če med industrijo samo ne pride do sporazuma, bo vsa količina 500 ton ponudena Priv. izvoznim družbi. Glede dobav v četrtem četrtletju 1940, pričakujejo meročajni italijanski faktorji, da se bodo čimprej začela pogajanja za sklenitev tozadevnih dobavnih pogojev.

Novi delegat trgovinskega ministra v Vichy. Namesto pok. R. Santiča je trgovinski minister dr. Andres postavil za našega trgovinskega delegata v Vichy g. dr. Mirka Mrmoljo, Slovenca, ki je bil doslej v službi v ravnateljstvu za zunanjo trgovino.

Splošna maloželezniska družba v Ljubljani ima občni zbor 19. decembra. Na dnevnem redu je poleg sklepanja o računskem zaključku za leto 1939-1940 tudi volitev treh članov uprave in treh članov nadzorstva.

Poravnalno postopanje je uvedeno o imovini Stropnika Leopolda, trgovca v Trnovljah št. 180 pri Celju, narok za sklepanje poravnave 30. decembra, oglašiti se je do 25. decembra 1940.

Odrava konkurza: Bergodac Odorik, lastnik tvrdke Beko, trgovine z električnim materialom v Ljubljani, Tyrseva cesta 18 (ker je vsa masa razdeljena).

Borze

Dne 2. decembra 1940.

Denar

Ameriški dolar 55.—

Nemška marka 14.70—14.90

Devizni promet je znašal na zagrebški borzi 4.942.446 din, na belgrajski 8.7 milij. din, od tega 83.306 v markah po novem in 271.000 din po novem tečaju, 950.000 drahem, 34.259 švicarskih fr. in 20.101 dolar. V efektih je bilo prometa na belgrajski borzi 875.000 din.

Ljubljana — uradni tečaji:

London 1 funt 174.57—177.77
Newyork 100 dolarjev 4425.00—4485.00
Zeneva 100 frankov 1028.64—1038.64

Ljubljana — svobodno tržišče:

London 1 funt 215.90—219.10
Newyork 100 dolarjev 5480.00—5520.00
Zeneva 100 frankov 1271.10—1281.10

Ljubljana — zasebni kliring:

Berlin 100 mark 1772.00—1792.00

Belgrad — zasebni kliring:

Solun 100 drahem 41.65—42.35

Curih. Newyork 431.—, Pariz 9.—, Berlin 172.50 (reg. marke 53.75, trg. marke 40.12), Madrid 40.—, London 15.75, Amsterdam 229.50 (nom.), Bruselj 69.25 (nom.), Milan 21.725, Kopenhagen 83.50 (nom.), Stockholm 102.75, Oslo 98.75 (nom.), Helsingfors 875.—, Budimpešta 84.—, Belgrad 10, Solija 4.30, Bukarešta 2.15, Lizbona 17.24, Carigrad 337.50, Atene 300, Buenos Aires 101.25.

Vrednostni papirji

Vojna škoda:

v Ljubljani 443.50—444

v Zagrebu 442.50 blago

v Belgradu 446.50—448

Ljubljana. Državni papirji: 7% inv. posojilo 99 denar, agrarji 57—58, vojna škoda promptna 443.50—444, begluške obveznice 77 blago, dalm. agrarji 70—71, 8% Blerovo posojilo 100—102, 7% Blerovo posojilo 94—95, 7% posojilo Drž. hip. banke 100.50 denar, 7% stab. posojilo 95—96. — Delnice: Narodna banka 6500—6600, Trboveljska (360), Kranjska industrijska družba 136 denar.

Zagreb. Državni papirji: 7% investicijsko posojilo 99 denar, agrarji 57 denar, vojna škoda promptna 442 blago, begluške obveznice 78 blago, dalm. agrarji 71 blago, 6% šumske obveznice 71 blago, 4% severni agrarji 52.50 blago, 8% Blerovo posojilo 100.50 denar, 7% Blerovo posojilo 94.50 denar, 7% posojilo Drž. hip. banke 100.50 denar, 7% stab. posojilo 95.50 denar. — Delnice: Priv. agrarna banka 192 denar, Trboveljska 365—370 (360, 365), Sladk. tov. Bečkerek 700 denar.

Belgrad. Državni papirji: 7% investicijsko posojilo 99.50 denar, agrar

Na Jesenicah bo zagorel drugi plavž

Te dni bo pri gorenjskih železarnah prižgana nova visoka peč - novi plavž je skoro stoođstotno domače delo, delo domačih strokovnjakov, domačih delavcev in iz domačega materiala

Jesenice, dne 2. dec.

Pred 40 leti so ugasnili zadnji plavži na Gorenjskem

Leta 1897 so pričeli ugašati in podirati plavže na Savi in na Javorniku. Takrat so namreč jeseniške železarnice zgradile svoje nove topilnice ob morju v Šklednju. Leta 1906 so ugasnili zadnji plavž na gorenjski zemlji in sicer ob nekdanjih Zoisovih fužinah na Slovenskem Javorniku.

Svoje dni je gorelo po Gorenjskem mnogo plavžev. Še leta 1870 jih je bilo v obratu devet. V teh plavžih so topili domačo železno rudo iz gorenjskih rudokopov. Ob teh topilnicah je gorelo še nešteto oglarskih kop, ki so oskrbovale plavže z ogljem. Rudarji plavžarji, fužinarji in vozniki so bili stoletja predstavniki visoke Gorenjske. Zapisniki govorijo o železarski obrti v teh krajih že pred 800 leti, razne najdenine, analize žlindre ter zgodovinarji pa pravijo, da začenja pridobivanje železa na Gorenjskem že pred 2500 leti. Vsekakor je tu kraj ene izmed najstarejših železarskih podjetnosti v Evropi. Obsežna Müllenerjeva knjiga piše o tem podrobno.

Najtežje preizkušnje gorenjskega železarstva pred 70 leti

V sto in sto letih obstoja gorenjske železarske obrti so nastopale različne dobre in slabe konjunktore. Kot dobra leta se omenjajo leta okrog 1525, potem 1700, tudi Zoisova doba ni bila slaba. Vmes pa so nastopale tudi krize, toda železarske delavnosti niso mogle uničiti, četudi je prišlo že tako daleč, da so nekdanji bogati lastniki gorenjskih fužin umirali kot bea- rači po hlevih in po hiralnicah (primer družine Ruard, lastnikov plavžev in fužin na Jesenicah).

Kriza je nastopila takoj po letu 1870. Leta 1869 je bila ustanovljena Kranjska industrijska družba, ki je pokupila in združila domala vse železarske obratovalnice po Gorenjskem. Poznejša leta so pokazala, da je bila v tej združitvi tudi rešitev železarske podjetnosti v teh krajih, kajti kriza, ki je nastopila, bi gotovo zrušila male in posamezne obrate, če ne bi bili že združeni.

Obrati so bili zastareli, proizvodnja draga. K temu je prišla pozneje še konkurenca boljšega inozemskega železa, pridobljenega že po mo-

Generalni ravatelj Karl Noot. KID je imela tekem 72 let obstoja samo dva generalna ravnatelja. Karl Noot vodi gorenjske železarnice že 35 let; pod njegovim vodstvom so pridobile svetovni sloves. Pred prihodom na Jesenice je prepotoval vse kontinente.

dernejših načinov. Denarja ni bilo niti za izplačilo delavstva. Znano je, da je morala družba izdajati mesto denarja neke bone. Končno je prišlo najhujše: rude v domačih rudnikih je pričelo zmanjkovati. V tistih časih je vodil podjetje gen. rav. in ustanovitelj KID C. Luckmann. Na vse načine se je trudil, da bi prebil krizo, mislil je celo na povečanje obratov v najhujših časih. To je železarstvo pri nas tedaj tudi rešilo. Ponužil je nakup delnic delavstvu, a zaupanja ni bilo.

Takrat pa se je posrečilo pridobiti za finansiranje znano železarsko hišo Vogel & Noot. Prišel je denar, na Jesenicah so pričeli graditi nove obrate takoj po letu 1890. Ko je železarna v Bohinju zgorela, so na Jesenice prinesli sploh vse obratovalnice. Takrat je nastala nova tovarna na kraju, kjer stoji sedanja moderna železarna na Jesenicah, obrte na stari Savi so opustili.

Ostalo pa je nerešeno vprašanje rude. Domači rudokopi na Begunjski, v Savskih jamah in v Bohinju so se poslavljali, istočasno pa se je na trgu pojavila boljša in cenejša železna ruda iz čezmorskih krajev. Zato je KID takrat postavila svoje nove topilnice tik ob morju pri Trstu, stare plavže po Gorenjskem pa so pogasili.

Prišel se je čezmorski promet z rudo kakor tudi z izdelki. Jeseniški izdelki so zasloveli po vseh čezmorskih tržiščih.

Na tradicionalni plavžarski zemlji zažori nov moderen plavž

Svetovna vojna je potegnala meje. Gorenjska industrija se je čez noč znašla v treh državah. Plavžji v Šklednju v Italiji, žebljarna v Rožu v Avstriji, drugo pa na Jesenicah. Predvsem so bile Jesenice odrezane od plavžev. Toda rešile so jih martinove peči. Delati je bilo treba s starim železom, surovo železo pa dovažati od drugod. Na ta način je bila odvisnost industrije huda. Vsaka kriza bi jo vrgla ob tla. Krmarjenje z okrnjenimi železarnami je bilo težko. V tistih časih je vodil gorenjske železarnice naš železarski ljubitelj gen. ravatelj gosp. C. Noot. Na drugi strani je bila težava še v tem, ker takratni lastniki niso hoteli bogzna kaj investirati na Jesenice. Sposobnosti gen. ravatelja Noota se moramo zahvaliti, da je zainteres-

siral in pridobil nove lastnike, ki so prevzeli zastarele tvornice leta 1929.

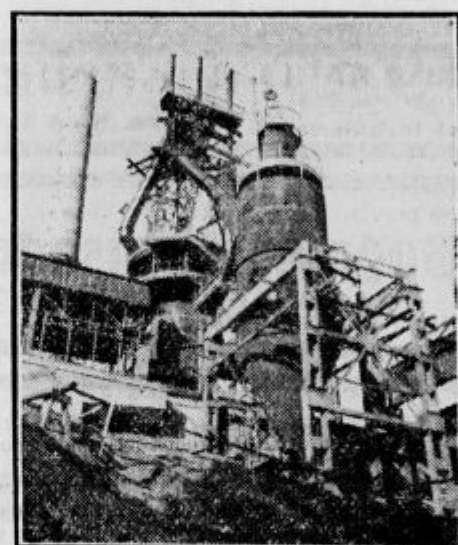
Z letom 1929 začenja nova doba železarske podjetnosti na Gorenjskem. Temeljito obnavljanje, novogradnje, širok program, investicije, to je vsebina te nove delavnosti. Dne 22. oktobra 1937 pa je pri jeseniški industriji zagorel nov moderni plavž kot simbol popolne metalurške industrije v mladi državi in kot znak zdrave podjetnosti. Odvisnost industrije je bila tako zmanjšana, zakaj v lastni topilnici so zopet pričeli topiti domačo rudo — toda ne več ono izpod Golice, ker je ni, nego železno rudo iz Bosne in Srbije.

Te dni bo zagorel še en plavž — 100% domače delo

Plavže na svetu zelo redko ugašajo. Ko je plavž enkrat prižgan, gori nepretrgoma več let — do popravila, odvisno od uložkov. Še bolj redko pa na svetu prižigajo nove plavže. V naši državi imamo sedaj visoke peči v Vrešu, v Topuskem, v Bešlincu, v Majdanpeku in dva na Jesenicah. Drugi jeseniški plavž so pričeli graditi lansko leto in je povsem lastno delo z izjemo specialnih dvigal. Ta plavž bo prižgan te dni. S tem bo produkcija surovega železa v Jugoslaviji zvišana za nad 30.000 ton letno.

Prednost modernega plavža

Stare primitivne topilnice, ki so gorele po naših krajih pred pol stoletjem, se z modernim plavžem sploh ne dajo primerjati, četudi je princip isti: pridobivanje surovega železa iz rude. Pri modernem plavžu je vse bolj racionalno. Plavžni plin, ki je nekdanj ugalj ali nebo, sedaj predgreva zrak, ki ga pijamo v peč, uporablja se za kurjenje parnih kotlov, dalje za apne-nice in za kurjenje raznih grelnih peči v va-ljarnah.

Pomožne naprave ob plavžu so dovršujejo

Delovanje plavža z železarski industriji

Govoriti o važnosti plavžev je odveč. Skoro bi rekli, da se moč držav meri po številu plavžev — ne samo v sedanji dobi železa in jekla za vojno, nego tudi sicer, kajti železo je tisto, ki omogoča napredek vseh ostalih gospodarskih strok. Kaj pomaga državi, če ima še toliko železne rude, če pa nima dovolj lastnih plavžev za pridobivanje surovega železa. Plavž je torej prvi za rudnikom.

V plavžu pridobivamo beli grodelj, ki se dalje predeluje v martinovih pečeh v kovno železo in jeklo. Naziv ima po prelomu, ki je belega sijaja. Kot posebno vrsto belega grodnja izdelujejo tudi »zrcalni grodelji« ali zrcalovino, ki vsebuje veliko mangana. Druga vrsta je zopet livarski grodelj, ki ga uporabljamo samo v livarnah. Železna ruda se nahaja v naravi v raznih oblikah. Odvisno od tega, kako je v rudi vezano železo, se imenujejo rude hematit, limonit itd. Železnih rudnikov imamo po domovini dovolj. Vsečina železa je okrog 50%.

Dr. inž. Herman Klinar, tehnični ravnatelj KID, je domačin Jeseničan. Dolga leta je bil na vodnem mestu angleških železarn v Indiji.

V plavž dajemo kurivo (koks) in žel. rudo, plast za plastjo. Na vrsti žlindre lahko upli-vamo z dodatki. Od žlindre, ki se stvori v plavžu, je odvisna kvaliteta železa, da je več ali manj bogato na ogljiku in siliciju. To na-pravimo s tem, da tvorimo lažje ali težje taljivo žlindre.

Prohod plavža je veličasten trenutek. Po-noči zažari vse obzorje. Žlindre, ki plava nad železom, spustimo neposredno pred prohodom, nato pa steče iz plavža surovo železo. Tempe-ratura zaša v takimenovanem talilnem pasu plavža okoli 1400° C. Prohod sledi vsake 3 ure in pol. Jasno je, da mora biti plavž obdan z ognjevarnim materialom. Jačina tega zidu znaša 500 do 800 mm. V raznih plasteh plavža je različna. Višina plavža mora biti v soraz-merju s širino, da se more doseči enakomerna prazdelitev zraka. Tudi kapaciteta plavžev je različna. Največji plavž je menda pri Friedrichs-Alfred-Hütte v Reinhausenu, ki ima po 700 ton dnevne produkcije. Proti temu je jeseniški se-veda igračka.

Zakaj vsebujejo stare žlindre še toliko železa

Kjer koli najdemo ob nekdanjih topilnicah ostanke žlindre, ugotovimo, da je v žlindri še veliko železa. So celo primeri, ko pridobivajo železo iz take stare žlindre. Tu imamo dokaz, da naši predniki niso znali polno izločiti železa iz rude. Niso znali dati žlindri pravilnega se-stava in je sprejemala mnogo železa. Pa tudi peči niso bile za to najbolj primerne, bile so primitivne in zato neracionalne.

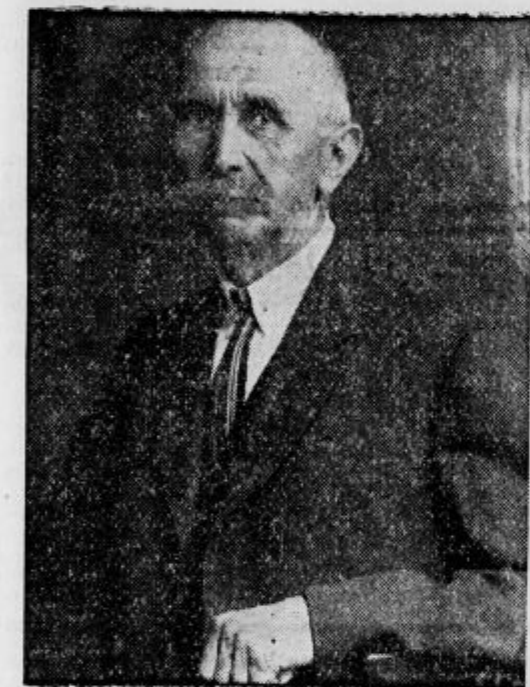
Ob plavžih stoji martinarne

Vse surovo železo — belo — gre prven-stveno v martinarne, ki je kraljica železaren. Namen martinove peči je iz krhkega surovega železa napraviti kovno železo, odnosno jeklo. Tu odvajamo železu ogljik in z različni na-čini ustvarjamo razne kvalitete železa. V po-štev prihajajo primesi mangana, kroma, ba-kra, nikla itd., ki spreminjajo kvaliteto železa. Električne peči služijo za pridobivanje visoko kvaliteten orodnih jekel (noži, brzostružno je-klo, nerjaveče jeklo, na visokih temperaturah obstojno jeklo, jeklo, neobčutljivo napram učinkom kislin, kratko: žlahtno jeklo). Ponekod imajo tudi Bessemerjeve talilnice, toda te pri nas ne pridejo v poštev, ker naše rude ne vsebujejo preveč kvarnega fosforja. V teh talil-nicah namreč odstranjujejo fosfor, ki slabo vpliva na kvaliteto jekla.

Za martinovimi pečmi pa sledijo valjarne in drugi predelovalni obrati, ki po svoje še tudi utirajo v obdelovanem in žarenem kvalitete izdelkov industrije.

Gospodarski praznik domovine

Pri jeseniških železarnah bo te dni zagorel že drugi plavž. Želimo mu, da bi svetil gospo-darski moči domovine, procvitu podjetnosti in blagostanju ljudstva za sedaj in za bodočnost. V današnji dobi je stvarilec optimizma, stvarilec novih eksistenc in korak naprej v moči ju-goslovanske proizvodne sile. A. K.

Nikolaj Bernard, najstarejši gorenjski kovinar. Prvič je šel na »siht« leta 1869, ko so obratovala še fužine v Bohinjski Bistrici. Delal je pri železarski industriji 62 let, se z njo selil na Jesenice. Danes praznuje 92 letnico. G. Nikolaj Bernard je tudi so-ustanovitelj in večkratni predsednik delavskih ka-toliških prosvetnih društev.

Povše Leopold:

Turinska svetinja

(S. Sindon.)

Res, Janezova opomba, da je »sudarij« bil »vit na drugem mestu, nikakor ne more meriti na prtič, temveč na veliki prtič: ker drugače bi prišli do čudne-ga zaključka, da bi Janez v svojem pripovedovanju polagal večjo važnost na brezpomembni prtič, ka-kor pa na prisotnost poveljev, ki so bili raztreseni po tleh. Saj ta važnost, ta poudarek sloni vprav na Janezovi opombi: da je bil sudarium posebej zbran na drugem mestu, povelji pa raztreseni po tleh. Kako vse drugače in bolj logično se sliši, če nasprotno sudarium ne pomeni prtiča, temveč razsežen platnen prt, tri ali štiri metre dolg, skrbno zganjen. Ta s svojo prisotnostjo nekaj po-sebnega dokazuje: četudi je telo odsotno, ni to izginotje v zvezi s kakšno krajo, skritim ropom, temveč dokazuje ta prisotnost velikega prta ne-kaj čisto drugega (vstajenje).

Jezikovni razlog.

Kot zadnji razlog, zakaj moramo Janezov su-darium vzeti v pomeni velikega prta (sindona) je jezikovni. Pomen besede »sudarium« namreč ne smemo razumeti pri rojenem Judu, palestinskem domačinu, v smislu klasične grščine ali latinščine, temveč v orientalskem pomenu, v duhu kaldej-skega, sirskega, arabskega jezika in v duhu pale-stinske aramejsčine, kot se je tedaj govorilo v Pale-stini. In v tem jeziku, v katerem je pisan Targum (judovska obredna knjiga), je znana beseda »sūdara« za označbo prta z istim pomenom, kot ga ima beseda »sindon«. In s to bes. razlagalec po-kajni besedo mitpahāh v Rutini knjigi III., 15, kjer stoji: Booz pravi Rut: »Razgrni svoj plašč, s katerim si ogrnjena ter ga drži z obema rokama!« In ga je razgrnila in ga držala in on ji je nameril čest merie ječmena. — Ta plašč, ki je tu imenovan, je bil zelo razsežen kos platna, kot sindon! Prav isto besedo spoznamo v arabski besedi »schau-

zar«, ki jo Lexicon Arabico — latinum (J. Golii str. 1265) tudi razlaga kot obširen kos blaga, ki sega ženskam od glave do nog.

Druzi.

Razen tega se zdi, da ni bil pri Judih v na-vadi do razdeljanja Jeruzalema (I. 70) in še po-tem, tak prtič za pokrivanje mrličevega obraza. Mnogo bolj verjetno se zdi, da so se namesto tega zadovoljili že kar s tem, ko so veliki prt vrgli mrtvecu, predno so ga zapirli v grob, še po obrazu in ga razprostrli od tam doli do nog. Tak običaj je še danes v navadi na Orientu. Na Li-banonu n. pr. pri Druzih, starih prebivalcih te dežele, je še ta navada. Truplo polože v mrtvaški prt, ki je platen in gube obraz ter predpjo stran trupla odkrito do prta. Tu mu pa razpro-ste ostali del prta čez glavo do gležnjev. Nato prt na mrliču prevežejo, preden ga pokopljejo, s tre-mi ali štirimi trakovi, s katerimi povežejo naj-prej noge, nato, ko so mu roke položili tesno ob trup, povežejo še trup, tako, da ga trakovi pre-krizajo na prsih in se nato strnejo ob vratu in je na ta način glava vsa zamočana v prt. — Enako je bil pokopan tudi Lazar (Jan., XI, 44): »In umrlj je prišel ven, povezan na nogah in ro-kah s povelji in njegov obraz je bil povit s prt-om.« Roke je imel spuščene ob životu in s pre-vezami mu je bila stisnjena ogrinjača tesno ob nogah, od tu so šle dve poveze navzgor, se kri-žale na prsih in se stisnile ob vratu. Živ človek tako povezan in položen na tla, bi se mogel le ob silnem naporu postaviti na noge; le s težavo in drsajoč bi se morda pomikal naprej, nikakor pa ne bi mogel hoditi, prestopati z ene noge na drugo. Tudi se ne bi mogel sam oprostiti obraza, zato je tudi Jezus dal ukaz: »Razvežite ga in pustite, naj hodi!«

c) Pri vsem tem razpravljanju smo spoznali, kakšno vlogo je igral »sindon« (pri Janezu sudari-um) ob pokopu Gospodovem, ob primeru pokopa pri Druzih in iz Lazarjevega popisa pa smo se poučili o vlogi poveljev pri pokopu.

Sedaj pa si bomo ogledali še pogoje in okoli-ščine, v katerih se je izvršil Jezusov pogreb, kajti tudi te so važne za prvo razumevanje izvora in postanka obrisov na sv. sindonu.

5. Pogoji in okoliščine, v katerih se je izvršil Jezusov pogreb. Rekli smo že, da je bil postopek pokopavanja po judovskem načinu mnogo bolj enostaven kakor egiptovski. Omenili smo tudi, da radi pomanjkanja časa tudi Jezusovi pokopovalci niso mogli izpolniti vsega, kar je zahtevala judov-ska šega, ampak le najnujnejše; izpolnili so le bistveno potrebno, drugo pa odložili na dan po veliki soboti. Nekateri ugovarjajo, češ, da je dve uri časa pač zadostovalo za vse, kar je bilo pri Jezusovem pogrebu potrebno storiti. A kako naj bi pilili dve uri zadostovali za vse, če le pomisli-mo, koliko predpriprav je bilo treba prej nare-diti. Najmanj uro časa so gotovo že te predpri-prave za Jezusov pogreb zahtevale. Je li ostala polovica zadostovala za pokop? Iz opomb evange-listov lahko razberemo, da ni. Za cel, kompleten, pogrebni obred, kakor so ga zahtevali judovski običaji, ni bilo zadosti časa.

Le poglejmo:

Po Jezusovi smrti.

Jezus je izdihnil proti tretji uri popoldne. Jezusovi prijatelji pa, še vsi ganjeni in užalo-ščeni zaradi Jezusove smrti, so gotovo skušali tedaj pohiteti. Poznali so dobro judovske predpise, ki so se nanašali na usodo obojencev, katerih trupla niso sorodniki dotičnega izprosil — »izter-jali«. Pa so na drugi strani tudi Jezusovi nasprot-niki (ki so se proti vsej pravici s sovražstvom pri-zadevali za Jezusovo smrt) naravnost skrupulozno pazili, da se ne bi kršila sveta postava Deutero-nomija (XXI. pogl. 22—23). Ta je določala: »Tru-plo človeka, ki se mora s smrtjo kaznovati ter je k smrti obsojen ter na steber obešen, naj ne ostaja na lesu, temveč naj se še isti dan pokoplje; zakaj preklet od Boga je oni, ki visi na lesu in naj ne ognuša svoje dečele, ki ti bo do dal Go-spod, tvoj Bog v razse!« Tako je torej bila postava,

ki se je nanašala na križane. Zato so šli dlako-čepski formalisti takoj po Jezusovem križanju k Pilatu in se sklicevali na postavo. Pilat jim je ta-kod dal kohorto vojakov z naročilom, naj bi so križanih kosti strle, kakor vse lepo poroča sv. pismo. (Kosti so se strle z namenom, da bi se po-spešila smrt križanih.) Medtem, ko so oni odhajali od Pilata, je že prišel Jožef iz Arimateje prosit namesnika za Jezusovo truplo. Ta, ki je pravkar odposlal kohorto vojakov, se je tedaj začudil, da je Jezus tako hitro umrl. Obsojenci so namreč navadno živeli in trpeli na križu tudi po več dni in morali občutiti precej muk, predno so izdihnili. Judovska zahteva sinedrija, o kateri smo sli-šali, je pač predpostavljala, da so križani še vsi živeli. Točre sedaj, ko je namesnik izvedel, da je Jezus umrl, je poklical na zaslišanje stotnika, ki je vodil Jezusovo justifikacijo in ko je dobil od njega uradno poročilo o Jezusovi smrti, je takoj, brez odloga izročil truplo Jožefu. Medtem pa je preteklo že kar precej časa, in Jožef Arimateje je imel šele pooblastilo za izročitev Jezusovega trupla v rokah. Nato je hitro nakupil čisto nov mrtvaški prt (iz najfinejšega platna) in povelje. Nikodem pa je v istem času dobavil najboljših di-šav: zmesti mire in aloe v presenetljivo veliki množini; že vnaprej so računali, da za maziljenje Jezusovega trupla ne bo več časa in se bodo morali v zadnjih trenutkih pred soboto zadovoljiti z najvažnejšim. Vse drugo, umivanje in maziljenje pa bodo preložili na kasnejši čas. Kako naj pa ta čas zaustavijo razkroj trupla, tako zbitega in ran-jenega, ko vemo, da se v palestinski vročini le še hitreje začne, kot pri nas. Spominimo se le na opombo Lazarjeve sestre: »Gospod že dehnj, kajti leži že četrtri dan!« (Jan. 11, 39). Pa Lazarjevo tru-plo ni bilo tako razdejano, kakor Zveličarjevo. Teh 100 funtov mire in aloe (32 kg) je znatno preveč za navadno maziljenje. Res prava preobilica dišav naj zadrži Jezusovo truplo pred razpa-dom vsaj toliko časa, da bodo lahko dovršili vse, kar je za časten judovski pogreb potrebno.

(Dalje)

Droblne novice

Koledar

Torek, 3. decembra: Frančišek Ksaverij, sp.
Sreda, 4. decembra: Barbara, devica muč.;
Peter Hrizolog.

Novi grobovi

† V Ljubljani je umrl gospod Josip Perko, zasebnik. Pogreb bo danes ob 2 popoldne v žal. kapelica sv. Petra, na pokopališču sv. Križu.
† Smartno pri Slovenjem Gradcu. V Turški vasi je mirno v Gospodu zaspal gospod Aleš Ruter, postajevodja v pokoju. Pogreb bo danes ob 10 popoldne na župnijsko pokopališče pri Slovenjem Gradcu.
Naj jim sveti večna luč! Zaljučim naše iskreno sožalje!

Osebnosti

— Napredovanje treh vojnih dobrovoljcev iz Ljubljane. Na praznik zedinjenja so napredovali trije kladivarji Jugoslavije v višji čin, in sicer: v čin rez. peš. podpolkovnika rez. major Edvard Prinčič, v čin rez. peš. majorja rez. kap. I. razr. Rajko Paulin in v čin rez. art. majorja rez. art. kap. I. razr. Stanko Pelan. Iskreno čestitamol!

— Poročila sta se v ponedeljek trnovski cerkvi g. Domicelj Bogdan, drž. uradnik, in gđ. Zajec Silva. Čestitamol!

— Diplomirani so bili na rudarskem oddelku ljubljanske univerze sledeči gospodje: Klavžer Drago, Mladinov Dušan, Ranzinger Hubert, Zabožnik Stanko, Zeravica Marko. Čestitamol!

Šaljivi predmeti

v veliki izbiri v drogeriji
KANC, Ljubljana
Zidovska 1

Ilustrirani cenik dobite brezplačno.

Gvidon pl. Pongratz — 75 letnik

Dornava, 2. decembra.

Pred dnevi je slavil 75 letnico rojstva g. Gvidon Pongratz, graščak na Dornavi pri Ptuj. Lep jubilej za moža, ki je še ves čil po duši in telesu. Ves ormoški okraj Pongratza v graščaku Pongratzu umnega in skrbnega vinogradnika, saj so njegovi vinogradi in prelepo posestvo vzorno urejena domačija. Še bolj pa je znan po svoji dobrotljivosti do okoliškega ljudstva. Njegova roka je vedno pripravljena pomagati, naj gre za šolo ali cerkev. Posebne naklonjenosti graščakove in njegove gospe pa so deležne slovenske katoliške organizacije. Ob njegovem jubileju so se razvile v Dornavi spontane manifestacije kat. mladine. Kakor vsa Dornava, se tudi dornavski gospod vneto zavzema za ustanovitve župnije na Dornavi, ker vidi, kako potrebna bi bila temu kraju samostajna župnija. Dornava bi se razvila v eno najlepših slovenskih vasi, če bi imela boljšo železniško zvezo in lastno pošto. Po zavzemanju g. graščaka se bo Dornavi ne dvomno posrečilo priti do teh važnih pridobitev. V svoji dobrotljivosti in skrbni za okraj bo imel graščak Pongratz najlepši spomenik. Dornavski občani in kat. organizacije mu žele še mnogo let veselja in plodonosnega življenja.

Veličastna verska manifestacija v Frankolovem

Frankolovo, dne 2. dec.

Že dolgo nismo videli v kateri manjši župniji, med katere se prištevata tudi Frankolovo, tako veliko in dobro obiskano svečanost, kakor je bil sklep sv. mistijona dne 1. decembra zvečer. Od vseh strani so hiteli ljudje, da se udeležijo rimske procesije z Najsvetejšim, ki se je vila prav ob začetku mraka iz cerkve sv. Jožefa na hrib nad župniščem in po njem zopet nazaj v cerkev. Prizor nad tisoč lučk je bil naravnost očarujoč. Ves hrib je bil razsvetljen in vse je navdušeno prepevalo. S krstno obljubo in zahvalno pesmijo se je končala prelepa slovesnost med splošnim navdušenjem ljudstva, ki je poslalo lepo odposlanstvo v župnišče, da se je zahvalilo misijonarjem in domačemu g. provizorju za prelepo in spodbudno prireditve.

Zvečer je padalo mnogo prav lepih zvezdnih utrinkov. Nekaj minut pred 20 se je posvetil posebno lepo utrinek od severozapadne strani proti jugovzhodni in se po dolgem teku po nebesnem svodu razkošatil v široko bengalični podobno črto in izginil.

Prosimo vse naše zastopnike, da store zadnji teden vse, da pridobe še čim več

NAROČNIKOV ZA »SLOVENE« KOLENDAR

ter da najkasneje v nedeljo, 8. decembra odpošljejo sezname koledarjevih naročnikov upravi »SLOVENCEVEGA KOLENDARJA«, Kopitarjeva ulica 6, Ljubljana z naročnino vred. Seznam brez naročnine, ne bomo upoštevali. — Pri seznamu naročnikov koledarja naj vsak točno zapiše, katerega časopisa naročnik je kdo.

— Bralci »Slovenca«, ki še niste redni naročniki »Slovenca«, naročite se nanj, ker s tem pridobite pravico do smrtnoneizgodne podpore 10.000 din, in če naročite »Slovenca« in plačate do 8. decembra letos najmanj za 2 meseca, imate tudi pravico do »Slovenčevega« koledarja po 10 din. — Za naročnike stane koledar 28 din, po 8. decembru pa po koledar tudi za naročnike naših listov dražji.

— Informacije za tiste, ki imajo svoje sorodnike in znanke v Franciji: 1. Vsi izseljenci, ki so bežali iz Merlebacha in okolice, so se vrnili v svoja stanovanja in imajo isti naslov kot prej, samo namesto Moselle se napiše »Lothringen« in namesto France »Deutsches Reich«. N. pr.: Metzstrasse 13, Freimingen, Deutsches Reich. 2. Jugoslovanski konzulat, ki se je pred vojno umaknil iz Metzla v Chaumont, ima v Metzlu svoj urad zopet odprt. Ako

Specialitete „NEPTUNA“ za Vas:

skuši-filati — sardine brez kesti —
Gourmand — Turiste

Proizvodi največjih domačih tovarn sardin
»NEPTUN« d. d. — Split

hoče dobiti kdo kake podatke od tam, ali od zasedene stare Francije, lahko piše na naslov: An das jugoslawische Konsulat, General Mudra Strasse 3, Metz, Lothringen, Deutsches Reich. Na isti naslov naj piše tudi, kdor želi pisati izseljenškemu učitelju g. Jankoviču, ki na konzulatu pomaga. 3. Izseljenški duhovnik Magr. Zupancić je še vedno na istem mestu: Zupancić Valentin, aumônier yougoslave, rue Mozart 17, Liévin, Fosse 16, Pas de Calais, France. 4. Izseljenški učitelj g. Anton Slibar je še vedno v Parizu, kjer pomaga na izseljenškem komisariatu in ima naslov: Anton Slibar, institut. teure yougoslave, 3 rue Goethe, Paris XVI. 5. Naši izseljenci (300), ki so že več let v industrijskem kraju la Machine (Nièvre), so še vedno tam in je njihov naslov neizpremenjen. Enako oni, ki so že več let zaposleni v Carmaux (Tarn) in drugih krajih južne Francije — Za vse ostale informacije se lahko obrnete na Rafaelovo družbo, Ljubljana, Tyrševa 31/l.

— Župne urade obeh slovenskih škofij prosijo ljudstvo Marijinih družb, naj se držijo navodil, ki so jih prejeli glede prodaje slik Marije Pomagaj z Brezji. Kakor hitro bodo sporočili naprosene podatke za naslov in število, jim vodstvo slike takoj pošlje. — Ne pozabite, da je Marijin praznik dan razprodaje te slike.

KINO MATICA Danes odličen Warner-
Telefon 22-41 Bross vefilm
ob 16., 19 in 21. uri Errol Flynn, Miriam Hopkins

Na prav svojevrsten način je v filmu

Bogataševa usoda

V glavnih vlogah: Basil Rathbone, Sigrid Gurie, Victor Mac Laglen.

KINO UNION, tel. 22-21

Danes zadnjikrat!

prikazan dvig in propast velikopoteznega finančnika, ki ga zapusti sreča v poslih in ljubezni

Predstave danes ob 16., 19. in 21. uri

Črna mačka

Danes poslednji film tajinstvenih dogodkov in močne napete vsebine.

KINO SLOGA, tel. 2730 ob 16., 19. in 21. uri

— Horjuleci pozor! Ne pozabite za Miklavža ali božič »Podpornega društva za horjulske dijake«. — K naši zbirki humorističnih Miklavževih daril smo dobili novosti. Drogerija Gregorič, kr. dv. dobav. — Ljubljana, Prešernova ulica 5.
— Grziščičovo opereto »Miklavž prihaja« priredili mladi s Kodeljevega 5. decembra ob 8 zvečer v dvorani banovinskega vzgojevališča na Selu. Spremlja vojaški orkester. Vstopnice v predprodaji. Darovi za obitvost se sprejemajo v zavodovih vratarji na Selu.

Kino Kodeljevo tel. 41-64

Danes ob 20. uri

Grandiozni prizori ameriških zračnih trdnjav v filmu

Jeklena armada

Nevarnosti strmoglavnega leta! Aktualno!

George Brent — Olivia Haviland

in

Zgodovinski vefilm iz najkritičnejše dobe rimske države

Scipio Afriški

Isa Miranda, Anibale Minchi.

DANES ZADNJIKRAT! ZNIZANE CENE!

V sredo in četrtek ob 20. Otrci 10. ulice
Bruce Cabot — Beverly Roberts

— Opozorilo transportantom glede prevoza blaga po železnici pred božičnimi prazniki. Kakor vsako leto, pričakujejo drž. žel. tudi za letošnji božični čas povečanje blagovnega prometa. Da ne bi to nenadno povečanje prometa podaljšalo trajanje prevoza, ker so železnice zaradi izrednih razmer že itak močno obremenjene, se transportantom priporoča, naj že sedaj takoj prično z odpošiljanjem božičnih pošilk in naj ne čakajo za odpravo do božiča. Tudi je priporočljivo, da se

— Prijet vlomilec. V Petanjcih je neznan vlomilec vdrl skozi okno v hišo posestnika Stelana Baše, ko je bil ta čez dan odsoten. Prebrskal mu je vse stanovanje in našel denar, ki je bil skrit na polici nad oknom. Odsel mu je 4800 din 290 mark gotovine, delavsko knjižico, potni list in brivski aparat. Orožniki iz Tišine so napravili obširno preiskavo in res našli tatu takoj naslednji dan v Lukavcih pri Križevcih v ljutomerskem okraju. Pri njem so dobili 5600 din in brivski aparat. Marke je zamenjal v Gornji Radgoni in še ni imel časa denarja zapraviti. Dokumente je vrgel s petanjskega mosta v Muro. Vlomilec je bil oddan v soboške zapore.

Po državi

* Skoplje ima najmodernejšo železniško postajo v srednji Evropi. Na praznik zedinjenja dne 1. decembra je bila v Skoplju blagoslovljena in izročena uporabi velika moderna železniška postaja, ki jo nekateri smatrajo za najlepšo postajo v srednji Evropi. Novo postajno poslopje je zidano v srbskobizantinskem slogu in je napravil načrte zanj arhitekt Gavrilovič. Z deli za novo poslopje so začeli v maju 1937 in je celotno poslopje s vsemi peroni, podvozi in podzemeljskimi prehoji veljalo 20 milijonov dinarjev. Poslopje je dolgo 113 metrov, s peronskimi zidovi pa 182,5 m. Glavna postajna dvorana, kjer se prodajajo vozovnice in od koder je takoj dostop do glavnih tirov in peronov, je velika 1000 kv. metrov. Ob tej dvorani so čakalnice vseh treh razredov, posebna čakalnica za dijake, prostori za restavracijo in buffete, razni uradi, garderobe in drugo. Na severni strani poslopja je zgrajena posebna dvorna čakalnica. V prvem nadstropju je na eni strani železniška šola, nad glavno dvorano pa je restavracija, ki ima dohod iz buffeta in pritišlju. V ostalih delih poslopja so sobe za pisarne in stanovanja za železniško osebje. Vse poslopje ima centralno kurjavo, vse moderne in udobne naprave za potujoče obitvost, prav tako pa je tudi razsvetljava urejena po najbolj sodobnih načelih. Kdaj bo pa Ljubljana prišla na vrsto?

* Potniški vlak zamrznil. V Liki je začela v soboto popoldne divjati strašna burja, ki je na železniško prago nanesla ogromne množine snega ter jo med Rudopoljem in Vrhovinom, med Javornikom in Ličimi Jasenicami ter med Malovanom in Zrmanjem popolnoma zatrpala in je ves železniški promet ustavljen. Burja piha s hitrostjo do

Pod zastavo svobode

(VIRGINIA CITY)

Ljubljana, 3. decembra

Gledališče

Drama: Torek, 3. decembra: Razvalina življenja. Red A. — Sreda, 4. decembra: Lepa Vida. Red Sreda. — Četrtek, 5. decembra: Ob 15. Sneguljica. Mladinska predstava, združena z obiskom sv. Miklavža. Znižane cene od 20 din navzdol. Ob 20. Skrihalnice. Red Četrtek.

Opera: Torek, 3. decembra: Figarova svatba. Red Torek. — Sreda, 4. decembra: Friderika. Premiera. Red premierski. Gostovanje tenorista Josipa Gostiča.

Radio Ljubljana

Torek, 3. decembra: 7. jutranji pozdrav, 7.05 Napovedi, poročila, 7.15 Pisan venček veselih (plošče) do 7.45, 12. Vesel drobiž (plošče), 12.30 Poročila, objave, 13. Napovedi, 13.02 Opoldanski koncert Rad. ork., 14. Poročila, 14.15 Solška ura: Našim izselencem, akademija (govor, petje, deklamacije — I. dekl. osn. šola v Ljubljani) do 15, 18. Šramel »skrjanček«, 18.40 Kaj je jeklo (prof. Mir. Alesič), 19. Napovedi, poročila (objave), 19.25 Nac. ura, 19.30 Solška posvetovalnica (prof. E. Bojc), 20. Ruski večer — sodelujejo gg. Anton Faganelli (petje), N. Simoniti (spremljava) in Rad. ork., 21.30 Plošče, 22. Napovedi, poročila, 22.15 Cimermanov kvartet.

Drugi programi

Torek, 3. decembra. Beograd: 20.40 Beethovenova gl. — Zagreb: 20. Mandoline — Beromünster: 19.55 Nar. pecu — Bratislava: 18.40 Nar. gl. — Budimpešta: 19.20 Valčki — Praga: 17.30 Jirakova serenada — Solija: 20.45 Simf. konc. Belgrajska kratkovalovna postaja: YUA, YUB (49.18 m): 19.40. Poročila v slovenščini — YUF (19.69 m): 0.30. Poročila v slovenščini za Južno Ameriko — YUG (19.69 m): 3.30. Poročila v slovenščini za Severno Ameriko.

Predavanja

Društvo inženirjev v Ljubljani opozarja na predavanje inž. Janeza Gričarja »O kolesarskih stehaz v mestih«, ki bo drevi 3. decembra ob 20 v društveni predavalnici na Kongresnem trgu 1/II (poslopje »Zvezda«).

Drugo predavanje v ciklusu predavanj o fotografiranju z barvnimi posnetki priredi Slovensko planinsko društvo v Ljubljani v torek, dne 10. decembra t. l. ob 20 v dvorani Delavske zbornice na Miklošičevi cesti. Predaval bo g. prof. Petkovšek Viktor iz Maribora.

Društvo »Pravnik«. V sredo, dne 4. decembra predava v dvorani štev. 79 justične palače ob 18 banki svetnik dr. Vladimir Kukman o snovi: »Domovinstvo — potrebna pravna ustanova?«

Cerkveni vestnik

Kongregacija gospodov pri sv. Jožefu v Ljubljani ima v sredo 4. t. m. ob pol osmih zvečer slovesen shod v kongregacijski kapeli. — Ob sedmih pa je seja odbornikov.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakartič, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva 20, in mr. Murmayer, Sv. Petra cesta 78.

Poizvedovanja

Kdor je izgubil usnjeno moško rokavico, naj se oglasi v podružnici »Slovenca« na Miklošičevi c.

prosil nepoznano žensko, naj obišče njegovo bolno ženo, vendar je pa »zdravnica« izjavila, da more le tedaj uspešno zdraviti, če ostane celo noč sama z bolnico v hiši. Šabič je nato šel z ostalimi prebivalci hiše prenočevati k sosedom, v hiši pa je ostala »zdravnica« z bolnico sama. Ko se je Atif Šabič naslednje jutro spet vrnil v svojo hišo, njegova žena sicer ni ozdravela, pač pa je izginila skrivnostna zdravnica in z njo cela vrsta raznih predmetov in živil.

Anekdota

Ko so bili v veljavi še goldinarji, je prodal kmet Jurij v mestu na sejmu svojo kravo. Doma je še enkrat preštel denar, pri tem pa se mu je zdel en goldinar sumljiv. Pokazal ga je na občinskem uradu, kjer se jim je goldinar tudi zdel sumljiv. Sestavili so zapisnik in ga poslali policiji v mesto. Čez tri dni pride odgovor, naj sumljivi goldinar takoj pošljejo v mesto. Spet so prešli trije dnevi in tedaj vpraša policijski uradnik svojega podrejenega: »Ali je goldinar že prišel?« »Da,« odgovori asistent, »poslali so ga z dernarno nakaznico.«

Ravnatelj jetnišnice: »Pri nas se mora vsak kaznjence izučiti kakšne stroke. Kaj želite vi postati?« Kaznjence: »Trgovski potnik, gospod ravnatelj.«

Darujte praktično!

Najlepše darilo za vsako roko, je JUGOPATENT nalivno pero. Dobavlja tudi na obroke

Jugopatent, Ljubljana, Dvořakova 8

* Eksplozija na svatovanju. V neki vasi pri Sisku se je poročil 20letni Josip Šiška s 17letno Katico Sterc. Po poroki so se zbrali svatje v hiši ženinovih staršev, kjer se je kmalu razvila lepa zabava. Svatje so pili, peli in se smejali. Najbolj vesel je bil ženinov priča Joso Brlič, ki je ob časa do časa ustrlel iz pištole, ki jo je prej vedno nabasal s smodnikom, ki ga je imel v usnjeni torbi. Ko so se svatje počasi najedli in napili, so začeli igrati razne družabne igre. Med to zabavo je stopil v sobo Ciril Ovšenik, mlad kmet, ki sploh ni bil povabljen na svatovanje. Udeležil se je igre, ki je bila ravno navrsti. Ko ga je zadelo, da mora poljubiti tri dekleta, od njega izbrane lepote niso pustile, da bi jih poljubil. Smejale so se mu in se norčevale iz njega. Ciril je postal ves rdeč od jeze. Med nadaljevanjem igre se je Ciril približal veselemu Brliču, ki je imel torbo s smodnikom. Naenkrat je pačla cigareta zasmechovanega v smodnik. Nastala je eksplozija. Ko se je dim izkadal, je bilo po sobi vse narobe in razdejano. Svatje so ležali po tleh s črnimi in krvavimi obrazmi. Srajca nesrečnega Brliča je gorela. Smrtno nevarno poškodovani so bili Brlič, njegova žena in še dva druga svata. Sošiške bo sedaj ugotovilo, ali je Ciril Ovšenik iz muščevanja vrgel cigareto v smodnik, ali pa ga je slučajno zažgal z gorečo cigareto.

* Tatnica se izdajala za zdravnico. V Vladojevi pri Sarajevu se je pred kratkim pojavila ženska, ki se je izdajala za zdravnico. Rekla je, da je poslana od oblasti, da bi zdravila bolne žene po deželi. Nekaj Atif Šabič je

LJUBLJANA

Proslave Zedinjenja V Delavski zbornici

Tudi nameščenci OUZD v Ljubljani so lepo in dostojno proslavili 1. december kot praznik našega zedinjenja. Čeprav je bila ta proslava v glavnem namenjena le nameščencem OUZD, je bila vendar dvorana Delavske zbornice v nedeljo ob pol osmih zvečer že nabito polna. Morda smo Slovenci na letošnji prvi december bolj kot kdaj koli pokazali, kako radi imamo svobodno Jugoslavijo, saj je pač znano, da svojih čustev ne kažejo radi, toda, kadar jih pokažemo, takrat pridejo z vso silo na dan. To je pokazalo tudi nameščenstvo OUZD na svoji akademiji, ki jo je lepo pripravilo, jo lepo izvedlo in obiskalo polnoštevilno. Na proslavi smo videli med drugimi tudi predsednika Pokojninskega zavoda g. dr. Milavca, predsednika Trgovske bolniške blagajne g. Ivana Martelanca, predsednika OUZD g. inž. Sodjo, ravnatelja OUZD dr. Bohinca in druge. Na sporedu so bile pevске točke, pri katerih je nastopal moški zbor, potem je bilo več točk solopetja in recitacij. Slavnostni govor je imel predsednik OUZD inž. Jože Sodja, ki je v klenih besedah orisal pomen našega zedinjenja pred 22 leti in podžgal k ljubezni do naše močne, skupne, svobodne države in našega mladega kralja Petra II. Pri tej priliki je tudi poudaril, kako se lepo dopolnjujeta državni praznik 1. decembra kot simbol našega zedinjenja in pa izseljenska nedelja, ki nas veže z vsemi onimi, ki so v tujini, pa so prav tako ostali neločljivi del naše narodne skupnosti.

V trnovskem prosvetnem domu

Na državni praznik 1. decembra je tudi prosvetno društvo v Trnovem priredilo dopoldansko akademijo v proslavo Zedinjenja. Dvorana prosvetnega doma je bila nabito polna članstva in prijateljev naših organizacij. Program je bil skrbno izbran, vse točke od prve slike do fantovskega petja in zborne recitacije pa dobro pripravljene. Slavnostni govor o zedinjenju je imel g. R. Smersu. V govoru je poudaril dolžnost hvalečnosti do tvorcev naše države in našo dolžnost, da malo govorimo, pa tem več delamo. Proslava je bila zaključena s himno »Hej Slovenci«, ki so jo vsi navzoči stoji peli.

Na Viču

Prosvetno društvo na Viču je na dan državnega zedinjenja ob pol 8. zvečer priredilo v Društvenem domu na Glinah slavnostno proslavo, pri kateri je sodelovala godba Vič in cerkveni pevski zbor. Slavnostni govor je imel podpredsednik društva g. dr. Stane Grapar. Na sporedu so bile tudi recitacije domoljubnih pesmi. Občinstvo je dvorano napolnilo do zadnjega kotička in tako manifestiralo svojo državljansko zavest. Proslave so se udeležili predstavniki viških katoliških društev v velikem številu.

Na praznik Brezmadežne 8. decembra ob 11 dop.

»Marijanska akademija«

v unionski dvorani.

Prireja »Slovenska dijaška zveza«.

Prisrčna otvoritvena slovesnost

Ljubljana, 2. decembra.

V Frančiškanski ulici so zadnje čase preurejali lokale, kjer je bila svoj čas znana brezalkoholna menza. Prostorji so bili preurejeni v trgovski lokal, v katerega se je vselila trdka Alojzij Potrat, prej Josip Kunc in Co., Miklošičeva cesta 26. Ugledna trdka, ki je znana po svojih odličnih volnenih pleteninah in solidnih cenah, je v ponedeljek popoldne ob štirih prvič odprla nove prodajne prostore v Frančiškanski ulici. Za otvoritev si je trdka izbrala originalno, današnjemu času res primerno in vsega priznanja vredno prisrčno slovesnost. Obrnila se je na mestno zimsko akcijo, naj zbere iz ljubljanskih šol najpobrebnejše otroke, kateri bi ob otvoritvi trgovine dobili vsak svoje darilo. Mestna zimska akcija je v resnici zbrala vsega skupaj 226 otrok, ki so se pod nadzorstvom svojih učiteljev in učiteljic že pred četrtro zbrali v Frančiškanski ulici in stali v dolgi in gosti kači tja do vogala hotela »Union«. Ob štirih so prišli kot zastopniki odbora za zimsko pomoč ga. županja Vera Adlešičeva, g. Makso Hrovatin in načelnik socialnega urada g. dr. Kodre. Potem so pričeli prihajati malčki, ki so prišli iz šol v Mostah, Bežigradu, Ledinu, Grabnu, Prulah, Zgornji in Spodnji Šiški, Viča, Marjanišča in otroškega prehodnega doma v stari cukrarni. Vsak je prejel lep zavitek, v katerem je bil šal ali pulover in zavojček keksov v rdečem celofanu. Ganljivo je bilo gledati, kako so se nekateri malčki korajžno zahvaljevali, prav prisrčno pa se je s prigodno zahvalil v imenu svojih bežigradskih tovarišev Milan Šimic iz poskusne šole za Bežigradom. G. Kunc je sam razdeljeval darila in hitro se je manjšal velik kup zavojev. Ko so zadnji malčki z žarečimi obrazi — mnoge so spremljali tudi ganjeni starši — odšli, so se v imenu akcijskega odbora za zimsko pomoč zahvalila županova goska, ki je želela lastniku, naj bi v bodoče njegov lepši zgled našel mnogo plemenitih posnemovalcev, on sam

Novi sovjetski poslanik Dekanovoz je prispel v Berlin.

pa čim večkrat imel tako polno trgovino, kakor je bila danes. Glede na to, da je obdarovanje padlo tudi v tako živahen Miklavžev teden, ko vsa mladina pričakuje vsaj malenkostnih daril, je gesta trdke vredna čim večjega priznanja in pohvale. Priprani smo, da se bo trdki njena plemenita in času odgovarjajoča otvoritev obilo plačala.

Izseljenska akademija

pod pokroviteljstvom g. bana dr. Marka Natlačenca, s slavnostnim govorom g. župana dr. Jura Adlešiča bo dne 15. decembra ob pol 11 dopoldne v veliki dvorani hotela Uniona. Ta dan bo naša šolska mladina s svojo pesmijo dokazala ljubezen do naših rojakov v tujini. Spored akademije je sledeči: 1. državna himna, godalni orkester drž. učiteljskega pod vodstvom g. prof. Stančiča. — 2. Pesem izseljenca, dijak klasične gimnazije. Ivan Šmon, VIII. c. — 3. C. M. Weber: Sonatina op. 3, godalni orkester drž. učiteljskega pod vodstvom g. prof. Stančiča. — 4. Govor g. župana dr. Jura Adlešiča. — 5. V. Novak: uspavanka; Schubert: Cebela, violina in klavir, Osim Igor, učenec g. prof. Leona Pfeilerja, klavir: Osana Jože. — 6. Foerster: Gorenjci, iz opere »Gorenjski slavček«; V. Vodopivec: Ob večerni uri, poje moški zbor klasične gimnazije pod vodstvom g. prof. Danila Cerarja, St. Premr: V Korotan; J. Flajšman: Triglav, poje mešani zbor klasične gimnazije pod vodstvom g. prof. Danila Cerarja. — 7. Pavčič Josip: Mehurčki, Stritar Nada, gojenka g. ravnatelja Betteta. — 8. Narodna: Kje so tiste stezice; E. Adamič: Tam gori za našo vasjo, zbor II. dr. deške šole pod vodstvom g. M. Laharnar. — 9. H. Sattner: Nazaj v planinski raj; St. Premr: Slovanska pesem, zbor gojenec na Rakovniku pod vodstvom g. Silvestra Miheličiča. — 10. Johann Strauss: Pomladni zvoki, Stritar Nada, gojenka g. ravnatelja Betteta. — 11. E. Adamič: Večerna pesem; St. Miheličič: Kadar se Ciciban joče; E. Adamič: Kaj ti je, Mojca, poje zbor drž. učiteljskega pod vodstvom g. St. Miheličiča. — 12. Drago Schwab: Kangaja, zbor in godalni orkester III. dr. realne gimnazije pod vodstvom g. prof. Voglarja Bogumila.

Naj zasliši klic naših izseljencev narod tu doma. Naj da priznanja naši požrtvovalni mladini in se polnoštevilno udeleži te akademije. Naši izseljenci so prav v sedanjem času nujno potrebni pomoči, zato apeliramo na narodno zavednost in pomagajmo našim rojakom. Ves dobiček je namenjen izključno le naši izseljenski mladini, da ji omogočimo obisk domovine, kjer naj se vzbudi v narodni zavesti in se z ljubeznijo oklene svoje domovine.

1 Prireditelje božičnic, torej zastopnice in zastopnike vseh onih dobroteljskih organizacij in društev, ki nameravajo prirediti božičnice za siromašne otroke, vljudo vabi mestni socialni urad na sestanek, ki bo v petek, 6. t. m. ob 17 v zbornici dvorani mestnega magistrata na Mestnem trgu zaradi razgovora, da se prepreči dvojno obdarovanje ali celo nepravilna zloraba dobrotelnosti. Zastopnice in zastopniki naj prinese s seboj seznane vseh otrok, ki jih nameravajo obdarovati.

1 Za mestne reveže je podarila 300 din gospa Rezi Zalaznik, Gajeva ulica 6; v počaščenje svojega soproga je pa ga. Batjelova s Karlovske ceste nakazala 1000 din; g. Josip Christof, šolski ravnatelj v pok., Dombrovska cesta 15, je pa ob osmi obletnici smrti g. Josipine podaril 150 din, a g. Franc Heinrihar, industrijalec na Gosposvetški cesti 13, je nakazal 150 din še za vsesvetko akcijo. — Mestno poglavarstvo izreka vsem dobrotnikom najtoplejšo zahvalo tudi v imenu podpiranih.

1 Vrtnarski tečaj za lastnike malih vrtov. Prihodnje predavanje bo drevi ob sedmi v kemijski predavalnici na I. državni realni gimnaziji v Vegovi ulici pritrilje in sicer bo predaval g. ravnatelj mestnih vrtov Josip Lap o stročnicah (fižolu, grahu itd.) in plodnicah (bučnicah, paradižnikih i. dr.). — Vstop prost.

1 Zimsko perilo — Karničnik — Nebotičnik. 1 Izjavljam, da nisem identična z gđ. Mlekuženjo, ki je nastopila na Prešernovi proslavi v opernem gledališču v vlogi Julije Primčeve. — M. Mlekus-Puglija.

1 Praktična Miklavževa darila za gospodinjice 1 Pri zaprtju, mojni in prebavi — vzemite zjutraj na prazen želodec en kozarec naravne »FRANZ-JOSEF« grelnice.

so: lepe zavese za okna, prešite odeje v svili in klotu, izdelovljene posteljne prevleke, gradl za madrace, namizne garniture itd. Vse to dobite še po ugodnih cenah pri Goričar, Sv. Petra cesta.

Miklavževi večeri

Krščansko žensko društvo priredi v četrtek, 5. t. m. v beli dvorani Uniona prisrčen Miklavžev večer. Ob pol petih bo nastopil dobri sv. Miklavž z lepim spremstvom. Obdaril bo pridne malčke, pa tudi nekaj odraslih. — Naročila za obdaritev sprejema v isti dvorani med 12—14.

Miklavž v Rokodelskem domu. Miklavž s številnim spremstvom bo prišel v Rokodelski dom v četrtek, 5. decembra, dvakrat, ob petih za otroke, ob osmih za odrasle. Ob vsakem Miklavževem prihodu bo tudi lepa gledališka igra, ob petih v režiji g. Avg. Novaka, ob osmih v režiji g. L. Korošca. Vstopnice se bodo dobivale v sredo od 3—8 popoldne in v četrtek od dveh popoldne dalje v Rokodelskem domu. Komenskega ulica št. 12. Tam se bodo sprejemali tudi darovi, ki jih želi kdo darovati po sv. Miklavžu otrokom ali odraslim.

Miklavž v Drami. V četrtek, 5. t. m. bo v Drami prva letošnja uprizoritev mladinske igre »Snežulčice« v stilih in prireditvi Pavle Golje, z Levargijev, Janom in Miro Danilovo v glavnih vlogah. Igro bo obiskal tudi sv. Miklavž s svojim številnim in lepim spremstvom ter bo razdelil med otroke darila, ki bodo prispela pravočasno, t. j. tekom srede 4. in četrtega dopoldne 5. t. m. v Dramo k vratarju, opremljena z natančnim naslovom obdarovanca. Starše in mladino opozarjamo, da letos sv. Miklavž ne bo nagovarjal posameznih otrok, temveč, da jim bo samo razdelil darila. Okoličane in obiskovalce s podeželja prosimo, naj si pravočasno pismeno ali telefonično (46-11) zagotovijo vstopnice. Sv. Miklavž obnem naproša gg. trgovce, ki prodajajo slaščice, pecivo, šolske potrebščine itd., naj prispevajo darila za tiste otroke v gledališču, za katere bo sv. Miklavžu zmanjkalo daril. Za darove, ki jih bodo gg. trgovci z navedbo trdke poslali do četrtega dopoldne v Dramo k vratarju, se bo sv. Miklavž darovalcem na odru med predstavo in po ljubeznivosti uredništva tudi v dnevnem časopisu imenoma zahvalil.

Sv. Miklavž pride v trnovski Prosvetni dom v četrtek 5. decembra in bo obdaril ob 4 popoldne najmlajše do 6. leta starosti, ob 6 zvečer mladino od 6. leta dalje, ob 8 zvečer odrasle.

Prireditve bo aranžirana z nežnim žutom za otroke in odrasle. Naročila in darila so sprejemajo v četrtek 5. decembra od 8 zjutraj dalje v društvenem domu.

Na Miklavževem večeru v frančiškanski dvorani, dne 5. t. m. ob 7 zvečer, bo Miklavž obdaroval otroke po vrstnem redu. Starši, ki želite, da bodo prišli Vaši otroci prej na vrsto, kupite pravočasno vstopnice od 12 do 4 din navzdol v pisarni »Pax« etv bonume, frančiškanska pasaža, telefon 43-63. Ves čisti dobiček tega večera je določen za božično obdaritev siromašnih družin v Ljubljani.

Prosvetno društvo Moste priredi v četrtek, dne 5. decembra t. l., ob pol 5 popoldne za mladino in ob 8 zvečer za odrasle Miklavžev večer. Popoldne je na sporedu ljubka igra »Dva Miklavža«, zvečer pa bo pester spored z nastopi raznih skupin. Darila se sprejemajo v četrtek od 10 do 12 dopoldne in od 2 popoldne dalje v Ljudskem domu v Mostah. Vstopnina: popoldne 3 in 2 din, zvečer 5 in 3 din.

Sentjakobčani! Sv. Miklavž bo prišel v našo farno dvorano v četrtek, 5. t. m., kjer bo

MARIBOR

Propagandni film »Pohorje«

Maribor, 2. decembra.

V soboto zvečer se je v kinu Esplanade predvajal pred povabljenim občinstvom nov propagandni film »Pohorje«, ki ga je letošnje poletje izdelal g. Badjura. Pred predvajanjem je predsednik Tujskoprometne zveze inž. Slajmer povečal, da je ta film financirala banska uprava, ki je pokazala veliko razumevanje za sodobno turistično propagando za naše Pohorje. Predvajanje filma je trajalo pol ure. Gledalci so bili presenečeni, da se je dalo s temi sredstvi, ki so bila na razpolago, ustvariti tako delo, da ga zamoremo mirno primerjati z najboljšimi sličnimi inozemskimi deli, ki smo jih dosedaj pri nas videli. G. Metod Badjura se je izkazal kot prvotvoren strokovnjak v fotografiranju, kot izvrsten režiser v taki obliki, da so bili vžvičeni tudi stari pohorski obiskovalci, ki so prišli k preuživanju filma s gotovimi predsojdi. Film je dolg 450 metrov ter predstavlja šele prvi del celotnega filma, katerega bo g. Badjura izdelal in v katerem bo prikazal tudi zapadne pohorske predele, zimskošportno življenje, lovске scene, spavljenjé lesa po rižah panorame s pohorskih vrhov in tudi lepote mariborske okolice, posebno še kopalskega na Mariborskem otoku. Film popelje gledalce iz Maribora s turističnim avtobusom po novi pohorski cesti ter mu spotoma prikaže življenje na pohorskih kmethaj, nato pa po vrsti glavne turistične postojanke — Postarski dom, Pohorski dom, Mariborsko kočjo z njeno okolico in weekend vilami, nato pa Ruško kočjo in Sv. Arelha ter se vrača po dolini Lobnice mimo Sumika v dolino. Spotoma vidimo pohorske arvarje, oglarje, splavarje pri njihovem naporu delu. Kot živahni igralci nastopajo v filmu tudi slovenski novinarji, katere je operater presenetil ob priliki njihovega obiska na Pohorju. Ko bo film kompletan, bo to izredno pomembna in reprezentativna slovenska propagandna atrakcija, ki bo za razvoj turizma na Pohorju in v severni Sloveniji važnejša, kakor vse druge propagandne brošure in opisi. Pri filmanju so aktivno sodelovali mestni turistični urad v Mariboru, Tujskoprometna zveza, SPD Ruše ter Pohorski in Postarski dom na Pohorju.

m Mraz je pritisnil. Nenadoma smo se znašli sredi hude zime. Včeraj zjutraj je znašala najnižja temperatura v Mariboru 11,4 stopinje pod ničlo, popoldne pa se je dvignila samo do minus 5 stopinj. Vode so začele zmrzovati, tudi zemlja je trda kot rog, po mestnih ulicah, ki niso tlakovane, pa se je začel dvigati prah.

m Dijaška proslava praznika Brezmadežne. Mariborsko katoliško dijaštvo bo tudi letos slovesno proslavilo praznik Brezmadežne. Na predvečer, dne 7. decembra, bo zvečer ob 18 v cerkvi sv. Alojzija večerna pobožnost z govorom prof. P. Zivornika, slovesnimi večericami in priložnostno za sv. spoved. Na praznik, v nedeljo, dne 8. decembra ob pol 7 zjutraj v isti cerkvi sveta maša s skupnim sv. obhajilom. Dopoldne ob 10 bo v dvorani na Aleksandrovi cesti 6 slavnostno zborovanje, popoldne ob petih pa v isti dvorani akademija z igro »Luč z gorā. Katoliški dijak vabijo k proslavi vse, ki se zanimajo za delo dijaških kongregacij in vsega katoliškega dijaštva.

m Diplomirani je bil na zagrebški tehniški fakulteti za strojnega inženirja športni delavec in športni dopisnik »Slovenca« g. Ludvik Šef. Iskreno čestitamo!

m Mariborsko okrožje ZFO. Odseke opozarjamo, da napovedanega tečaja zveze danes ne bo. m Otroška predstava v gledališču. Za Miklavža, dne 6. decembra bo ob 15 uprizorilo gledališče zelo priljubljen Kärstnerjev mladinski dramatični roman »Pikica in Tonček« v Košičevi režiji. Nastopi tudi Miklavž z razkošnim spremstvom. Darila se sprejemajo pri dnevni blagajni.

m Koncert septeta bratov Živko v sredo, dne 4. t. m. ob 20 v dvorani Gospodarske zadrušne banke v Mariboru. Predprodaja vstopnic v prodajalni Cirilove tiskarne, Aleksandrova cesta 6 in na dan koncerta od 19 dalje pri blagajni.

m Mariborski obrtniki umirajo. Krojaškega mojstra Ivana Safrana, starega 52 let, je zadela v soboto v njegovi delavnici kap, ko je likal obleko. Prepeljali so ga v bolnišnico, kjer je umrl. — V bolnišnici je ugrabila smrt tudi bivšega znanega mariborskega pekovskega mojstra, 70 letnega Josipa Mislaja. Naj počiva v miru!

m Mlada Ljubljancanka — žrtev mariborske poledice. V nedeljo so reševalci prepeljali v bolnišnico prvo letošnjo žrtev poledice v Mariboru, ki pa je doma iz Ljubljane. Mlada, 19 letna hči železniškega uradnika v Ljubljani, Vekoslava Cafuta, je prišla na obisk k stari materi v Maribor, pa si je pri padcu na ulici zlomila desno nogo.

m Onemogel revež v votlini ob Dravi. V skalni votlini tik nad gladino Drave, po Ruško cesti, so opazili ljudje nekega moškega, ki je očitno obnemogel ležal v tem mrzlem zavetju. Obvestili so policijo, ta pa reševalce, ki so potem spravili 26 letnega brezposelnega Franca Tarkuša iz Vrhovdola pri Limbužu iz njegovega bivašča na avto ter ga prepeljali v bolnišnico, ker je bil tako bolan in oslabil, da ni mogel več hoditi. Tarkuš je povedal, da že več dni ni jedel in tudi nima nobenega zavetja. V petek se je napotil v Maribor, pa ga je ob prihodu v mesto zajela noč. Ves oslabil se je zavlekel v omenjeno votlino nad Dravo ter tam prebil noč in ves dan, dokler ga niso rešili.

m Samomor dveh mladih ljudi. Včeraj okoli popoldne je bil v prenočišču gostilne Wilson na Aleksandrovi cesti odkrit dvojen samomor. Od-

FRANZ JOSEF GRENCICA

REC. S. BR. 22365 od 16. 11. 1940

obiskal ob 4 popoldne otročiče, ob pol 7 zvečer otroke in ob pol 9 zvečer samo odrasle farane. Darila se sprejemajo v sredo od 9 do 10 zvečer in v četrtek od pol 3 dalje. Starši, pripeljite svoje malčke k otroškim predstavam!

Zavodari — Jegličevi! Miklavževanje bo v petek, 6. decembra, v dvorani Rokodelskega doma ob 20. uri. Vstopnine ni; vabljeni le člani.

kritje je v tem delu mesta vzbudilo precejšno senzacijo ter so množice ljudi obkoljevale kraj dogodka, ko se je tam mudila policijska komisija, dokler obeh mrtvecev ni odpeljal mrtvaški voz na Pobrežje. V omenjeno prenočišče st aprila v petek predpolndne dva mlada človeka, fant in dekle, ter si najela sobo. Hrano so jima prinašali v sobo. Videh so ju še v soboto popoldne ter včeraj zjutraj, potem pa so ostala vrata zaklenjena, v sobi pa je bilo vse mirno in tiho. Danes dopoldne je postalo lastnici prenočišča le sumljivo, pa je šla s sobarico ter hotela vrata s silo odpreti. Ker so bila od znotraj zaklenjena, je razbila šipo na vratih ter segla do ključa. Našla je oba stanovalca v postelji mrtva. Policijska komisija je ugotovila, da sta se zastrupila z ogljenim plinom, ter sta to dejanje skrbno pripravila. Najprej sta prinesla iz mesta oglje v dveh papirnatih vrečkah. Potem sta sobo zaklenila ter vse spranje v vratih zamašila s robci in perilom, preko vrata pa nato obesila še pernico in plašč, tako da je bila soba neprodno zaprta. Nato sta odmaknila železno pečico od dimnika ter odprtino na dimniku zamašila s cunjami. Končno sta prinesle oglje zažgala v pečici ter se vlegla na posteljo, kjer ju je doletela smrt. Na podlagi listin, ki so jih našli pri obeh, je razvidno, da je moški 21letni čevljarški pomočnik Karel Šeškar iz Ljubljane, dekle pa 21 letna služkinja Marija Koročan, rodom iz Luže, občina Dobrič, okraj Novo mesto. Oba sta se pripeljala iz Ljubljane. Nista pa zapustila nobenega pisma in nobenega sporočila, zakaj sta to strašno dejanje izvršila.

m Prijeta cerkvena tatica. V Ravnah so prijeli orožniki 30letno Marijo Knez, ki se je skrivala v tamošnjih hribovskih kočah. Aretiranka je zelo nevarna tujemu imetju ter se je zadnje čase specializirala za tatvine oltarnih prtov v cerkvah. Tako ima na vesti tatvine 2 prtov v cerkvi sv. Mihaela pri Sošanju, en prt iz cerkve v St. Ilju pri Turjaku, 3 iz cerkve v Dravogradu, za sedem prtov pa se še ni ugotovilo, iz katerih cerkv izvirajo. Vsi ti prtji so vezeni ter je vreden vsak po več sto dinarjev, tatica pa jih je prodajala za nekaj kovačev.

m Skrivnostna tatvina ročne blagajne s 40.000 dinarji. V Slovenski Bistrici ima zakup tobaka in soli Vlado Radan iz Zagreba, njegovo poslovalnico pa mu vodi posestnik Rudolf Pader. V nedeljo je prišel Pader k orožnikom ter jim je javil, da je nekdo prepilil žabico na vratih skladišča, v katerem je očitno izvršil vlomno tatvino. Dejal je, da mora biti tat še v skladišču, ker je njegova tašča zaklenila skladišče z drugo žabico. Orožniki so odprli skladišče, v katerem pa niso našli vlomnice, pač pa je manjkala ročna blagajna, v kateri je bilo po izjavi Paderja 40.000 din, last Radana. Orožniki so aretirali tri osumljence ter jih izročili sodišču.

Gledališče

Torek, 3. decembra, ob 20: »Za narodov blagor«. Red B. — Sreda, 4. decembra: zaprto. — Četrtek, 5. decembra: zaprto. — Petek, 6. decembra, ob 15: »Pikica in Tonček«. Premiera.

Trbovlje

Odlikovanje Trboveljskemu slavčku. V nedeljo na dan zedinjenja je doživel Trbovlje lep pevski praznik. Na predlog prosvetnega ministra g. dr. Antona Korošca je bil naš mladinski pevski zbor »Slavček« odlikovan z redom Jugoslovanske kronske V. stopnje za velike kulturne zasluge v desetletnem delu za slovensko in jugoslovansko glasbo. Odlikovanje je bilo izročeno zboru na slavnostnem koncertu v Delavskem domu. V lepem govoru je okrajni načelnik g. dr. Bizjak iz Laskega očrtal vse veliko delo zbora in njegovega dirigenta g. Šuligoja. Odlikovanje je sprejela v imenu zbora mlada pevka in se zanj zahvalila izrekla zagotovila, da bodo svoje delo nadaljevali v čast in slavo naroda in domovine. — Vea slovesnost je močno učinkovala na vse navzoče, ki so veliko dvorano zasedli do zadnjega mesta. Kakor vedno, tako je bil zbor tudi na tem nastopu deležen ovacij in je dosegel popoln uspeh. Posebno so ugajale pesmi, ki jih je zapel s spremeljevanjem godbe in jih je moral ponoviti. Navdušeno je bila sprejeta tudi Rezika Koritnikova, ki je zapela tri samospelve. Tudi godba je zelo lepo odigrala svoj program. Bil je res lep pevski praznik.

Mežica

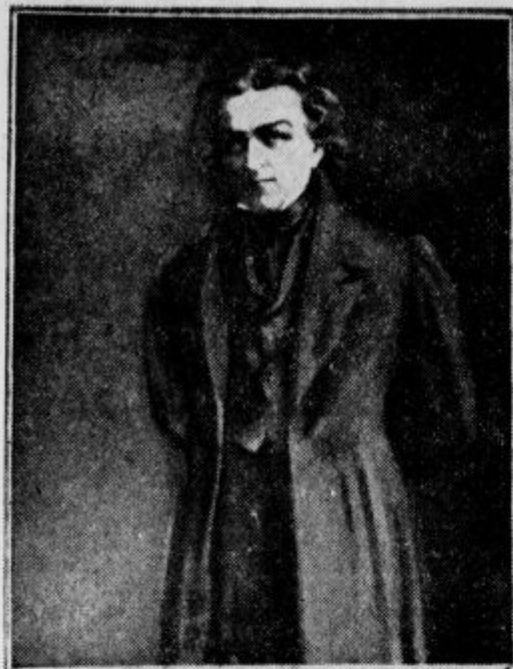
Smrt. 26. novembra je po daljši bolezni umrla žena upokojenega rudarja Leopolda Kriveca (Kreue) gospa Marjeta Krivec roj. Kaiser. Pokojnica je bila v 58. letu starosti, v 34. letu zakonskega življenja z vrlo krščanskim možem. V zakonu je rodila 7 otrok. Živi sta pa samo 2 hčerki, ki sta že poročeni, in sin, ki je rudar. Mnogoštevilni znanci in prijatelji so jo v četrtek 28. novembra spremlili na naše lepo pokopališče. N. p. v. m.

Društvo »Pecac« so doslej poslala knjige sledeča založništva: Mohorjeva družba v Celju (njej se moramo najbolj zahvaliti), Slovenska Knjigarna v Ljubljani in istolam Nova založba. Knjigarna Kleinmayer-Bamberg nam je pa knjige obljubila.

Meščanska šola. Preteklo soboto smo imeli lepo internio proslavo zedinjenja. — Nastavljena je prof. g. Zvonimira Zupančičeva. — Prestavljen je iz naše šole oz. postavljen na IV. realno gimnazijo v Ljubljano prof. g. Hinko Uršič. Bil je tu skoraj dve leti in si pridobil mnogo simpatij ne le pri učiteljskem zboru, ampak tudi pri učencih, ki se bodo težko ločili od dobrega učitelja, in pri občinstvu. G. profesorju želimo na novem službenem mestu veliko uspeha!

KULTURNI OBZORNIK

140 letnica Prešernovega rojstva

B. Jakac: Fraček Prešeren

Danes pred 140 leti — 3. decembra 1800 — se je rodil pri Ribčevih v Vrbi na Gorenjskem, v kraju, ki je »z okolico podoba raja«, največji slovenski pesnik France Prešeren. Na prelomu stoletja, kakor da so že sojenice hotele s tem poudariti, da pomeni novokrščenec prelom v slovenski kulturni zgodovini, da bo z njegovim nastopom stopila slovenska poezija v novo dobo in bo nedosegljiv zgled pesniškega poleta vsemu novemu stoletju in še dlje, dokler bo živel slovenski rod in ustvarjal slovenski genij. France Prešeren je danes že simbol in za večnost potrjen potrjevalec slovenskega pesniškega navdih — zato ni potrebno ob njegovem jubileju ponavljati datume njegove življenjske poti, ki se je začela danes pred 140 leti, ne ponavljati usode njegove osebne sreče, ki se je kaj kmalu sprevrgla v nesrečo srca in življenjskega obupa, ne opozarjati na njegov boj z družabno okolico za čim večji in hitrejši napredek, za čistočnega javnega delovanja in za omilitve nasilja. Nam ni danes Prešeren več telesni človek, ki je veliko blodil in veliko trpel, temveč danes nam je Prešeren duh, ki je zaprt v majhno knjižico svojih Poezij. In ta duh nam s svojim

ustvarjalnim genijem še vedno odkriva srce človeka in srce Slovence obnem v taki notranji organskosti in nuji, da je pogled vanj razodeje slovenske duše v veselstvu. Tu trepete človek, ki hoče za svojo srečo, za svojim hrepenenjem, pa vrtinci življenja ga požirajo vase, toda duh se dviga v trpljenju, še bolj se opraviča teže in se sprosti prav v največji boli do tja, od koder se čuti že diha večnosti, diha odpovedi življenju za ceno onostranskega svidenja. V to pot duše od hudomušnega igranja, metuljčarske ljubezni do usodnega doživljanja vse svoje biti, do trpke odpovedi in zagledanosti v mir, ki ni s tega sveta — je dolga pot in Prešeren jo je šel enkrat v svojih pesmih, z njegovimi pesmimi jo prekoraka vsakokrat vsak, ki jih vzame v roke in se zamisli v njih življenje. To življenje, ki diha iz knjige njegovih del, pa je zasidrano tako nazorno v slovenski kraj, da čutimo, kako se trga človek od sv. Marka, kako hrepeni po mladosti v domačem okolju, kako v zreli ljubezni veže usodo svoje ljubezni z usodo svojega naroda in kako mu je vsa bit istocasnno človeško toplina in slovensko domovinsko zasidranost. Kot Slovenec, ki ve, da ima domovino in je postavljen na svet do zadnje Zetve, kjer bo dajal račun do svoje domovinske zvestobe, je Prešeren v svoji pesmi zrastle še dlje v slovanstvo in vsečlovečanstvo, kjer je njegova življenjska sila in njegova ocena vsega človeškega zapel zdravic vsem narodom, ki žele dočakati dan večne ljubezni, kjer ne bo nasilja gmote, ne nasilja duha, ki je hujske od prvega. Tako stoji Prešeren pred nami ob svoji 140letnici kot svetilnik čiste človečnosti — humanizma — v sklopu družabnih in osebnih vezi, kot pevec, ki razodeva bolelost srca, bolelost naroda, bolelost časa in narodov, kot klicar svetovne sreče, ki jo je bilo njemu usojeno doživeti tako malo. In pred nami stoji kot naš največji Umetnik, kot odkritelj Lepote in Boli, kajti — kar je trpelo srce, je stisnilo v bol — v biser, pesem. In v teh biserih utripa živo srce slovenskega človeka, ki ne bo umrlo, kajti balzamiiral ga je pesnik s svojo večno neumrljivo melodijo in večno svežo besedo. V teh pesmih je prvikrat slovenski človek s slovensko besedo razodel za vedno človečansko globino človeka, ki živi in trpi v zmedu slovenskih družabnih in kulturnih pa tudi političnih razmer, katerega duša pa brizga iz sebe kot mavrični vodomet odrinjen od zemlje teže, ustvarjajoč iz srčne krvi ogrlico, ki jo nosi danes narod, njegov narod kot najopledje potrdilo svojega življenja in najlepši nakit.

Pred 140 leti ga je rodila slovenska kmečka mati, da je telesno umrl, toda ostal neumrljiv v geniju, ki danes veže pretekle rodove in jih združuje z bodočimi v pesmi, v boli srca, slovanstva in človečanstva.

Pleteršnikova stoletnica

Danes bi dosegel starost 100 let slovenski leksikograf profesor Maks Pleteršnik, da ni umrl leta 1923 v 83. letu starosti. Tako pa se danes s spoštovanjem spominjamo njegovega jubileja, kajti njegovo delo — tu mislimo predvsem na njegov »Pleteršnikov slovar« — pomeni enega vrhov slovenskega jezikovnega znanstva. — Pleteršnikov slovar je danes največja zakladnica bogastva slovenskega jezika, pravi barm slovenske besede, v katerega stopi človek s spoštljivo in si vsakokrat obogati jezikovni čut, kajti nudijo se mu stare, dobre in klene besede za nove pojme. Človek, ki je s tolikšno ljubeznijo zbiral slovenske besede in urejal naše jezikovno bogastvo, kot je bil Maks Pleteršnik, bo ostal za vedno globoko zapisan v slovenski kulturni zgodovini ter je vreden, da se ga slovenski narod, ki govori in ustvarja iz besed, ki jih je on povezal v lepa, debela zvezka svojega dela, spominja na današnji dan njegove stoletnice.

Rodil se je leta 1840 (3. decembra) v Pišecah pri Brežicah, prav tam, kjer je 23. septembra 1923 tudi umrl. Po ljudski šoli doma je hodil v gimnazijo v Celje, kjer je bil med najboljšimi dijaki, ter se je leta 1859 ob maturi s slovensko pesmijo poslovil od gimnazije. Posvetil se je nato klasični filologiji in slavistiki, ki jo je študiral pri Miklošiču. Temu je že kot akademik opravljal korekturo njegovega velikega staroslovenskega, grškega in latinskega slovarja ter se tako že tedaj seznanil z leksikografskim delom. Leta 1863 je bil nastavljen kot suplent v Mariboru, pozneje v Celju, od koder ga je pot peljala v Kranj (1865), pa še tisto leto v Gorico in pozneje v Trst. Leta 1871 je bil od tam premeščen v Ljubljano, kjer je ostal do upokojitve leta 1900 sila delaven in marljiv kulturni delavec, ki se je uveljavljal v raznih smerih javnega delovanja.

Pleteršnik ni začel svojega znanstvenega dela s slovarskimi doneski, temveč je prvi dve desetletji dopolnjeval svoje znanje o starokatoliških jezikih in antični kulturi ter propagiral poznanje slovenskega sveta. Tako je združeval pedagogiko, klasično in slavistiko. Leta 1865 je začel v gimnazijah izvesti z nemško razpravo o primerah v srbskih narodnih pesmih in pri Homerju, kar je pozneje priobtel tudi v slovensčini. (Zora 1873.) Prevedel je tudi najprej v Izvestjih, pozneje pa izdal samostojno v Cvetju 1876 staro rusko narodno pesem Slovo o polku Igorove (Pesem o vojski Igorjevi), ki spada med bisere slovenske stare poezije ter nje največje bogastvo. Opisoval je za razne liste Prihod Slovencev (Citilnica), zgodovino Slovencev pod Karlom Velikim (Slov. narod), predstavil ob stoletnici ruskega pesnika Krylova (Slov. glasnik), najvažnejše delo mlajše dobe pa je bil sestavek o Slovincih, Hrvatih in Srbih v zborniku Slovanstva, ki ga je izdal L. 1874 Slov. Matica. Tu je bilo prvikrat sintetizirano zbrano in povedano, kar je bilo do tedaj znanega o Slovincih. Zanimal se je tudi za Vodnika kot učitelja ljubljanske gimnazije (Izvestje 1875) ter je tudi opisal zgodovino ustanovitve slovenskega jezika, jezik od Ravnikarjeve prošnje do Metelkove nastavitve ter odprave modroslovnega pouka (Izv. 1887).

Druge vrste Pleteršnikovih spisov tega časa so podobne iz antične kulturne zgodovine. Opisoval je odgojo pri starih Grkih, razvoj šolstva do sofistov, opisoval starogrške gostije, ženitvene običaje in mrtvaške obrede (vse v Zori), gledališče pri starih Grkih (LMS) ter predstavil slovenski širši javnosti

Antigono v Slov. narodu (1875). Zanimanje za grško gledališče ga je pripeljalo k slovenski Taliji: izvlečen je bil v odbor Slov. dram. društva, zastopal ga s Hribarjem pri slavnosti odkritja češkega gledališča v Pragi ter prevedel za slovenske odre enoderjanko Plavaj ali utoni. Napisal je celo povest iz starogrškega življenja in političnih razmer v Zori 1880: Prvi dnevi drugega triumvirata. Ljubil je antični svet in je zato romal tudi v Rim, kjer je bil sprejet tudi pri papežu, kar je opisal v Narodu. Za Jurčiča je prevedel Breta Hartea Kalifornijske povesti ter Desno oko poveljnikovo ter Gospoda Thomsona izgubljeni sin.

Poseljal je tudi v dnevna vprašanja ter pisal tehtne misli v Slov. narod tudi kar se tiče slovenskega jezika v razmerju do srbohrvaščine in ruščine. Tedaj se je ogreval za ruščino kot višji jezik, toda ob Vedini anketi se je zavzel za slovensko stališče v vprašanju jezikovnega jugoslovanstva.

Pravo delo Pleteršnikovo, ki mu je prineslo nesmrtno slavo — vse drugo njegovo delo je bilo bolj pedagoško poljudnega značaja — pa je bilo delo za Slovanstvo-nemški slovar, ki nosi danes v ustih slavistov njegovo ime *Pleteršnikov slovar*. Po letu 1880 se je vse njegovo delo usmerilo samo v jezikovno zbiranje in urejanje, ko je prevajal Režekov latinsko-slovenski slovar, ki je v petni njegovo delo. Sicer pa je bil že leta 1874 v odboru za sestavo Wolfvoje slovarja ter je bil od l. 1880 sodelavec Levstiku pri njegovem delu, dokler ni ostal sam od l. 1883 dalje. In od tedaj je delal neprestano in neumorno samo za svoj slovar. Delo je bilo ogromno. Moral je sam izpisovati nove besede iz gradiva — starih knjig — moral pa tudi primerjati in kontrolirati že vse nabrano gradivo, ki je bilo deloma neuporabno, deloma po izvoru neugotovljeno ali pa tudi slabo prepisano. Tako je pregledal vse gradivo in ga dopolnjeval ter ga prirejal sodobnim leksikografskim načrtom. Sam je besedam določeval akcente in jih urejal po pravopisnih načelih, v katerih pa je pravilno odstopil od prevelikega puritanizma Levstikovega. Sam se je zavedal, da s slovarjem ne bi mogel dati popolne slike razvoja slovenskega jezika, toda kljub temu, da se ni povsem sistematično zbiralo za ta slovar gradivo, vendar lahko trdimo, da je v njem zbrano do 95 odstotkov slovenskega jezikovnega bogastva, za kar se mora zahvaliti velikemu številu zbiralcev. Manjka seveda še precej dialektičnih posebnosti in časnikarskih besed, na katere tedaj niso podajali take pozornosti, pa je to opazovanje in zbiranje organiziral šele Pleteršnik. Dr. Breznik, ki je pregledal do podrobnosti vse delo Pleteršnikovo in njegovih nabiralcev za ta slovar, je o njem zapisal: »Slovar je za razmere, v katerih je nastal, in za čas, v katerem ga je moral dovršiti, veličansko, v primeri s prejšnjimi slovarji pa klasično delo.« Slovar je izšel l. 1893 (prvi snopič), zadnji pa l. 1895 ter je do danes največji slovenski slovar, namenjen prav tako znanstvenikom kakor tudi vsakemu ljubitelju slovenske besede ter ima tudi velik praktični pomen.

Po tem slovarju Pleteršnikovo delo ni prenehalo. Zbiral je gradivo za velik Wieshtalerjev latinško-slovenski slovar, ki še sedaj ni zagledal belega dne, v kolikor je že tiskan, niti ne vemo, kaj bo s preostalim gradivom, med katerim je mnogo Pleteršnikovega. Tudi je še vedno dopolnjeval svoj slovar z novimi besedami in izpisi ter dopolnil. Tudi pri Slov. Matici, pri kateri je bil odbornik, je stalno delal ter je bil tudi urednik Letopisa. Zabel je z zbiranjem in organiziranjem krajevskih imen, pri čemer pa ni imel pravega uspeha. Zbral pa je obilno gradivo, ki še vedno čaka objave. Za svoje znanstveno delo je postal dopisni član Zagrebške akademije, prejel je odlikovanje sv. Save 3. razreda, v Avstriji pa tedaj, ko je šel v pokoj, viteški križec Franc Jožefovega reda.

Tako je bilo življenjsko delo Maksa Pleteršnika poleg tega, da je bil vseskozi odličen profesor in

Koncert Ljubljanske filharmonije

Na državni praznik je Jugoslovansko novinarstvo združeno, sekcija Ljubljana, praznilo dan zedinjenja na najlepši način, ki je v izvedbi simfoničnih del Ljubljanske filharmonije dvignil prireditve nad vse ostale v prejšnjih letih. Poleg tega je pomembnost bila še v tem, da sta dve domači deli doživeli svoj kret. Blaža Arnič simfonična pesnitev »Zapeljivca« ter S. M. Škerjanc koreografska simfonična pesnitev »Mařenka«. Dobro izbran program sta izpolnila še P. Čajkovskega »Koncertna fantazija za klavir in orkester« ter Dvořaka simfonija »Iz novega sveta«. Koncerta so se udeležili vsi najvišji predstavniki civilne, cerkvene in vojaške oblasti ter mnogo občinstva, ki je napolnilo dvorano. Pomembna kulturna prireditve se je pričela z državno himno. Kot solist-pianist je nastopil rektor Glasbene akademije v Ljubljani g. Anton Trost, dirigiral je g. Drago M. Sijanec.

Še posebno sta nas zanimala, seveda, domača avtorja Blaž Arnič in L. M. Škerjanc. Arnič je že na zadnjem koncertu Belgrajske filharmonije pokazal visoko kvaliteto v svojem delovanju na področju simfonične glasbe. Tudi tokrat je njegova umetnina izpričala močno glasbeno tvornost avtorja, ki pa je ustvarjal in gradil »Zapeljivca« iz čisto novih osnov — človekovega jaza: če se je v »Pesmi planin« izražal s prvimi, ki mu jih je nudila narava s svojimi v njem pozicijo vzbujajočimi pojavi, je v tem delu problem on sam v doživljanju borbe v smislu nekega etičnega principa, ki vzbuja v človekovi notranjosti močno napetost, razburkanost, neuravnovesje, spoznanje, bolečino, jezo, obup, zorenje, boj, zmago, veselje itd. Arnič se je obrnil vase, govori s seboj, modruje, bega in se bje, vendar, rekel bi, zaupajoč resnici in njeni zmagi. V dramatskem prikazovanju lastnega notranjega dogajanja — ki je pa lastno človeku sploh — stopnjuje svoje delo, toda vendarle je to prikazovanje le v toliko smatrati za programsko, v kolikor se poslužuje barvnih in ritmičnih afektov in širokih potez, ki dramsko ponazorjuje neke kontraste — sliko človekove duše. Kajti v tem delu se je Arnič že močno približal čisti glasbi: dosledno izpeljane teme — glasbene misli, iz katerih skladatelj razvije močno učinkovit kontrastnega, silnega, napetega, pa zopet sproščene, meditativnega, samogovorečega, lirčnega, pa zopet vprav gigantnega, skoraj elementarno brutalnega. Čeprav nosi delo programski naslov, se vendar očituje v celoti nagib v kraljestvo čiste glasbe, muziciranja. Kajti delu dati jasne literarne opredelilne ni moglo. Umetnina je močno dosledno zgrajeno delo, morda Arničovo najmočnejše, saj priklene poslušalca nase in ga drži v neprestani napetosti. Zveni plastično in zapusti v človeku močan estetski utis. Z njim je Arnič ponovno potrdil svoje zmogljivosti in se ponovno predstavil kot skladatelj pomembnega formata tako po zasnovi in tehnični izpeljavi. Je simfonik, ki zna muzikalno graditi širokopotezno, je elementaren, iskren, prepričevalen. Dasi sta se filharmonija in dirigent za izvedbo zelo potrudila, vendar tudi topot epričo predvsem ritmičnih težkoč ni interpretacija izpala vsega, kar delo vsebuje, čeprav moramo ugotoviti, da je ta korpus Arniča na tem večeru najboljšo izvedel. Če pomislimo, da je Arnič mlad in v razvoju, potem nam ta misel vsiljuje prepričanje, da nam bo dal še močnejših stvaritev. Po zadnjih uspehih si bomo prav težko misliti simfonične koncerte brez njegovih del.

Kot druga točka sporeda je bila L. M. Škerjanc koreografska simfonična pesnitev »Mařenka«, ki jo je avtor kompoziral na pobudo plesalke gđe. Marte Pavlinove po njeni plesni zasnovi, v katero je zajela vsebino iz Ivana Cankarja črtice »Spomladin«. Že pregled partiture pove, da je avtor za-

snoval svoje delo na vsebini te črtice, iz katere je vzkl doleocene slike in pa nastrojenja Mařenke — v skladu s plesno zasnovo. Njegova muzika ni zgolj ilustrativna; v celoti jo prevzema izraz strokovnega dogajanja; v tujem in neprijetnem okolju porojena želja in hrepenenje za soncem, travnikom, lepim, toplim. Skladatelj njena nastrojenja izraža v meditativnem smislu. Po zvoku orkestra, po izpeljavi in plastiki spada med njegova najboljša dela. V celoti učinkuje nekoliko razčlenjena v posamezne vase zaključene dele — manjkalo mu je pač koreografske dopolnitve, a čimer je povezano v skladno enoto. Delo ima polno domislekov lirčnega značaja ter učinkuje mehko in toplo. Kot koreografska simfonična pesnitev pa je do zdaj pri nas najboljša.

Sledila je Čajkovskega »Koncertna fantazija« za klavir in orkester v dveh stavkih: Quasi rondo in Contrastes. Kompozicija zahteva zlasti od pianista velike tehnične izveženosti, ki jo je pianist Anton Trost pokazal v zelo dobri igri. S smotnim prednašanjem je nudil utis močne glasbene kultiviranosti: njegova interpretacija se je opirala na čisto glasbeno pojmovanje in zgolj muziciranje, kar je popolnoma v skladu s celotnim delom. Tudi dirigent je pravilno zajel celotno izpeljavo, dasi je ni mogel v podrobnostih popolnoma izdelati v orkestru. Sicer je pa izvedba bila na višini.

Kot zadnjo je filharmonija izvedla Antonina Dvořaka simfonijo »Iz novega sveta« v šestih stavkih: Adagio, Allegro, Largo, Scherzo, molto vivace in Allegro con fuoco. To delo je dirigent g. Drago M. Sijanec dirigiral na pamet, kar mu je omogočala tem večjo koncentracijo v interpretaciji. V tem smislu je tudi reprodukcija najbolj uspela, zlasti je bila dobro izražena lepota drugega stavka.

Ljubljanska filharmonija je dosegla s tem koncertom vidno stopnjo napredka v reprodukciji in v kulturno-političnem oziru. Predvsem mi je poudariti tehnično izpolnjenost trbilo in pihal, ki so bila intonacijsko čista ter ritmično precizna razen na nekaj mestih, predvsem oboa, flauta, pozavne in trobente, angl. rog. Pri pavkah pa bi bilo želeli nekoliko več ritmične natančnosti in pazljivosti na poudarjene in nepoudarjene dobe, kar je bilo občutno opaziti na nekaj mestih. Napreduke je pripomogel dirigent g. D. Zebre, ki je cmenjene skupine vezbal, Godala so pridobila na homogenosti in čistejši intonaciji in preciznejši skupni igri naslanjajoč se v prvih na koncertnega mojstra g. Rupla, ki je svojo nalogo očividno prav resno izpolnil že pri vajah. Omeniti je tudi skupino čel in kontrabasov, le sku. p'na rogovi še ni dosegla ostalih, dasi se je zboljšala. V splošnem je ugotoviti znaten napredek, vendar ne ostati na tej ravni, temveč delati sistematično in redno naprej, da dobi korpus neko kvaliteto, ki bi postala merilo za nadaljnje delo.

Muzikalno vodstvo je imel g. D. M. Sijanec, ki nas je presenetil. Dasi ni bilo dovolj časa za študij programa, je vendar pokazala prireditve toliko pozitivnega, da ne moremo iti preko njegovih dirigentskih sposobnosti. Želim le, da se še bolj poglobi v delo, da bo njegovo vodstvo znalo izčrpati iz partije največje muzikalno lepoto. Zato pa je potreben čas, da se skupno z orkestrom poglobi v skladateljevo snovanje. Za zadnji nastop mu gre priznanje.

Ob tej priliki, ko je naša filharmonija najvidnejše pokazala voljo do dela in že izpričala močan napredek, nam je opozoriti merodajne kroge, da je podprejo tudi finančno ter ji tudi vselej pomagajo. Saj je to najbolj poklicano telo, v katerem sede prav odlični sodelavci in idealisti, ki so nam do zdaj dali najboljše koncerte in zadnji čas pripomogli tudi k izvedbam domačih stvaritev.

Prosvetni večer v spomin Franceta Prešerna

V petek zvečer se je Prosvetna zveza spomnila na svojem prosvetnem večeru 140 letnice rojstva velikega slovenskega moža — pesnika Franceta Prešerna. Dvorana je bila lepo zasedena in obiskovalci so s pozornostjo sledili lepemu in izbranemu sporedu.

Spominjski večer je začel z recitacijo Prešernove pesmi: »Slovo od mladosti« dr. Rögger. Njegovo recitiranje je bilo podano doživeto in globoko. Za njim je nastopil Roman Petrovič, ki je zapel nekaj Prešernovih pesmi. Odpel je Prešernove »Ukaze«, »Kam« in končno znanega »Mornarja«. Za svoje prednašanje je bil deležen obilnega odobravanja. Dr. Rögger je nato spet recitiral »Orglarčka« in pa večno lepo »O. Vrha, srečna draga vas domača...«. V poslednji točki prosvetnega večera pa je poslušalec seznanil z osebnostjo in delovanjem velikega F. Prešerna prof. Franceta Koblar. Orisal je slovenskega Petrarco v klenih besedah, od vseh strani osvetlil Prešernov lik in ga z živo besedo predstavil številnim poslušalcem.

140 letnico Prešernovega rojstva je Prosvetna zveza s tem večerom prav dostojno in lepo praznovala.

Tolstoj in etika

V proslavo tridesetletnice Tolstojevе smrti je v filozofski družbi predaval g. univ. prof. Evgen Spektorski o etični problematiki pri Tolstoju. Gošpod predavatelj je z njemu lastno razgledanostjo ob nekaterih značilnih primerjavah osvetlil in utrdil v vsej objektivnosti etično veličino enega največjih Slovanov.

V uvodu je spomnil najprej na dve vrste ljudi, ki jih pozna življenje in od katerih muči ene metafizična problematika, a druge etična. Če spada Lermontov k prvim, je Tolstoj v bistvu doživljal etično tragedijo. Filozofska etika je najprej nauk o dobrem, potem nauk o ljudskih navedah, Tolstoju in ljudem njegove vrste pa je najprej zadeva vesti. Zato je njemu in njim življenje v prvi vrsti pokličanost.

Zavezet življenjske pokličanosti je v Tolstojevem književnem delu nadvse izrazita. Služil je resnici in pravici, služil je tisti umetnosti, ki združuje lepoto in dobroto, ki je zato vedno moralna in o kateri je Aristotel zapisal, da očistuje. Daleč pa je bil od zgolj profesionalne umetnosti, in od tiste, ki jih je lepota vse. Tolstoj je bil realist, toda ne v smislu Zolajevskega naturalizma. Na človeka je namreč gledal z višine. Zavedati se moramo, da sta v Tolstoju umetnik in moralist ena in ista oseba.

V svoji veliki etični zavzetosti je Tolstoj kritiziral v etičnem pogledu cerkev, državo in sploh celotno kulturo, predvsem ruško. Seveda ga tudi zapadna ni mogla ogreti. Prepričan je bil, da je kul-

vzgojitelj naše mladine. Kot učenjak je bil zelo vester, kot človek pa dober in vedno praktičen katoličin. Danes se spominjamo njegovega dela, predvsem pa njega kot tvorca naše največje zakladnice jezikovnega bogastva, ki bo vse vekove slovenske kulturne zgodovine nosila njegovo ime: *Pleteršnikov slovar*.

tura zakrivila, da je človeštvo pozabilo na moralne dolžnosti. Ta brezpogojna kritika je Tolstoju vodila k nihilizmu. Tudi Turgenjev je bil nihilist, toda medtem ko je izvor njegovemu nihilizmu vprašanje osebne sreče, je Tolstojevemu vprašanje moralnosti vsakega človeka.

Tolstoj je iskal pozitivni odgovor svojemu nihilizmu v veri. Vendar je izbral omer subjektivne vere in se v tem ločil od Dostojevskega, za katerega je bila značilna objektivna vereka usmerjenost. V cerkvi, ki je organizacija, in v religiji, ki je tudi nekaj socialnega, Tolstoj ni videl rešitve. Ker pa vera ni sama »objektivnost«, ni mogel uspeti. Kakor je Rousseau klical k naravi podobno je Tolstoj v nadaljnjem iskanju postavil načelo: h kmečkemu narodu! Končno je resigniral in postavil novo maksimo: ne nasprotuj zli! Ne nasprotuj ali, ker vsaka sila je naselja, a vsako naselje je zlo. Sile torej ni ločil od nasilja, zato je videl nasilje tudi v pravu, v državi. Ali dolžni smo stati ob strani in to nasilje moramo krotko prenašati. In vendar Tolstoj pri tem ni ostal. V žrtvi je videl rešenje, začel je žrtvovati vse: družino, talent, blagostanje, samega sebe. Njegov beg od doma pomeni končno njegov najvišji moralni napor.

Jasna Poljana je postala največješča moralna luč in tja je romalo etično vzemirjeno človeštvo. Kako močno se tedaj razlikuje Tolstojev dom od Voltairjevega, ki so ga ljudje obiskovali predvsem iz zanimanja! Kakor koli je že Tolstoj zabudil v svojih etičnih naporih, bo vendar ostalo vse dni, da ga je moralna propalost človeštva najgloblje pretresla in da je najiskreneje hotel to človeštvo etično dvigniti in očistiti.

Božji vrelci, 10-12. — To glasilo za liturgično obnovo in apostolat Katoliške akcije je zaključilo svoj 5 letnik pod uredništvom p. Metoda Turnška. S. O. Cist. Izdaja jih cistercijski samostan v Stični ter so postali v tem času eno najboljših slovenskih liturgičnih časopisov na visoki stopnji ter zelo primeren tudi za slovenske razumnike. V člankih te zadnje dvojne številke je opisana molitev sv. rožnega venca, Silvian Sardenko prestavlja latinske himne, ki se boro ta dva meseca (november, december) v rimskem brevirju, s čemer zorimo slovenskemu prevodu najlepših cerkvenih pesmi, kar imo že vsi drugi narodi, dr. T. Kurent govori o liturgičnem življenju, dr. A. Merhar opisuje slovenska svetišča, ki so posvečena svetim škofom spoznavalcem, ter svetnicam božjim širom slovenske zemlje. Zaključil Filip pa opisuje svojski pomen besede daritev za boljše umevanje sv. maše. Kot prevod izhaja v tem listu članek Elizabete Korney: Kakc sem se naučila moliti s Cerkvijo ter dr. Pavla Schaepja: Moli in delaj s Cerkvijo! P. Metod Turnšek je napisal članek: Liturgični pogled na ljubljanske Zale, kjer s te strani razlaga čudovito kompozicijo in zamisel Plečnikovih Zal. V oddelku Liturgični krožek je članek Dom Francoisa Kristusove skrivnosti po mislu (uvod), kar se bo nadnjevalo v prihodnjem letu. Liturgični drobci zaključuje številko. V uvodu pa je naznanjeno, kakšen bo ta liturgični list v prihodnjem letu, da bo prinašal v prevodu liturgično povest, razlago obredov pri blagoslavljanju zakramentalov, pomena nedelje, opis rimskih romanov ter cerkvenega leta v slovenski vasi. Božje vrelce najtopleje priporočamo.

Vojska za afriško „doto“

Ko je italijanski državni sekretar za kolonije Teruzzi pred kratkim potoval v Berlin, je neki francoski list zapisal: Italijanski minister za kolonije je obiskal svojega nemškega tovariša generala von Eppa; pri tem obisku sta se dogovorila tudi o problemih organizacije novega reda v Afriki...

Teruzzijev »nemški tovariš«? Ali ima Nemčija ministra za kolonije? Francoski časopis je povedal vsekakor nekoliko preveč, da je pri tem vendar zanimivo, da je v bistvu le zadel. Franz von Epp je star vojak, general iz prejšnje svetovne vojne, ki je prebil mnogo časa v stari nemški prekomorski posesti, je pri nemški narodno socialistični stranki že več let referent za kolonije. V »afriški hiši« v Berlinu, kjer je sedež nemškega kolonialnega društva, je general von Epp naslednik bivšega nemškega afrikanškega guvernerja. V tej organizaciji ima dejansko položaj ministra, organizacija sama pa opravlja posle kolonialnega ministrstva, kar bo dejanski tudi postala, če bo zmaga na strani očiščnih sil.

Nova razdelitev Afrike je na dnevnem redu. Kakršen koli bo že konec te vojne, Afrika po vojni ne bo več imela svojega starega obličja. Če zmaga očišče, bo propadel angleški imperij, ki ima v vzhodni Afriki velikanske pokrajine. Če zmaga angleški imperij, bodo Angleži v bodoči mirovni pogodbi trdo in neizprosno iztrgali Italijanom velik del njihove kolonialne posesti. Sile osi imajo popolnoma nov in svojstven načrt z Afriko, izdelan od italijanskega kolonialnega ministra Teruzzija. Afrika naj bi bila po novi razdelitvi prilagojena na novo urejeni Evropi, ki bi ji pripadla kot nekaka doto. Ta doto bi pripadla Evropi takrat, ko bi začela v novem miru graditi novo gospodarstvo. Da še bodo za to »doto« hudi boji, je pač več kot jasno.

Od Dakarja do Gabona

Vrednost te dote niso poznale samo očiščne sile. Angleži so njeno vrednost že pred desetletji jasno določili. Že na berlinskem kongresu, o priliki angleško francoskega spopada pri Fashodi, na konferenci v Algeirasu in končno v versajlskih mirovni pogajanjih so Angleži za-

grizeno branili svoje teritorialne koristi v Afriki. Tudi danes niso pri volji, odpovedati se jim: ne Egiptu, ki varuje njihovo pot na Daljni Vzhod skozi Sueški prekop, ne Keniji in Angleskemu Sudanu, dvem kolonijam, ki varujeta Rdeče morje, na Južnoafriški uniji, ki varuje in straži drugo, sicer daljšo, pa včasih vendar tudi potrebno pot v Indijo, pot, ki vodi okrog rtiča Dobre nade...

Le tisti, ki si lahko v vsem obsegu predstavljajo pomen črne Afrike za Anglijo, razumejo žilavost, s katero se oba tabora borita za nadoblast nad Afriko, kakor tudi angleško prizadevanje, priti s pomočjo francoskega generala de Gaullea v posest najvažnejših francoskih vojaško važnih točk v Afriki. Ker bi tudi v Vichvju radi obdržali svojo afriško posest, ki ima za Francijo važen gospodarski, geopolitični, vojaški in narodnopolitični pomen, zato je dvignil napad na Dakar toliko prahu in zato se je francoska vlada odločila za represalije na Gibraltarju.

Zgolj zemljepisno gledano, ima Francija največji del afriške »dote«: Francozi nadzirajo v Afriki 12 milijonov km², Angleži 10 milijonov, Italijani pa 4. Okrog 2 milijona afriške površine je pod belgijskim in portugalskim nadzorstvom. Kar se tiče števila prebivalstva, je na prvem mestu Anglija s 60 milijoni, daleč za je Francija s 36 milijoni duš, sledita ji Belgija s 13 in Italija z 12 milijoni prebivalcev.

V nasprotju z očiščnimi silami se Anglija ni objavila svojega načrta, kako misli v primeru zmage ona organizirati novi red v Afriki. Le toliko so Angleži dali vedeti, da bi bila Abesinija svobodna in da naj bi dobivali vsi evropski narodi korist iz prekomorskih bogastev. Prav nič pa v teh širokih načrtih ni povedano, kako naj bi izgledala nova gospodarska in politična ureditev v Afriki.

Vojna teče naprej nad Anglijo in Nemčijo, nad Rokavskim prelivom, po širokih morjih, v Egejskem in Jonskem morju, na grško albanski fronti, v libijskih puščavah. Nihče več mnogo ne govori. Danes so na dnevnem redu dejanja. Izjave o Afriki, o njeni bodočnosti in njenem razvoju so postale še bolj redke. Vse to kaže, da se bližajo morda zadnjemu razdobju v sedanjih borbi za afriško doto.

CELJE

c Trboveljski slavček bo priredil dne 14. decembra svoj koncert v Celju v veliki dvorani Ljudske posojilnice.

c Tudi letos obišče Miklavž z velikim spremstvom Salezijanskih mladinskih dcm v Gaberjih dne 5. decembra dvakrat. Za malčke, ki se jim zvečer rado dremlje, bo Miklavž prisel že ob 5 popoldne, za odrasle in ostalo mladino pa ob 8 zvečer. Ob vsakem prihodu bodo lepi, zanimivi prizori. Darovi se sprejemajo v pisarni.

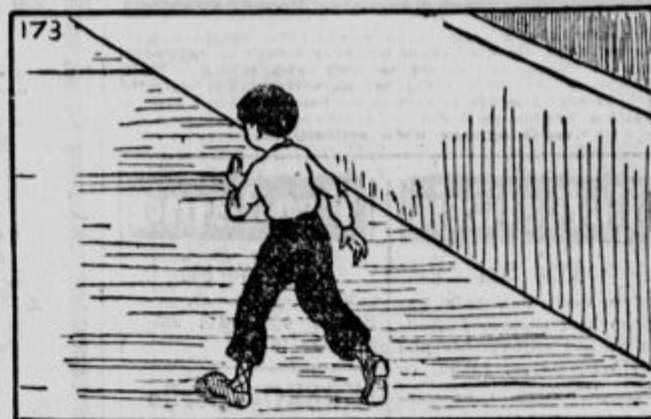
c Koncert Celjskega okteta. Gospodu -ps ki je v »Slovenec« z dne 28. novembra priobčil kritiko o koncertu Celjskega okteta, očitno ni znano, kaj spada pod pojem kritike. Zato se vmešava v stvari, kjer si tako v okteto-tem kot v svojem imenu prepovedujem vsake nauke in to brez ozira na to, kdo jih daje. Da pa ne bo kakih napačnih misljenj o »umetniških hotenjih« v oktetu in da ne bi kdo mislil, da oktet izkira iz kakšnega zbora, pogledimo položaj z resničnega vidika! Gotovo ni nikak užitek za boljšega peveca, če ga v zborih izkoristajo in se na račun njegove kvalitete redi cela vrsta pevskih revežev, ker tako petje ni več petje, temveč čisto navadno garanje. Zato se boljše peveci več ali manj izogibajo večjim zborov in se nagibajo manjšim kombinacijam, kjer vedo, da bodo peli samo zase, ne pa še za celo vrsto drugih. Iz takih razmer je nastal Celjski oktet. Brez vsake intervencije, brez sile, brez strahu pred večnimi pritiski od kodkoli, v popolni enakosti vseh članov in, kar je tudi zelo važno, brez balasta, ki ga sicer v zborih ne primanjkuje. Njegovo delo ni nikdar oviralo kakšnega zbora, ker člani — razen dveh — niso nikjer drugje peli. Zato ne more biti govora o kakšnem zboru, v katerega naj se sedaj oktet na željo g. kritika povrne. Sicer bi pa od takega zbora zahtevali malo več kot nudijo celjski zbori svojim članom in se o njih ne more trdit, da imajo velika umetniška hotenja. Kot tak zbor lahko smatramo edino le APZ v Ljubljani, ki vzdržuje za svoje pevece redno in temeljito pevsko šolo. Vsako namigavanje, češ da se imajo zahvaliti člani okteta za pevsko izobrazbo kakšnemu celjskemu zboru, je prazna domišljavost. Glede pomanjkanja umetniških hotenj v oktetu pa moram na žalost ugotoviti, da g. kritik nima vpogleda v okteto 3 in pol letno delo. Morda se g. ob priliki potruди do mene, da mu pokažem notni material, ki smo ga v oktetu predelali in ki ga je pred par leti skoraj v celoti izvajal APZ. Upam, da g. pritlik vsaj APZ-ju ne bo odrekal umetniških hotenj. V tem slučaju morda iz njegovih oči pade tudi na naš oktet kak žarek milosti. Morda mi gospod verjame, da smo dali namenoma koncert pesmi iz čitalniške dobe, morda mi tudi verjame, da je bila vsaj tretjina pesmi takih, da bi jih zamenjati lahkoval od katerega drugega celjskega zbora. Če pa vsega tega ne, naj nam vsaj milostno dovolji, da še naprej prepevamo, magari brez umetniških hotenj. Sicer mi pa svetujem, da vzame celjsko petje v zakup, pevece sprejme v službo (kot pevec!) potem jim bo lahko do- ločeval, kje naj pojo. Prepričan sem, da bo na ta način tudi lahko uresničil svoje želje glede umetniških hotenj. Do sedaj pa naj velja petje kot nekaj svobodnega, čeprav nekateri to kaj radi pozabljajo. Gospoda kritika pa prosimo, da še naprej zasleduje naše delo in ga strokovno ocenjuje; usposobljenosti za to mu gotovo ne manjka. Kritika pa naj bo samo kritika, ne pa vmešavanje v stvari, ki v javnost ne spadajo. Če pa gospod želi še kaj več zvedeti, naj se oglasi s polnim imenom, ker se z nevidnim kritikom ne spleča spuščati v debato. — Za Celjski oktet: A. Cerer.

c Žrtve nepoučenosti o pasji steklini. V celjski bolnišnici je umrla 25-letna žena dr. A. Alojzija Sivka iz Pečova pri Teharju. Meseca septembra jo je ugriznil domači pes vendar ni šla takoj k zdravniku. Šele po treh mesecih (28. novembra) se je prijavila zdravniku, ko jo je že roka zelo bolela in je bila že zastrupljena s pasjo steklino. Odpeljali so jo v bolnišnico, kjer je včeraj podlegla poškodbam Naj v miru počival.

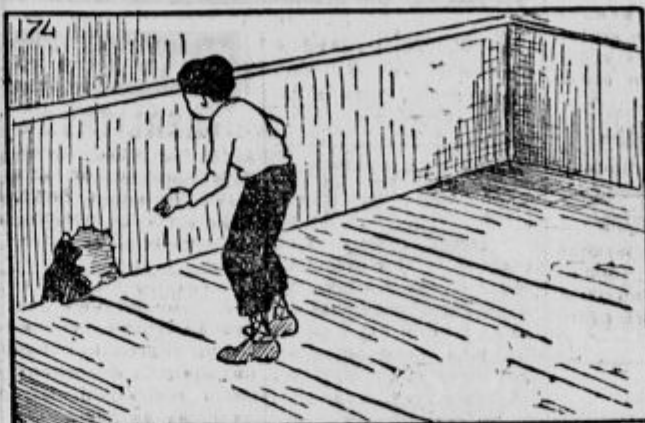
c Nova kužna bolezen svinj v celjskem okraju. V občini St. Jurij pri Celju in Škofja vas se je pojavila nova kužna bolezen svinj, ki se naziva nalezljivo ohromelost svinj. Bolezen se je v teh krajih pojavila prvič v Jugoslaviji sploh dočim jo na Češkem in v Nemčiji poznajo že dve leti.

Otroški kotiček

Mihčeve čudovite dogodivščine

(173) Ponoči si je Mihec nekako pomagal z mize. Sam je hotel poiskati ukradene listine in dokazati svojo nedolžnost. Toda iz sobe ni mogel nikamor.

(174) Tekel je sem in tja in iskal izhoda, pa ti zapazi pri tleh neko luknjo, zelo podobno mišji luknji.

Proslave zedinjenja po deželi

V škofiji Loki

Javna proslava zedinjenja, ki jo je priredilo Katoliško prosvetno društvo v Društvenem domu v soboto 30. novembra ob 8 zvečer, je doživela izredno lepo uspeh. Dvorana je bila polna do zadnjega kotička. Vabijeni so bili vsi predstavniki vojaških in civilnih oblasti, vsi uradi, šole in organizacije. Skoraj vsi so se vabilu odzvali in tako je proslava ob udeležbi vsega občinstva in številnih zastopnikov dobila svečan javen značaj. Tako se je proslave udeležil okrajni načelnik g. Milko Brezigar, zastopnik komandanta g. Kapetan Lojze Smrekar, župnik g. Podbevšek, daleč župan g. Zihner, dr. Hubad, dr. Kocjan, dr. Pokorn, dr. Kocijančič, podnačelnik g. Fajsi, vsi z gospodi. Navzoč je bil tudi zastopnik mlekar- ske šole, meščanske in ljudske, pa tudi vsi uradi in oficirski zbor so bili številno zastopani. Tudi delavske organizacije so se proslave v lepem šte- vilu udeležile. Vse odličnike in občinstvo je naj- prej pozdravil predsednik društva, nakar je god- ba »Lubnik« zaigrala državno himno. Sledila je zborna deklamacija naraščaja »Še k vam«, nakar so mladenke izvajale rajanje s trakovi in narod- nih in državnih trobovnicah, kar je bilo prav od-lično izvedeno. Po deklamaciji in recitaciji je go- vril slavnostni govor naš rojak g. urednik dr. Tina Debeljak, ki je v izklesanem govoru omen- jal, da naše navdušenje in ljubezen do narodne države nista danes nič manjša kot pred 22 leti, ko smo podpisali majniško deklaracijo in prav v tem domu imeli prvo proslavo zedinjenja. Za temeljita izvajanja je žel veliki aplavz. Mešan zbor je občuteno zapel nekaj narodnih pesmi, nakar je bila zborna deklamacija naraščaja in prisega slo- venskih fantov v krojih, kar je na lepo okraše- nem odru pred sliko kralja Petra II. naredilo iz- redno lep vtis. Po dovršeni recitaciji iz Cankarja, ki jo je doživeto podal g. tajnik Žen, je sledila spet lepa točka, ko so članice dekljskega krožka izvajale češki ples »Rezanec« v čeških in poljskih narodnih nošah, v slovenski narodni noši pa jih je spremljal s harmoniko g. Tone Krajnc. Sledila je slovenska orlovska himna, nakar je občinstvo z veselimi ohrazi in zadovoljstvom nad krasno prireditvijo odšlo na svoje domove. Ne smemo še prezreti, da je med odmorji prav lepo igrala god- ba »Lubnik«, ki ji gre vse priznanje. Proslava sama pa bo vsem ostala v svetlem spominu in v spodbudo, da bomo vnaprej še bolj zvesto ljubili svojo domovino in državo. — V nedeljo, na praz- nični zedinjenja, je bilo mesto vse v zastavah. Službe božje v mestni župni cerkvi se je udele- žilo ogromno ljudstva, številni zastopniki, voja- štvu in vsi odličniki. Po maši so bile šolske pro- slave na vseh treh zavodih.

V Soboti

Prekmurska metropola je zelo svečano pro- slavila letošnji narodni praznik. Na predvečer je bila akademija, na praznik zjutraj pa je najprej gimnazija proslavila 22. obletnico zedinjenja s prisrčno domačo slovesnostjo v gimnazijski telo- vadnici. Ob 9 so bile službe božje v vseh treh soboških cerkvah. Po maši je bila najprej aka- demija v Prosvetnem domu, nato pa svečana seja občinskega odbora v slavnostno okrašeni grajski dvorani. Sejo je otvoril župan g. Hartner, ki je poudaril pomen praznovanja 1. decembra zlasti v sedanjih razburkanih časih, slavnostni govor pa je imel član občinskega odbora gimnazijski ravnatelj g. inž. Zobec. Pevsko društvo »Zarjac« je zapelo dve pesmi, svečanost pa je zaključila slovenska himna. Letošnja slavnostna občinska seja je bila ena najlepših v zadnjih letih. Po seji je bila v grajskem parku izročitev spomenika

prekmurskih književnikov v varstvo občini. Pred- sednik meddruštvenega odbora g. Franc Kerec je v lepem govoru poudaril zasluge slovenskih prekmurskih pisateljev, katerim se je naša jav- nost oddolžila s postavitvijo spomenika v obliki zaprtje knjige. Ko je položil v imenu odbora na spomenik lep lorvorjev venec, je prosil g. župana, da sprejme spomenik v svoje varstvo. Župan g. Hartner je v imenu občine poudaril, da bo ob- čina čuvala spomenik prekmurskih književnikov, ki je kot prvi javni spomenik v Soboti v kras prekmurski metropoli. Svečanost pri spomeniku je spet zaključila slovenska himna. Potem je bila v okusno urejenem lokalu pri Kroni otvoritev prve prekmurske umetniške razstave, na kateri sta razstavila slikarja Karel Jakob in Albin Sa- gadin ter kipar Franc Kuhar. Otvoritveni govor je imel umetnostni zgodovinar prof. dr. Šijanec iz Celja. Otvoritvi je prisostvovalo lepo število občinstva, ki si je nato z zanimanjem ogledalo razstavljena dela treh zastopnikov mlade prekmurske umetniške generacije. Razstava je pre- kosila pričakovanje in bo brez dvoma dosegla velik uspeh. Odprta bo še do 15. decembra.

V Novem mestu

Na predvečer praznika je Prosvetno društvo priredilo svečano proslavo s sodelovanjem kra- jevnih organizacij. Lep slavnostni govor je imel gimn. ravn. g. Ivan Dolenc. Tri narodne pesmi je zapel močan moški zbor, slovesnost je pa po- vzdignil posebno orkester, ki je dovršeno igral. Akademije so se udeležili vsi predstavniki vo- jaških in civilnih oblasti, šefi uradov in šol ter zastopniki organizacij. Na dan 1. decembra je bila ob 11 v kapiteljski cerkvi zahvalna sloves- nost z molitvijo za kralja. Cerkveno slovesnost je ob asistenci gg. kanonikov opravil g. prošt. K. Cerin. Službe božje so se prav tako udeležila vojaška in civilna oblastva, organizacije, društva in korporacije s svojimi zastopniki.

Bled

Blejski župan dr. Janko Benedik, ki že štiri leta vodi v splošno zadovoljstvo blejsko občino, je bil pred kratkim odlikovan z redom Jugoslo- vanske krone IV. stopnje. Odlikovanje mu je bilo izročeno na praznik 1. decembra. V ta namen je bila sklicana izredna seja občinskega odbora v lipo okrašeni dvorani novega Zdraviliškega doma v parku. Seji so prisostvovali okrajni načelnik dr. Vrečar iz Radovljice in zastopniki vseh ura- dov in javnih oblasti. Po otvoritvi seje, ki jo je vodil podžupan, je takoj dobil besedo okrajni načelnik dr. Vrečar, ki je opisal zasluge našega župana za napredek Bleda, zlasti zgraditev nove šole, nakup občinskega parka in ureditev glav- nega šetališča, kar je vse delo sedanjega občinskega odbora pod vodstvom župana dr. Bene- dika. Okrajni načelnik je nato izročil g. županu visoko odlikovanje, za katero se mu je g. župan najtopleje zahvalil. Občinski odbor in vsi navzoči so se pridružili in čestitali županu. Tudi vsi vsta- li Bledci se pridružujemo in iskreno čestitamo našemu županu in mu želimo še mnogo uspehov.

Novi varšavski Ghetto

Bivša poljska prestolnica Varšava je sedaj že za silo preurejena in popravljena. Grozne po- sledice lanske vojne se sicer še povsod vidijo, vendar je mesto že toliko urejeno, da lahko teče življenje svojo pot naprej. Sedaj je tudi že do- končno urejena judovska mestna četrt. Izdana so bila nova določila, ki se jih mora prebivalstvo strogo držati. Nemcem, pa tudi Poljakom in vsem tistim Nemcem, ki so oblečeni v uniformo, je pre- povedan vsak vstop v judovsko četrt. V ta del je mogoče iti in ga zapustiti le s pomočjo poseb- nega dovoljenja. S 26. novembrom je stopilo v veljavo tudi več cestnoprometnih sprememb, ki imajo namen, preprečiti stik med judovskim in nejudovskim prebivalstvom. V prometu s cestno železnico je več sprememb. Nekatere proge so za Jude prepovedane. V judovski mestni četrti obra- tujejo tri proge cestne železnice. V judovski mestni četrti živi okoli 200.000 Judov.

Huda nevihta v gibraltarski ožini

Nevihta, ki je divjala te dni v Gibraltarski ožini, je prizadela veliko škodo mestu Ceuta z okolice. Viharji so bili tako močni, da so podrli več hiš in je ostalo 400 ljudi brez strehe. Ve- lika opustošenja so povzročila na polju. Uničene so cele plantaže, drevje je podrt, mnogo živali, zlasti goved, svinj in ovac, je ubitih. Popolnoma je uničena zelenjava in Ceuti in okolici. Število človeških žrtveč se ni znano.

Še je čas da si naročite „Slovenčev koledar“

Do 8. decembra 1940 naj vsak naroči in plača naročnino zanj — 10 dinarjev.

Po 8. decembru bo koledar občutno dražji.

Kdor je samo naročil koledar — pa ga še ni plačal — naj ga takoj plača.

Poslužiti naj se nemudoma voljoznice, ki je priložena današnjemu »SLOVENCU«. Kdor do 8. decembra 1940 ne bo plačal koledarja, ga ne bomo mogli smatrati za naročnika. — »Slovenčev koledar« je narasel kar na 250 strani in bo res prelep dar vsem naročnikom »Slovenca« — »Slovenskega doma« — »Domoljubca«.

Mali oglasi

V malih oglasih velja vsaka beseda i dan; iztiskovanje
izplačilo 1 dan. Debele tiskane naslovne besede se računajo
dvakrat. Najmanjši tiskani mali oglas 15 dni. - Mali
oglas se plačuje tako pri naročilu. - Pri oglasih
reklamnega značaja se računajo enotno, i nam vsaka
celotna vrstica po 1 dan. - Za pisarne odgovore glede
malih oglasov treba priložiti suamko.

Službe iščejo

Mlad fant
vaje vseh del, išče ka-
kršno koli službo. Ponu-
be upravi »Slovenca« pod
»Pripraven« št. 18598. (a)

Dekle

srednjih let, išče službo
za vsa hišna dela ali kar
koll. - Naslov v upravi
»Slovenca« pod št. 18589.

Absolventka trg. tečaja
z 8 mesečno pisarniško
praksjo, prosi namestitve.
Naslov v upravi »Slov.«
pod št. 18570.

Služkinja

starejša, resna, vajena
vseh hišnih del — išče
stalno službo. Gre tudi
na boljše kmetije. Hren
N., Škalce 88, Sl. Konjice.

Službodobe

Drvarje in ogiljarje
večjo partijo, sprejmemo
tako. - Ponudbe poslati
na: Elektrožaga — Ko-
čevje.

Zasluzek

Industrijsko podjetje
potrebuje avtoprevoznika
za prevoz desk od tovar-
ne do žel. postaje (15 km)
za dobo enega meseca. -
Ponudbe v upravo »Slo-
venca« pod »Dobro zaslu-
zek« št. 18547. (b)

Prodamo

Lutovo peč
veliko, ugodno prodam. -
Naslov v upravi »Slov.«
pod št. 18615. (1)

»KREKO« perilo

najlepše darilo!
Miklavž kupuje srajce
za gospode, deske srajce,
damsko perilo - še vedno
po izredno nizkih cenah
pri

»KREKO«
Tavčarjeva 3, Tyrševa 31

Ovčja kožuhovina

Jagénčkove in ovčje kože
dobite v vsaki količini
najceneje pri Ivanu Bab-
niku, Dobrunje pri Ljub-
ljani. (1)

Jabolka

obrana, zimska, mošanci
(gamboc), bobovec, ta-
felin ter razne druge tr-
pežne dobre zimске vr-
ste po 5.50 din naprej
razpošilja Henrik Cehner
trg., Libelče, Koroško.

DARUJTE PRAKTIČNO

Najlepše darilo za vsako
roko, je

»JUGOPATENT«

nalivno pero!
Dobavlja tudi na obroke
»Jugopatent«, Ljubljana,
Dvorčakova 8.

STARO OLJE ZOPET NOVO!

(Svetovni patent)

Stara in uporabljena olja za mazanje eksplo-
zivnih motorjev vsake vrste, stara olja menjalcev
brzin in vsa ostala olja za mazanje strojev, olja
iz transformatorjev, postanejo zopet mastna in
viskozna, torej polnovredna, ako uporabljate

Regenerator SYSTEM SCHLEGEL

1. rafinira (z rafinirano maso)
2. filtrira
3. destilira — vse avtomatično!

Prvovrstna priznanja domačih in tujih podjetij
so vam na razpolago. Preko 200 aparatov se
nahaja pri nas že v pogonu. — Zahtevajte takoj
prospekte in brezplačno »Navodilo za zbiranje
in predelavanje starega in uporabljenega olja«.

„TEHNOVUM“ Zagreb, Gorjanska ul. 6

Najugodnejši nakup
moških oblik nudi
Preskor, Sv. Petra c. 14,
Ljubljana

2951

Stanovanja

ODDAJO:
Dvosobno stanovanje
s kopalnico za 600 din
tako oddam. Vprašati:
Pelc, Rakovniška 7. (c)

ISČEJO:

Enosobno stanovanje
v bližini stolnice išče
starejša gospa samo za-
se. Ponudbe upravi »Slo-
venca« pod »Sončno« št.
18591. (c)

Posestva

»REALITETA«
zavod za nakup in pro-
dajo nepremičnin je sa-
m v Ljubljani, Preše-
nova ulica 64, I. nadstr.
Telefon 44-20

Velika hiša

dvonadstropna, v mestu
Celju, naprodaj. Ponudbe
na področju. »Slovenca« v
Celju pod »Dvonadstrop-
na hiša« št. 759.

Prodaj

7250 m² veliko zemljišče v
neposredni bližini tram-
vaja. - Naslov v upravi
»Slov.« pod št. 18530.

Kupim takoj

proti gotovini 55.000 din
hišico, njiivo ali travnik.
Ponudbe v upravo »Sl.«
pod »Hišica« št. 18558.

SOBE

ODDAJO:
Soba
opremljeno, oddam. Je-
gličeva 9.

Kupimo

Vsakovrstno zlato

briljante in srebro
kupi po najvišjih cenah

A. Božič, Ljubljana
Francišanska ulica 3.

Vsakovrstno

zlato kupuje

po najvišjih cenah
CERNE, Juvelir, Ljubljana
Wolfova ulica št. 3

Ali

ste že naročili na

Slovenca

?

Vsak

naročnik zavarovan

Ena najlepših slikanic za Miklavža je

»DEDEK MIHA«

iz založbe Mladinske matice. Slike sta izdelala
Marta in Radovan Klopčič, besedilo pa Anica
Černež. 50 štiribarvnih celostranskih ilustracij,
velik format, razkošna oprema! Cena v pol-
platno vezani knjigi je samo 35 dinarjev.

Posestvo

kompleks 40.000 m² še v Kamnik spadata, tik
mezne meje na Duplici, 18 km od Ljubljane z
lepim gospodarskim poslopjem, zelo primerno za
parcelirati, prodam. Ponudbe na upravo Slovenca
»Ugodna cena« št. 18521.

Zapustila nas je naša draga hčerka in
sestra, gospodična

Evelina Batista

Pogreb bo v torek, 3. decembra 1940
ob 3 popoldne iz hiše žalosti, Milčin-
skega ulica št. 76, na pokopališče k
Sv. Križu.

Ljubljana, Trst, Hirska Bistrica,
dne 2. decembra 1940

Zalujoči rodbini
Batista — Basili

Umrli nam je naš dragi soprog, oče in stari oče, gospod

JOSIP PERKO

zasebnik

Pogreb dragega pokojnika bo v torek, 3. decembra ob 2 popoldne z Zal

iz kapele sv. Petra k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 2. decembra 1940

Globoko zalujoči

Jerca, soproga; Otilija por. Kladnik, hčerka; Jože Kladnik, zet; Neda, vnukinja

Globoko potrta naznanjamo žalostno vest, da je naš predobri soprog, oče, stari oče
in tast, gospod

Aleš Ruter

postajevodja v Dovžah v pokoju

v 70. letu starosti, po daljšem bolehanju danes umrl. Pogreb dragega pokojnika
s sveto mašo bo v torek, 3. decembra ob 10 dopoldne, iz Turške vasi št. 10, na
farno pokopališče v Šmartnem pri Slovenjem Gradcu

Šmartno ob Paki, Zidani most, Marenberg, Maribor, št. Andraž pri Velenju,
Turška vas, dne 1. decembra 1940

Zalujoči: Cecilija, žena; Stanko, Vlado, Ivan in Feliks, sinovi; Marija por. Gabrov-
šek in Fanika por. Penko, hčeri; France Gabrovšek in Tone Penko, zeta; Lizi,
Marija, Silva in Angela, sname; Tatjana, Vlado, Stanko, Zlatica, Vladica, Marko,
Stanko, Marjan, Peter, Majda, France, Jože in Srečko, vnuki in vnukinje in
ostalo sorodstvo.

Alphonse Daudet:

Jakec

Prevedel Fišer Franc

»Kruh je tu!... Kruh je tu!...«
Dolg raznašalkin nož reže... Se en kos,
še en dolg več... In delavne ure se pojedjo, še
preden so opravljene in plačane. Je že tako!
Noben dnevni čas ni tako očiten kot ta. Tek
se prebudi, živalski tek, oči in usta se od-
pirajo. Gospa Webrova obide vseh pet nad-
stropij in kliče. Za njo se hiša prebudi, vrata
prično lupatiti, veselo tekanje odmeva po
stopnicah, otroci zmagoslavno kričijo in nosijo
hlebe kruha, ki so večji od njih...
Kmalu so vsi na nogah.

Velika delavska hiša je stala nasproti. Vsa
tista brezštevilna okna, ki so ponoči bila osvet-
ljena, so se zdaj odprla in odkrivala vso de-
lavsko revščino. Pri nekem oknu je žalostno
sedela neka žena in šivala na stroj; njena hče-
ra ji je pomagala in ji dajala v roke kose
blaga. Pri drugem je mlado, že počesano dekle
najbrž kakšna prodajalka, rezalo kruh in se
sklanjalo, da ne bi izgubilo preveč drobtin od
svoježe skromnega zajtrka. Vsa ta stanovanja
ubožcev so se odpirala na zadnjo stran ogrom-
ne hiše, kamor se zlija voda, kjer so dimniki
speljani in kjer se vidijo velike, dolge zidne
razpoke. Črno, umazano je vse. Toda naš uč-
nec ni prav nič žalosten. Samo nekaj ga je
vzmemiralo: pod njim je stanovala neka stara
žena in ta je vsako jutro, ko je bilo še vse
tiho, ko še ni bilo hrupa na ulici, neprestano,
z vedno istim razburljivim glasom nekomu po-
navljala tale stavek: »Kako srečni so ljudje,
ki v tako lepem vremenu stanujejo na de-
želi...« Komu je uboga starka to pripovedo-
vala, komu tožila? Nikomur, vsakomur, sama

sebi, mogoče kanarčku, ki ga je imela v klet-
ki, obešeni na oknice in okrašeni z zelenjem
ali pa cvetličnim loncem, postavljenim povrsti
pred oknom. Jakec popolnoma soglašal z njo
in prav rad bi z njo ponavljal tisti tožeči stav-
ek, kajti vsaka njegova misel velja mirni
vaški poti in majhnim zelenim vrtom, nad ka-
terimi je deščica z napisom: »zvonec k zdrav-
niku«. Ko je tako za trenutek posanjal ob oknu
in pozabil na svoje težave, se je na hodniku
nenadoma zaslišal šum svilene obleke in ključ
je zaskrpal v ključavnici.

»Na desno...« je dejal Belizar in priprav-
ljal kavo.
Ključ se je obračal na levo.
»Na desno vendar.«
Ključ uporno sili na levo. Krošnjar je po-
stal nestrepen in je s kavo v roki stopil k vr-
tom in odprl. Šarlota je stopila v sobo. Bel-
zarja je mahdrava, našopirjena in očipkana
pojawa presenetila. Pričel se je globoko klan-
jati in stopicati s svojimi krivimi nogami.
Toda Jakecova mati oguljena in zmehčana
krošnjarja ni spoznala in se je zato oprostila
ter se umaknila skozi vrata:

»Oprostite gospod...« zmotila sem se...
Jakec je zaslišal njen glas, dvignil glavo
in poskočil:
»Mama... ne, ne... nisi se zmotila.«
»Oh, Jakec, moj Jakec.«
Vrgla se mu je okoli vratu in mu pačla v
naročje

»Reši me, Jakec, brani me... Ta človek,
ta podlež, kateremu sem vse dala, vse žrtvo-
vala, svoje življenje, življenje svojega otro-
ka... ta človek me je tepel, da tepel... Dve
noči ga ni bilo domov in ko je danes jutraj
prišel, sem ga hotela nekoliko okregati...
Mislim, da imam pravico... In tedaj se je ta
podlež silno razburil in me udaril, da mene...
mene...«

Zadnji del stavka se je vtopil v povodnji
solz in silovitem ihtenju. Že po prvih besedah
nesrečne ženske se je Belizar obzirno umak-
nil in zaprl vrata za tem družinskim prizorom.
Jakec je stal pred svojo materjo in jo s stra-
hom in usmiljenjem ogledoval. Kako se je spre-
menila, kako blede je bila. Sonce je preplavilo
majhno sobo s svojimi žarki in razločno se je
videl njen postarani obraz in na sencih sivi
lasje, ki jih ni utegnila skriti. Ne da bi si obri-
sala solze, je pričela drdrati ploho očitkov pro-
ti človeku, ki ga je zapustila:

»Oh, Jakec moj, koliko sem teh deset let
pretrpela! Kako me je mučil, ubijal... Pošast
je, pravim ti, prava pošast... Ves dan je v ka-
varni, po zabaviščih med ženskami. Tam je
zdaj njegova Revija... Ni čuda... Zadnja
številka ni bila vredna počenega groša, veš! In
takrat, ko je v Indret prinesel denar, sem bila
tudi jaz tam, v sosednji vasi sem bila in tako
rada bi te bila videla. Toda gospod ni dovolil.
Joj, kako hudoben... Silno te mrzi. Kako ga
jezi, ker si samostojen, ker ga ne pogledaš.
Tega ti ne more oprostiti. Vse ti je očital, celo
kruh, ki ti ga je dajal. Tako podel je... Ali
ti naj povem, kaj ti je še hudega prizadel?
Nikdar nisem hotela tega povedati. Danes je
pa zadosti... Da boš vedel: imela sem deset tisoč
tisoč frankov, ki mi je dobri striček dal za tebe
takrat, ko se je pletla tista zadeva v Indret-ju.
Za Revijo jih je porabil, dragi moj... za Re-
vijo! Vem, da je mislil, da mu bodo prinesli
velike obresti, toda poleg njih je zapravil še
ves ostali denar. In veš, kaj je storil, ko sem
ga vprašala, kdaj bo s teboj uredil ta račun,
ker bi ti bilo s tem denarjem v tvojem polo-
žaju zelo pomagano? Privlekel je na dan dolg
račun, na katerem so bili zapisani vsi izdatki,
ki jih je kdaj imel s teboj: poučevanje, hrana
v Etioles in pri Roudicovih. Petnajst tisoč
frankov, ki mi jih je dobri striček dal za tebe
ka ne bo zahteval... Pomisli! Kljub temu sem

prenašala njegovo surovost in hudobnost. Ko-
liko sem pretrpela zaradi tebe. Kako zaničljivo
je govoril prijateljem o tisti zadevi v Indret-
ju, ko je tvoja nedolžnost vendar bila doka-
zana. Tudi to sem pretrpela. Naj je govoril, kar
je hotel, vseeno sem te ljubila in stokrat na
dan mislila nate. Tega, kar je storil sedaj, pa
moj ponos ne more prenesti. Dve noči me je
pustil čakati v ljubosumnosti. Ljubše so mu
bile gledališke igranke in ženske saint-ger-
mainskega predmestja (te grofice so bile po
njem mnenju menda vse zaljubljene vanj). Na
moje očitke je odgovarjal s prezirom, mi-
gal z rameni, se nato razjezil in me udaril...
Pomisli... Da si je upal kaj takega... Mene
teptil — Mene, ldo de Barancy!... Oblekla
sem se in vzela klobuk. Nato sem stopila pred
njega in mu tole dejala: »Dobro me pogledite,
gospod d'Argenton. Zadnjikrat v življenju me
vidite. Zapiščaj vas. Odhajam k svojemu
otroku. Želim vam, da si najdete drugo šarloto.
Jaz je imam dovolj. Potem sem ošla in zdaj
sem tu.«

Jakec jo je poslušal do konca, ne da bi jo
prekinil, samo blede je, ko mu je pripovedo-
vala d'Argentonove hudobije in tako sram ga
je bilo zaradi nje, da si je med pripovedova-
njem še pogledati ni upal. Ko je končala, jo
je prijel za roko in ji prijazno, nežno, toda
zelo resno dejal:

»Hvala ti, mati, da si prišla... Samo nekaj
je manjkalo moji sreči, da bi bi bilo moje živ-
ljenje pravo, to si bila ti. Zdaj si tukaj, imam
te, ozrim te in samo to sem si želel. Vidi, da
te ne bom pustil več oditi.«